

#6 08/2020

LITERAUTICA

REVISTĂ (ONLINE) DE LITERATURĂ ȘI ALTE MOFTURI

Cornel BĂLAN

Laurențiu Daniel GINGHINĂ

Pavel NEDELCU

Alexandra NICULESCU

Florin ONCESCU

Mihai POPA

Savu POPA

Viorel PRODAN

E. RĂDULESCU

Ionel RITI

Tettyo SAITO

CUPRINS

EDITORIAL

003 | Drepturile de autor (sau copyright), un subiect încălcat – Cornel Bălan

ARTICOL

031 | Trump și Dreapta românească – Florin Onescu

PROZĂ

006 | Artificii – Pavel Nedelcu

018 | Visul unei zile de vară – Alexandra Niculescu

028 | Accidentul – Tettyo Saito

042 | Gura-leului – Cornel Bălan

048 | Miniatura – Mihai Popa

062 | Quincunx – Laurențiu Daniel Ginghină

067 | Războiul dracului – Savu Popa

077 | Smart Pass Inc. – E. Rădulescu

094 | Bla Bla Story – Viorel Prodan

ESEU

055 | De-a lungul, de-a latul și de-a Kant-ul filosofiei – Ionel Riti

RECENZIE

073 | Crimă și pedeapsă – Ionel Riti

104 | Noaptea Babei Yaga, de Akira Outani – Tettyo Saito

Conținutul acestei reviste este protejat prin copyright.

Orice reproducere a conținutului este interzisă prin lege, cu excepția cazurilor în care se primește acordul autorilor.

Autorii sunt singurii responsabili pentru propriile creații.

ECHIPA

Daniela Albu

Vasile Baghiu

Cornel Bălan

Daniel Dorosan

Florin Giurcă

Cosmin Leucuța

Gabriel Florin Macsim

Pavel Nedelcu

Alexandra Niculescu

Mihail Victus

EDITORI NUMĂR CURENT

Cornel Bălan

Pavel Nedelcu

Alexandra Niculescu

Mihail Victus

Imagine copertă:

detaliu pictură Sally West

EDITORIAL

Drepturile de autor (sau copyright), un subiect încâlcit

CORNEL BĂLAN

Bineînțeles, ce urmează va fi un articol de sărit pentru cei care citesc e-books, sînt mai puțin interesați de etică și cunosc lucruri elementare de piraterie web: obținerea de IP fals, accesarea siteurilor tip Pirate Bay și programele μTorrent pentru file sharing.

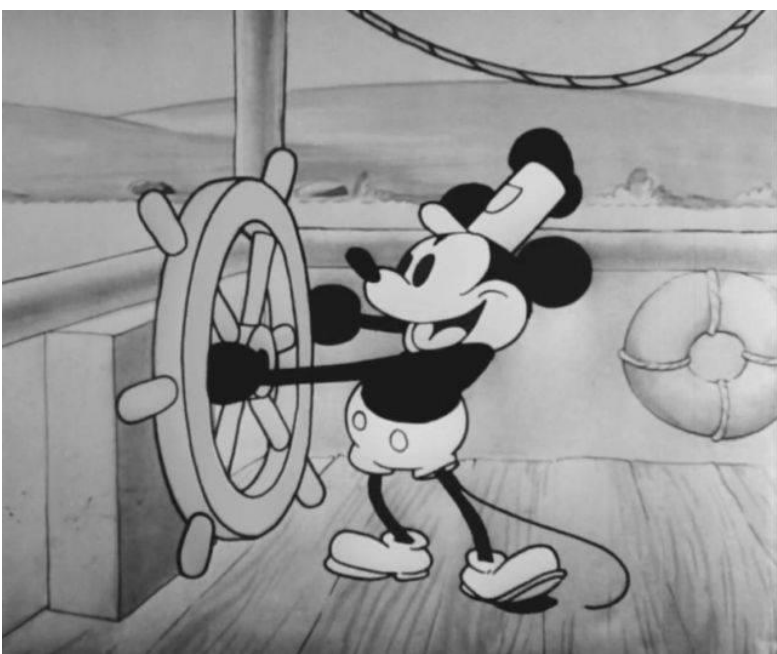
Cărțile tipărite însă, trebuie să respecte drepturile de copyright, așa că editurile legitime (nu cele care apăreau și dispăreau peste noapte în anii '90) trebuie să se conformeze legilor în vigoare. Atunci cînd opera unui autor universal iese din incidența copyrightului, editurile pot publica cîteva romane celebre fără să mai plătească drepturi de autor.

La noi, în 2010, a fost destul de mediatizat cazul operei lui Liviu Rebreanu în care nepotul scriitorului cîștigă procesul cu CopyRo. Legea din

1956 spunea că drepturile de autor pot fi ale ascendenților sau soțului supraviețuitor pentru maximum 50 ani, după care pot fi preluate de următorii moștenitori pentru încă 15 ani. Cum Rebreanu a murit în 1944, opera lui ar fi fost liberă de copyright în 2009 și tocmai din această cauză Ilderim, nepotul, se impacienta: pierdea o sursă de venit. Tribunalul București îi dă dreptate deoarece în 1996 intrase în vigoare o altă lege care prevedea transmiterea drepturilor de autor timp de 70 de ani după moartea scriitorului. Ilderim rămînea deci proprietarul operei lui Rebreanu pînă în 2014. Iată de ce în 2014 cînd l-am întîlnit la Chamberry pe Jean-Louis Courriol – unul dintre cei mai buni traducători din română în franceză la ora actuală, dacă nu cel mai bun, se pregătea să scoată Adam și Eva (pe care tocmai o tradusese pentru o editură belgiană).

Din păcate, cărțile în limba română, marile opere ale literaturii noastre, reprezintă o piață neglijabilă chiar și pentru țara noastră. În afară, avem foarte puțini admiratori și promotori ai culturii naționale și profesorul Jean-Louis Courriol, menționat mai devreme, e o excepție.

Să vedem aşadar cum stă treaba cu copryrightul în afară pentru că, la urma urmei, extensia dreptului de autor cu 20 de ani de care am vorbit mai devreme a urmărit legea europeană a copyrightului votată în 1993. Americanii au urmat-o şi ei în 1998 când Bill Clinton semnează Sonny Bono Copyright Term Extension Act care, la fel, adaugă 20 de ani de copyright în plus faţă de ce fusese pînă atunci. Astfel că din 1998 pînă la 1 ianuarie 2019, deci timp de 21 de ani (!) nu a existat nici o nouă carte liberă de copyright. Deabia în 2019 au fost eliberate cele din anul 1923!

Hemingway, Faulkner şi Disney nu aveau personal nimic de câştigat din chestia asta, doar că, bineînţeles, corporaţiile care deţineau drepturile de

autor au făcut lobby puternic – singurul motiv, evident, fiind lăcomia.

Cu totul altele erau regulile la început. Iniţial protecţia copyrightului dura 28 de ani. La jumătatea secolului XX deja se dublase la 56 de ani. Apoi în 1976 o nouă schimbare majoră: în locul termenului fix de 56 de ani e introdusă pentru prima oară noţiunea de „pe durata vieţii autorului plus 50 de ani”. Pînă în prezent când copyrightul depăşeşte lejer un secol (durata vieţii autorului plus 75 de ani). Consecinţa? Un studiu general al cărţilor publicate în ultimii 200 de ani arată că, surprinzător, există mai multe cărţi tipărite şi disponibile pe Amazon ale autorilor publicaţi între anii 1880-1890 decît ai celor publicaţi între anii 1980-1990 – chestie de-a dreptul şocantă dar logică: atunci când romanele ajung domeniu public oricine e liber să le republice, pe cînd cele din anii '80 pot fi publicate doar de deţinătorul drepturilor de autor. Cu alte cuvinte, extensia pe copyright din 1993 a UE şi a americanilor din 1998 a restrîns accesul la cărţi noi unei întregi generaţii de cititori.

Să nu exagerăm: majoritatea creaţiilor de ficţiune ajung maculatură după vreo douăzeci de ani, dar cîteva pot genera venituri uriaşe. Pentru

acele cîteva se modifică legile, pentru operele scriitorilor de premiu Nobel sau a partiturilor compuse de Gershwin – a cărei Rapsodie în Bleu a devenit liberă de copyright în ianuarie 2020.

În ianuarie 2021, *Great Gatsby* va putea fi tradusă și publicată de oricine (bine, în Republica Moldova, văd că deja e pe gratis: <https://www.bestseller.md/ebooks/carti-gratis/marele-gatsby-ebook-de-francis-scott-fitzgerald.html>).

În ianuarie 2022, *Fiesta* (*The Sun also rises*) de Hemingway.

În ianuarie 2023, *Spre Far* de Virginia Woolf.

În ianuarie 2024, originalul *Mickey Mouse*, cel alb negru și fără mănuși albe va fi liber de copyright, adică oricine va putea scoate benzi desenate sau jucării cu el.

Cît de serioasă poate deveni încălcarea copyrightului? Cît de departe se poate merge? În America, ridicol de departe, ar spune cei de la Sony Pictures (sau Woody Allen) care în 2012 sînt dați în judecată de Faulkner Literary Rights pentru că personajul principal din *Midnight în Paris*, jucat de Owen Wilson, folosește o frază din

„Requiem for a Nun”. Judecătorul dă câștig de cauza lui Sony spunînd, în primul rînd, că e posibil ca filmul să fi ajutat vânzările cărților lui Faulkner și în al doilea rînd că a fost folosită o porțiune minusculă din roman – doar nouă cuvinte. Nu știu cîți bani pretindeau moștenitorii lui Faulkner pentru fraza „Trecutul nu moare niciodată. Nici măcar nu e trecut.” În cazul acesta, acuzația mi se pare de domnul nesimțirii, cum personajul lui Woody Allen spune cît se poate de clar că fraza îi aparține lui Faulkner!

În fine, un alt exemplu interesant are loc în 2009. Un autor suedez scrie un roman în care își imaginează ce s-a întîmplat cu personajul lui J. D. Salinger din „De veghe în lanul de secară” spre bătrînețe. Intriga, care începe cu Holden Caulfield fugind dintr-un azil de bătrîni, se putea citi în romanul-sequel „60 de ani mai tîrziu: Venind din lanul de secară.” Salinger îl dă în judecată pe suedez. În 2011 Curtea stabilește schimbarea titlului și interzicerea vânzării acestei cărți în SUA și Canada pînă cînd „De veghe în lanul de secară” va intra în domeniul public.

Adică pînă în 2085!

PROZĂ

Artificii

PAVEL NEDELICU

Uite cum lasă, că o ia toți dracii, uite în ce hal e oglinda asta! A-nțeles că dentistu'-ți recomandă să te freci cu ața aia printre dinți ca să nu tragă cariile la tine, da cum Dumnezeu îți sar resturile la două de kilometri fix pe oglinda de la baie? Mazaci de copii! Seamănă cu taică-su, alt mazac, că pe el măcar îl înțelege, e bărbat și așa-s bărbații, nici nu știu de capul lor, da ce să te faci de fete, care vorba aia, sunt fete!

Păi să fi fost ea ca ele la vârsta lor! Să fi lăsat ea oglinzile murdare, când o lua tat-su la niște dumnezei, de nu

mai știa pe unde s-o ia la goană! Că ea, când era ca ele, nici nu se uita în oglindă. Da ce, avea timp? Acum, când le vede pe-astea ale ei cum trec prin fața oglinzii de câteva ori pe zi și tot se uită, ba la fund, ba la țâțe, ba la coșurile de pe față. Da mai terminați, dragă, cu complexe, le zice, și ele îi răspund, Ce complexe, mamă, nu vezi în ce hal arătăm?

Asta repede văd! Da toată panarama pe care o lasă în urmă, aia n-o văd! Ei, de parcă n-ar vedea! Vezi bine că văd, doar că nu le pasă! Și ea stă ca sclava și curăță, și nimenea nu apreciază. Stă ca sclava și pun'te masă, scoal'te masă, pune rufele la spălat, întinde rufele pe sârmă. Că ea parcă nu are servicii la rândul ei! Și bărbatul, ce să faci cu bărbatul? Că alaltăieri făcea gât la ea, că-i ora unu și nu i-a făcut de mâncare. Da scoală-te-n pizda mă-tii de bărbat, și fă-ți! Da prăjește-ți un ou, că nu-ți pică galonul! Da taie o roșie, fă-ți o salată! Fă ceva, ieși din starea asta, de zici că ești o lehoză. Că eu nu-s bucătăreasă la casă! Și dacă a văzut el că s-a țipat, a mișcat curu' și și-a făcut. Uite-așa! Ce bine l-a mai pus la punct! Că vezi tu, prea l-a învățat bine.

Da tot îi e milă de el, că trage la muncă ca măgaru', mi ți-l fut cum vor

ăia acolo, că el e și slab de fire, faci ce vrei cu el, uite-așa-l duci cu zăhărelul. Și fiind spătos și cum mai are încă forță, cât o să mai aibă și el, că de-acum cam asta i-a fost vremea, da mi ți-l întind cât e de lung pe la toate lucrările. Săpă, Gică, hai, mai repede, stă șefu' cu gura pe el mai ceva ca o nevastă! Că șefu', normal, tot șef, îl doare pe el la bască de articulațiile muncitorilor! Ce-i doare pe ei capu' că bărbatul i-a zis doctorița că-i suspectat de artrită. Ce știi ei câte pastile ia el dimineața doar ca să treacă peste ziua de lucru?

Așa au fost ei, s-au sacrificat pentru copii toată viața, și pân' la urmă copiii tot la cur îi pun. Acum gata, ia să pună mâna să-și mai facă singure de haleală, că ea are treabă, trebuie să organizeze tombola pe stadion! Mare responsabilitate i s-a dat, nu-și mai vede capul de treabă! Bun primar, mare primar, care i-a dat ei o astfel de responsabilitate, doar se cunosc de mici și de mult timp o apreciază. Dă petrecere primarul Costel, că așa cad Zilele Comunei, ce-i pasă lui de virus, om cu caracter! Să fi fost bărbat-su ca domn primar, cu așa un caracter! Ți-ai găsit!

L-a întrebat doar, Vii, Ioane, pe câmp, la zilele comunei, să mă vezi pe

scenă, și el a dat din cap că nu, și că nu-l interesează pe el așa ceva când altele sunt problemele pe lumea asta. Că nu știu ce proteste s-au declanșat în America, unde un țigan a omorât un polițist, că i-a tras un genunchi în gât și n-a mai respirat ăla vreo zece minute până a venit ambulanța, și când a venit l-a găsit lat, ce să-i mai facă? Și uite de ce s-au stârnit proteste, și ce ne pasă nouă de protestele americanilor, care avem destule probleme la noi în țară cu țiganii noștri?! Da na, așa-i bărbatul, n-ai ce să-i faci, televizorul îl omoară!

Ia uite, ce bine c-a ieșit acum, odată cu vecina bibliotecară, că poate merg împreună până pe târlan, își mai țin de urât, mai vorbesc de una alta.

*

Mamă-mamă, ia stai să vezi ce-mi iau eu acum. Da stai întâi să văd dacă mai am vreun ban prin portofel. Că dacă nu, ciuciu! Tre' să fur iar de la Maria. E dată-n pizda mă-sii femeia asta a mea, nu-i scapă nimic! Cum lipsește ceva din portofel, cum vine la mine să mă chestioneze. Și ce stil are, de zici c-a fost securistă! Că parcă nu tot din munca mea și banii ăia. Dacă trăiam noi numa' din salariul ei de

țesătoare, apăi muream de foame. Și să-și țină ea salariul ei, și să-mi dea mie banii mei. Ie-te, tre' să administreze ea tot! Vai, că dacă nu eram eu, ajungeai la sapă de lemn, zice ea. Ce spui, mă, acolo? Știi tu unde ajungeam eu? Ba poate mai bine ajungeam decât acuma, că mă-nsuram și cu una mai drăgăstoasă, și mai cu țâțe, mai cu cur, păi nu? Să ai pe ce pune mâna! Că la Maria...

Da acuma, că mă duc la dans, ia să vezi ce mi le țâțâiesc pe astea fără bărbat! S-au dus bărbații la muncă pân străinătățuri și a lăsat bunătate de femei acasă. Cum să nu ai grije de ele? Mamă-mamă, să vezi ce mi le țâțâiesc, de le sar fulgii! Că Maria cu biserica, bate mătânii de dimineată până seara, zici că s-a dilit. Și-așa nici nu mai facem treaba aia, la o adică, ș-apoi chiar dac-am mai face-o, ea nici nu știe cum, stă ca marghioala și te-mpingi în ea de zici că-i priponită, niciodată n-a știut cum să mă ia. Uite Victorița, mamă-mamă, ce țâțoaie, când mi le pune o dată pe față și mi le zângăne pe la urechi, aoleu!

Ce mai fac eu cu Victorița când o rad noaptea de-acasă! Ce-mi mai place cum clipocește fofoloanca lu' Victorița la miez de noapte, ș-apoi s-o auzi cum icnește, cum se zvâcnește ca un

pește. Cum se mai zvârcolește-n așternuturi! Da las' că nu numai cu Victorița, îmi mai place mie și cu Anuța, și cu Mărioara, chiar dacă-s găini mai bătrâne, vorba aia, ciorba bună, și duminica, când Maria e la biserică, prin grajd cu Mioara, care și aia are un cur de n-am mai văzut! Ce mi ți-o-ncalic și pe ea pân iese, de mă trece toate apele! O viață am, până la urmă! La ce bun dacă n-o trăiesc? O viață am, și-o gaură-n cur!

Da hopa, ce-am găsit noi acilișă? Censeamnă să fii șmecher la timp, să știi să te descurci. Cum am pus eu banii deoparte când a trebuit. Acuma cine-și permite o sticlă de-aia, de-ailaltă. Eu! Mamă-mamă, ia să vezi ce frumos sărbătoresc eu zilele comunei. Mă duc colea la Răutu, la mixt, îi zic la vânzătoare, Dă o sticlă dă vin încoa' la mine, dă care-l ai, că am văzut camionu' cu marfă ieri cum a descărcat uite-așa niște baxuri! Ia să iau sacoșa asta de cârpă, care nu să vede pân ea nimica.

Să vezi ce mi le țâțâiesc! Să vezi ce beau iar cu băieții! C-așa, pă uscat, parcă nu merge treaba, da cum ți se-ncălzește puțințel sângele, ia să vezi cum îți mai arde de viață!

*

Azi mergem la Zilele Comunei pe maidan, unde ne jucăm noi fotbal de obicei. Au pus niște scaune pe-acolo, niște mese, și apoi o scenă, de nici nu se mai văd porțile, și tare-aș vrea să mă joc cu mingea, dar nu pot, că nici tata nu mă lasă s-o iau! Oare vine și Raluca? Poate vine, poate nu, dar, dacă vine, mi-ar plăcea. De când i-am strecurat bilețelul în buzunar nici nu mi-a mai vorbit. E adevărat că și eu m-am înroșit când am văzut-o pe drum data trecută, când mă duceam la magazin, dar sper să nu fi observat, că era cald afară și putea să fie și de la soare, la urma urmei. Of, dacă aș avea curaj să mă duc direct să vorbesc cu ea! Dar de fapt eu am curaj, dar îmi bate inima și nu mai ajung până acolo, mă opresc și mă fac că voiam să mă duc în altă parte.

Mă neliniștesc întâlnirile cu oamenii, nu știu ce să zic și am impresia că toți vor să zic ceva. Ce să zic eu, dacă nu am ce? Așa și când vine unchiul Florin pe la noi tot se ține de mine, Da zi ceva, Sănducule, ce stai așa mut, cum îți mai merge la școală, ai vreo gagică? Eu zic, Bine, bine îmi merge, și tata strigă de la masă, Da zi, mă, lu' unchi-tu cum îți merge, ce răspunzi așa, cu juma de gură? Am încercat să

vorbesc cu jumătate de gură, dar nu-mi iese, poate să încerce oricine, nu se înțelege, pe când, atunci când răspund eu, se înțelege perfect! *Quod erat demonstrandum*, nu vorbesc cu jumătate de gură! Tata mă freacă la cap aiurea, și la fel și unchiu' Florin. Numai mama mă-nțelege și m-ascultă, și îi pasă de mine...

Of, ce arde soarele ăsta! Nu mai înhamă tata odată caii, ce tot face prin grajd? Mama i-a zis, Lasă căruța acasă, ce să te mai complici cu caii, unde-i legi, că lângă stradă se sperie de mașini, și cum conduci tu înapoi acasă dacă bei? Și tata i-a răspuns, Da lasă-mă, Lenuțo, dacă câștigă ficior-tu ceva la tombolă, cari cu spatele? Că caii știe drumul singuri, ș-apoi tu unde-oi fi, și Sandu ce, nu e-n stare să țină niște hățuri? Eu sunt în stare, sigur, da mi-e rușine de Raluca, că ea are mașină, și eu căruță. Tatăl Ralucăi muncește în Germania de câțiva ani, și anul trecut a venit acasă cu un benvé cu geamuri negre, a trecut pe lângă mine o dată în viteză și s-a ridicat tot praful, a trebuit să-mi țin respirația până a trecut, și după aceea mă durea capul. Mă durea, că nici nu știam dacă Raluca era în benvé, că nu se vedea nimic prin geamurile alea negre!

Ia uite că iese tata, în sfârșit. Acuma a ieșit și mama din casă și leagă poarta cu sârmă. Aoleu, am uitat să deschid poarta mare, deja țipă la mine tata, vai, așteaptă, că o deschid imediat, eu cum te-am așteptat atât?

*

Stadionul comunal a fost îngrădit conform regulamentului. Scaunele au fost puse la distanță regulamentară, mesele la fel. Grătarele unde se vor coace micii au fost așezate în rând sub corturile albe. S-au lipit afișe cu regulile împotriva virusului, să citească tot chiorul. Niște băieți cu măștile pe față probează boxele și microfoanele, tot inserând și scoțând fire. Pe scenă va cânta, cum o cheamă, renumita doamnă, aia de cântă muzică populară pe la televizor, de o știe toată țara. Că-i scapă numele acum, dar e cunoscută. Și lumea va aprecia, că doar de asta a și organizat toată treaba, ca să fie pe placul la oameni. Vine campania, vin alegerile, politica nu stă după virus, el are nevoie să fie reconfirmat în funcție. Posibilitate de a avansa nu este deocamdată, cum i-a zis și Viorel, sunt alții mai ambițioși ca el în partid, oameni care știu să vorbească mai bine ca el, deci trebuie să

aibe grijă de locul lui, cât încă-l mai are. Măcar până-și termină casa și-și vede fata ieșită din facultate. Încă un mandat, nu e mult, nici puțin, e precis cât îi trebuie.

Primarul își mângâie burta contemplativ. Totul pare a fi în regulă cu ultimele pregătiri. Totul e regulamentar! Mai aruncă o privire spre șinele de tren, ce închid linia orizontului. Vede niște băieți aplecați asupra unor lăzi negre. Și acolo pare a merge bine treaba, după cum observă că s-au poziționat lăzile. E al treilea an de când face asta, știe ce și cum să privească pentru a fi sigur că totul merge conform planului. Îi salută pe agenții de pază de la firma privată a fratelui său, care se vor ocupa cu distanțarea socială și menținerea ordinii. Se urcă în mașina scumpă cu geamuri fumurii și o ia spre intrarea în comună. Conduce ușor, să nu-și rupă mașina. Prea ține la ea, uite cum lucește, a cumpărat-o cu banii în mână din fondurile... din salariul lui. Își repetă în gând încă o dată, Din salariul meu! Nici nu trebuie să-i treacă prin cap altceva, altfel, cum îl cam scapă gura deseori, e în stare să o admită public. Doamne ferește! Ar intra în mari belele dacă s-ar afla pe ce s-a dus o (mare?) parte din banii alocați pentru rețeaua de canalizare.

A ajuns lângă indicator și a tras pe marginea drumului. Acolo începe comuna lui, desfășurându-se de-a lungul drumului județean. Când era mic trecea deseori cu taică-su prin dreptul indicatorului. Mergeau la câmp cu căruța, o încărcau bine, iar când se întorceau înapoi el privea lumea de sus, de pe fânul așezat strat cu strat, cu răbdare, până la trei, patru metri înălțime. Indicatorul înceta să fie mai mare decât el, și dacă ar fi fost mai înalt și s-ar fi temut mai puțin ar fi atins, probabil, din picioare, firele de înaltă tensiune. Râde acum de acest hatâr copilăresc, ca și cum nu i-ar fi aparținut niciodată, și scuipă în direcția indicatorului. Acum că a ajuns bine și are, printre altele, o asemenea mașină, nu se mai ia la întrecere cu el. A învățat că nu înălțimea contează, ci relațiile. Oricum, tot mai trebuie să învețe câte ceva, cum ar fi vorbitul în public...

Hai, că ajunge el, parcă-i vede mașina. Se uită în zare după președintele consiliului județean. Îl va conduce la primărie înainte să înceapă evenimentul, să mai discute una, alta, la un pahar de bere, cum au băut ei mereu. Îi datorează multe lui Viorel. Datorită lui a ajuns unde-a ajuns, că a știut la cine să-l recomande în partid. I-a dat

și multe sfaturi, că se cunosc de mici, au copilărit împreună și băteau mingea pe același maidan unde, acum, vor inaugura Zilele Comunei. Problema cu vorbitul i-a mirosit-o imediat, la prima ședință regională. I-a și spus doar, Costele, uite, îți dau un sfat prietenesc, când nu ești sigur, mai bine taci și fă ce ți se cere să faci. Așa e în politică, mai ales la început. Apoi, cu timpul, capeți experiență și îți mai poți permite una, alta. Chiar dacă nu știi, e mereu cineva în jurul tău care știe. Dar până atunci...

Când l-a întrebat pe Viorel de un loc la județ, el i-a răspuns că, deocamdată, locul ar fi peste nivelul capacităților lui. Conștient deja de asta, nu-și făcuse mari speranțe, doar întrebarea moarte n-are! A înțeles că unde nu se poate, nu se poate. Deocamdată, face bine ce face, acolo unde este. Și ce bine că azi urcă Viorel pe scenă lângă el, să-l susțină, să vorbească...

*

Sătenii s-au așezat pe scaunele de plastic, așezate la rândul lor pe rânduri distanțate. Mai bine am fi rescris fraza: pare un joc de cuvinte nereușit. O lăsăm totuși, ca dovadă a nepăsării provocatoare care, uneori,

caracterizează autorii nonconformişti. Multe feţe surâzătoare, multe chiar mirate, altele neîncrezătoare, toate epuizate. Doar ochii li se văd, naratorul presupune, după privirea lor, că feţele aşa trebuie să fie. Unde nu ştie, autorul completează materialul naratorului din imaginaţie, în speranţa că niciunul dintre cei prezenţi la eveniment nu va citi povestirea, ca să-l contrazică. În caz contrar, autorul e gata să răspundă în instanţă. Nu va însemna decât puţină publicitate, de care este nevoie în aceste vremuri în care literatura nu mai reprezintă niciun interes. Câţiva tineri stau în picioare. Au venit cu profesorul de sport, care strigă la ei din când în când să se distanţeze. Ajunge şi gardianul, un munte de om îmbrăcat în negru, plin de buzunare, care le strigă acelaşi lucru, Bă, ia staţi mai răsfiraţi, sau vreţi să mă-nervaţi!

Pe scenă a urcat doamna solistă Moghin, prezentată cu mare aplomb de către bibliotecară. Bibliotecara este îmbrăcată în negru şi păşeşte ritmic, cu dificultate, în pantofii de lac cu toc prea subţire pentru alonja ei. Silabiseşte bine, pronunţă ca la televizor, păcat că a rămas o viaţă-ntreagă bibliotecară într-o comună amărâtă, când ar fi putut măcar încerca o carieră.

Iată, dragi consăteni, spune ea, avem alături de noi în această zi deosebită o mare solistă de muzică populară, poate cea mai mare din ţară. Compliment în urma căruia solista îşi duce mâinile la piept înainte de a fi rostit în întregime, înclinându-se cu falsă modestie. Surâde cu superioritate, deşi pare a o face cu încurcare. Lângă scenă au apărut primarul şi vărul lui, ambii îmbrăcaţi în cămăşi albe, ce par a le susţine burţile dizgraţioase. Ținuta lor impecabilă nu se potriveşte deloc cu expresia lor circumspectă de negustor hapsân şi pielea arsă de soare. Îmbracă orice ţăran din sat, după ce a muncit o vară pe ogor, sub soarele arzător, şi-şi păzeşte cu zel strujeniei: va arăta exact la fel! Doamna Emilia, fostă profesoară de literatură română la şcoala din sat, actuală pensionară, priveşte totul de pe un scaun aflat în ultimul rând cu o expresie distrată.

Dar înainte ca doamna Moghin să-şi înceapă programul artistic, am să invit alături de noi, în aplauzele dumneavoastră, pe domnul primar, alături de preşedintele consiliului judeţean! Aşa că, în aplauzele dumneavoastră... sătenii încep să aplaude abia acum, au înţeles în sfârşit ce le-a fost cerut. Doamna Emilia stă cu

brațele încrucișate. Când aplauzele au format deja un cor cât de cât compact în liniștea spațioasă a stadionului, cei doi bărbați fac primii pași pe scenă și se distribuie simetric, în dreapta și în stânga celor două femei. Primarul are un microfon într-o mână și un buchet de flori în cealaltă. Îi întinde buchetul solistei privind-o înspăimântat. Se uită fix ba la cântăreață, ba pe jos. Încă nu a privit publicul. Solista răspunde cu un zâmbet și o plecăciune. Vrea să spună, Ce galant bărbat, domn'... dar e întreruptă chiar de acest galantom, a cărui voce se poticnește țărănește, gâjâit-tremurândă, ca un motor horcăit de tractor.

Primarul zice, Săru'mâna! Apoi face o pauză binemeritată. După câteva secunde bune adaugă, Bine ați venit la noi în comună..., Bine v-am găsit, răspunde prompt cântăreața de muzică populară. Președintele râde înfundat uitându-se paternal spre primar. Își schimbă însă imediat expresia, încrucișându-și degetele peste burtă în timp ce mimează o solemnitate nepotrivită. Încă surâde, însă și-a mascat bine expresia în spatele celei de deranj pentru soarele bătându-i în ochi. Cred că mulți dintre noi, continuă primarul, nu credeau că o să ajungeți vreodată aici, la noi în comună..., Nici

eu nu credeam, preia imediat solista, dar mergând prin comună am observat că oamenii sunt gospodari și muncitori! Așa oameni, așa primar, mai spune ea pocnind din degete, cu un gest aparținând dansului folcloric. Primarul adaugă un simplu, dar cântărit, Vă mulțumesc! Urmează un moment de tăcere și încurcare, în care solista pare a-l împinge pe primar să vorbească, mulțumind la rândul ei, iar el nu știe cum să înceapă, și ce să zică. Până la urmă bâiguie, întrerupând un alt șir de mulțumiri pe care ea îl începuse, Eu ce să vă mai spun..., ca și cum ar fi vorbit numai el până atunci și ar fi rămas fără subiecte. Indică apoi spre vărul lui, care parcă încearcă să-i comunice insistent cu privirea nu se știe ce, și spune, Eu am să-i înmânez cuvântul domnului președinte al consiliului județean Viorel Popa, și președintele partidului socialist democrat, un democrat care tot timpul ne-a fost... lângă noi... Se oprește la jumătatea frazei, incert, intonația suspendată nefiresc, și trece imediat microfonul în mâna mai sigură a celui prezentat. A spus cumva partidul „socialist”, sau nu a auzit ea bine? Doamnei Emilia nu-i vine să creadă. Cum a ajuns băiatul ăsta primar la ei în comună? Mințile strălucite, tânăra

generație cu care a lucrat până acum cinci ani, acei copii cărora le-a predat literatura, și care reușesc să se desprindă de mentalitatea familiei, fug împușcați peste granițe sau se stabilesc în marile orașe. Oare va apuca să vadă pe vreunul dintre ei întorcându-se în vreo funcție publică la ei în comună și schimbând ceva într-adevăr?

A început să vorbească domnul președinte. Față de primar, e mai stăpân pe sine și pe situație. Se înțelege de a fost cerută, sau impusă, prezența lui. Privește mereu publicul, chiar se plimbă pe scenă cu nonșalanță, în timp ce repetă pe de rost niște formule protocolare fără conținut. Forme fără fond, ar spune Maiorescu, „stafii fără trup, iluzii fără adevăr”. Doamna Emilia oftează apăsător dând din cap cu deznădejde. Iată, ne aflăm la a treia ediție a Zilelor Comunei, spune președintele județean, domn primar și-a asumat un risc, și în același timp a avut un curaj nemărginit de a ține această sărbătoare... bineînțeles conform reglementărilor legale! I-auzi, se gândește doamna Emilia, ce curaj să fi avut primarul nostru, dar nimeni nu menționează curajul sătenilor, care sunt de fapt cei mai expuși virusului în claca ce urmează a se forma, când vor începe toți să

danseze, pe când domnul primar va fi undeva departe, cine știe unde, probabil la masă cu vericul Viorel, președintele județean. Viorel Popa, tânărul care apăruse în ziar pentru că violase o minoră, și pe care nici nu l-au trimis la judecată pentru că părinții lui, încă înstăriți la acea vreme, au plătit din greu familia săracă a fetei pentru a-și retrage denunțul. Între timp, părinții Victoriței au murit într-un accident de tren, iar ea a ajuns fufa satului. Doamna Emilia nu o judecă, o compătimește. Și-o amintește de copilă. Înainte să rămână însărcinată și să se retragă de la școală fusese una dintre cele mai bune eleve din generația ei!

Se întristează, și doar e zi de sărbătoare, ce rost are să vină la sărbătoare dacă îi tot trec prin minte gânduri negative? Și de ce nu reușește să se bucure de eveniment? A venit să o vadă și să o asculte pe Ileana Moghin, o știe de la televizor, mare artistă de muzică populară. Într-adevăr, are voce foarte frumoasă, dar uite la ce se prestează și dânsa! Și-a început programul cu o dedicație pentru domnul primar, care de mult a plecat alături de președinte și de alți acoliți, toți bărbați, îmbrăcați cu același tip de cămașă și același tip de pantaloni, unul în spatele celuilalt, cu mașinile lor scumpe, atât de rupte

de peisajul din jur, vopsite în culori strălucitoare, „impenetrabile ca o manta de cauciuc” – ar spune un mare scriitor. Cântă deci doamna Moghin fără acompaniament, Să trăiască domn primar, măăăi, Păi că-i deștept și gospodar, măi-măi, Da’ măi primare gospodar, Om ca dumneata mai rar, Știu că-ți place mult gurița, Da’ ce faci cu primărița? Un cor de râsete și aplauze pornește răzleț dinspre primele rânduri. Umorel simplist, concluzionează doamna Emilia, dăinuie în caracterizarea antropologică a acestui popor. La fel și dansul.

După ce au încins câteva hore și au dansat bine, timp în care soțul Mariei, Nelu Bulancea, nu a pierdut ocazia de a se învârti în jurul a cât mai multor doamne, pe jumătate dansându-le, pe de altă parte încercând să le atingă sânii sau coapsele cu mâinile lui soi-oase, se anunță tombola. Tombola vizează copiii, cărora li s-a dat un bilet cu un număr încă de la începutul spectacolului. Bibliotecara, alături de cea pe care o numește „doamna de la primărie”, de altfel prietena ei de cafele în pauzele prea dese pe care le face zi de zi (doamna Emilia așteaptă minute bune în fața bibliotecii, de fiecare dată când se duce, până să iasă bibliotecara dinăuntrul primăriei și

să-i completeze fișele de împrumut), strigă unele numere, pe care doamna de la primărie le extrage cu solemnitate. Cât s-a gheboșat și Petruța în ultima vreme, cât s-a încercănat! Parcă o aude plângându-se vânzătoarei de la magazinul lui Răutu, care vine din altă comună și poate că nici nu-i pasă de problemele ei, Vai, zice, tineretul de azi, nu mai face nimic! Stă numai în oglindă și pe telefon! Păi eu la vârsta lor prășeam ogorul de dimineață până seara! Lucru neadevărat, doamna Emilia știe foarte bine că Petruța refuza să se ducă la prășit pe ogor, însă nu-i scăpa nicio sâmbătă seară, niciun dans nu-i scăpa, și ce se mai dichisea și ea, își amintește, o vedea cum străbate satul ca o divă dintr-o revistă străină! Acolo l-a cunoscut și pe Gică, la dans, și noroc de el că i-a pus mințile-n cap și a trimis-o de a făcut o postliceală, că altfel probabil că, în loc de secretară la primărie, ar fi rămas o biată muncitoare la fabrica de țesătorie unde deja începuse să lucreze. Ușor își mai uită oamenii viața! Ușor își arogă rolul de critici! Doamna Emilia dă din cap meditativ. Lângă ea, naratorul nostru notează într-un carnetel „o bătrână din ultimul rând dă din cap meditativ”. Mai apoi scrie însă că doamna respectivă pare puțin

țicnită, ceea ce noi știm sigur că nu e adevărat, din moment ce abia am scris mai sus că nu este. Ușor își mai arogă unii rolul de critici!

Numărul șaptesprezece a fost strigat, din public sare un copil la vreo doisprezece anișori, care se îndreaptă spre scenă timid, cu privirea în pământ. Premiul este un televizor LG, spune bibliotecara, însă pe cutia televizorului, târâtă pe scenă cu greutate de către doamna secretară Petruța, scrie altceva. E o marcă anonimă de care doamna Emilia nu a auzit nicio dată. Copilul se apropie cu pumnii strânși, tremurând emoționat. Prezentatoarea îi împinge microfonul sub bărbie, nici copilul, nici ea nu au măști pe față, cine garantează că cei de pe scenă nu au virusul și că, tot pasând microfonul ăla de la gură la gură și de la mână la mână, nu îl vor răspândi mai departe? Și lumea care dansează a renunțat la mască, le aruncă pe jos sau le agață de mâini, apoi se pupă, își vorbesc și își tușesc în față, obosiți, dar veseli. Doamna Moghin le-a spus că cine va face cea mai frumoasă horă va primi un premiu de cinci sute de euro! Desigur că a făcut o glumă, se vede treaba că replica făcea parte din programul dumneaei artistic, pe care încă nu l-a

adaptat la noua situație. Imediat după melodie a avut însă grijă bibliotecara să lămurească ce și cum, adică faptul că, după regulament, nu se poate dansa decât câte doi, și că, dacă oamenii nu se distanțează, vor trebui să oprească evenimentul, iar asta ar fi, nu-i așa, mare păcat! Rezultatul a fost că unii au început să hui due, alții să râdă zgomotos, iar ceilalți au continuat să danseze așa cum o făcuseră și până atunci, câte unul, câte două, câte patruzeci și nouă, măi-măi!

Prezentatoarea își pune mâna pe umărul copilului. Cum te cheamă, îl întreabă, iar el răspunde răspicat, Sandu Ciobanu, Bine, măi Sandu, spune ea, ai câștigat un televizor, ești bucuros, Da, răspunde copilul dând din cap, Și cui trebuie să-i mulțumim noi pentru asta, Domnului primar, spune copilul imediat, copiind fraza de la cei care au câștigat înaintea lui. Și cum spunem, insistă bibliotecara, Mulțumim, domn' primar, răspunde băiatul pițigăiat. Lumea aplaudă mulțumită și distrată. Bravo, adaugă bibliotecara, și lasă copilul să se întoarcă în public. Taică-su, Radu Ciobanu, a și încărcat televizorul în spinare și se duce cu el spre căruță. Bun primar, spun câțiva care s-au întors cu mici în tăvile de plastic, pe

care îi înmoaie acum în muștar mâncându-i cu mâinile, Ce-i cu furculițele astea păcătoase de plastic, adaugă ei, care-ți zdrelești micu-n ele de ți se farmă tot și-ți pică pe jos?! Furculițele cad în iarbă, alături de farfurii. Nimeni nu s-a gândit să instaleze undeva un coș de gunoi.

Petrecerea continuă până seara, chiar dacă artista a plecat de mult. Se pune muzică la calculator. Până la sfârșit nu mai rămân mulți. Unii încă

mai dansează, alții doar vorbesc, cântiva copii aleargă, un grup de bărbați beți încearcă să se ridice de pe jos și nu reușește. Un tânăr necunoscut, cu părul negru, pieptănat cu volum într-o parte, care a notat de zor toată după-amiaza într-un mic carnețel de buzunar se ridică deodată de lângă doamna Emilia. Tânărul se îndepărtează posomorât aruncând o ultimă privire înapoi.

Doamna Emilia bea ultimele înghițituri de apă dintr-o sticlă de plastic. Ațipise în scaunul ei și s-a trezit deodată, speriată de închiderea bruscă a carnețelului. Imediat i-a atras atenția Nelu Bulancea, care se freca de Victorița în semiobscuritatea coborândă. Mai lipsește doar cireașa de pe tort, i-a cam venit timpul: artificiile! Le-au instalat de dimineață pe câmp, de-a lungul căii ferate. Unul dintre băieții de la microfoane anunță grăbit: Și-acuma, artifi... arfici... arficienti... deci, toată lumea, atenție la cer! Pesemne că și el a tras ceva la agaliu, că altfel nu i s-ar împletici așa limba. Doamna bibliotecară, cu pronunția ei corectă, ar fi anunțat artificiile cum trebuie. Însă doamna bibliotecară, împreună cu secretara, au dispărut de multă vreme.

Câțiva șerpi luminoși urcă fără vlagă pe cerul întunecat în aplauzele slabe ale publicului. Pe stradă, lumea s-a oprit să admire spectacolul. Punctele colorate dansează împreună sfârâind spasmodic, efervescent în întunecimea semisferică a asfințitului. Doamna Emilia privește scena cu un surâs trist și nostalgic. În fața ei, dar puțin mai departe, s-au așezat unul lângă altul doi copii: nepoțica ei, Raluca, și Sandu, al lui Radu Ciobanu. Ambii privesc spre cer curioși indicându-și unul altuia contururile formelor colorate ale artificiilor.

Forme fără fond, ar spune Maioreșcu, stafii fără trup, iluzii fără adevăr. O lacrimă coboară fără vlagă pe obrazul lipsit de expresie al doamnei Emilia.

PROZĂ

Visul unei zile de vară

ALEXANDRA NICULESCU

Ne-am dat jos din telecabină și cineva a strigat: Iete Santorini. A fost cea mai dogoritoare zi din august, toată lumea din grup se plângea, eu mă bucuram, poate și pentru că mă fofilasem și nu duceam niciun rucsac și nicio geantă dintre cele grele. În fond, cine v-a pus să luați atâtea chestii?, gândeam. Doar din când în când mi se făcea milă și luam una dintre genți, deși îmi venea să scot tot ce era înăuntru și să spun: Asta la ce ne trebuie acum? Cu asta ce facem aici?

Mai ales dale și ziduri, asta am văzut în goana noastră după peisaje și umbreluțe. N-am avut mult timp la dispoziție pentru că era doar o vizită de jumătate de zi, iar drumul cu vaporul lua câteva ore, cum nu era vreun catamaran sau ceva modern, era un vapor vechi, care scotea fum și lăsa dăre de ulei în mare și făcea mult zgomot, dar avea multe scaune de plastic, așa că n-aveai de ce să boscorodești: făcea și el ce putea.

Și atunci, la coborârea spre port, i-am văzut, l-am văzut, și asta pentru că ne-am hotărât să facem drumul pe jos, am zis: Ce, niște trepte acolo, dar era un drum de-o oră pe pietre lucioase și chiar nu-mi dau seama cum măgărușii sau măgarii nu alunecau niciodată, sau poate alunecau, dar eu n-am văzut niciunul să facă un pas greșit. Toți mergeau pe lângă ziduri, așa că noi trebuia s-o luăm pe partea cealaltă, ca să nu fim chiar lipiți de ei. La început nu-i priveam cu atenție, mai ales că trebuia să mă concentrez să nu zbor cu picioarele-n sus și mi se duceau tălpile prea mult în față încât măturam cu degetele pe jos. Ei nu se plângeau că duc pe câte cineva durdu-liu în spinare, care se mai și mișca în toate felurile ca să arate că știe să stăpânească animalul. Erau totuși foarte puternici și se țineau unul după altul. Probabil făceau drumul în fiecare zi, chiar de mai multe ori, poate îl reținuseră, mă gândeam. Vedeam măgarul mereu ca pe ceva amuzant, până și sunetele pe care le scoate au fost transformate în ceva haios: i-ha, cum să nu râzi când auzi asta, dar acum niciunul dintre ei nu scotea nici cel mai mic zgomot, se auzeau doar copitele și frânturi din conversațiile celor suiți pe ei. Mult timp am mers în paralel cu

unul, măgar, da, ăsta era ritmul impus de omul care îi conducea, poate ca să aibă turistul timp să întindă mâini să mângâie o floare de pe ziduri sau să-l bată suficient soarele în cap, să se facă bacșișul mai mare.

Credeam că toți au nuanța aia asfaltie sau cafenie, bine, știam din poze că există și unii albi sau vărgați, dar așa, în realitate, față-n față nu văzusem decât măgarul comun. Așa erau și aici majoritatea, unii mai grăsuți, alții mai neastâmpărați, dar ăsta despre care o să fie vorba era nu roșcat, nu portocaliu, nu chiar auriu, era de culoarea părului lui Jane Fonda în Barbarella, și era greu, chiar greu să-mi văd de coborâtul meu pe partea opusă când tot ce-aș fi vrut era să-l ating: nu știu de ce îmi imaginam că dacă are o culoare atât de frumoasă, trebuie să se și simtă cumva altfel. Poate mă uitam prea curioasă pentru că omul care-i conducea a venit lângă mine și a arătat cu o nuiă spre măgar: e Nick, hai, urcă, las la jumate de preț, dar eu am zâmbit și am fluturat o mână, n-aveam de gând să mă sui pe măgar, mai ales că de-acolo de sus, de pe el, nu l-aș mai fi văzut la fel. Haide că nu mușcă, doar când îi spun eu, a încercat bărbatul să glumească și să mă convingă, dar eu am întrebat: De

ce arată altfel? Omul a râs și i-a dat cu nuiaua peste crupă, ușor, ce-i drept, dar tot m-a enervat gestul lui, ca și cum voia să arate cine e cine. Nu știu la ce s-a gândit deodată, ce asociere a făcut sau ce și-a amintit sau ce profit a crezut că ar putea să obțină, că mi-a spus: Nu e bun pentru tine, îi știu eu pe toți, cel mai bun ar fi unul din față, uite, ăla cu șa roșie, ăla e perfect, hai cu mine. Dar eu n-aveam nicio treabă cu măgarul cu șa roșie, tot ce conta era chiar culoarea care-l diferenția, altfel m-aș fi uitat la el la fel ca la toți ceilalți. Nu fusesem niciodată mare iubitoare de animale, adică, bine, îmi plăceau unele, dar să am eu, nu, doar un câine odată, și-mi era chiar frică de el la început deși era mic-mic, dar parcă simțea frica mea și numai după mine se ținea prin toată casa, încât ajunsesem să stau cocoțată pe birou mare parte din timp. Au mai fost niște canari și pești, dar nu-mi plăceau pentru că n-aveam ce să le fac, nu puteam să mă joc cu ei, așa că nu le acordam mare atenție.

Când aproape am ajuns în port, m-am trezit spunându-le celorlalți că eu iau următorul vapor, vreau să mă mai plimb pe străzile lucioase și să mai urc și cobor niște scări. Toți s-au mirat la început, au fost curioși, s-au

enervat, de parcă erau identici și gândeau același lucru: Doar nu vrei să rămâi pentru un măgar. Vrei să plimbi și tu niște turiști doar ca să ai animalul pe care nu l-ai avut? Nu poți să ne lași așa, avem planuri împreună, mai știi? Ce-are măgarul ăsta? Uită-te mai bine, pentru că și noi îl vedem: e la fel ca toți ceilalți, și nici măcar nu se uită la tine, habar n-are că existi, poate dacă erai măgăriță, atunci te vedea.

Așa că am rămas și nu doar în ziua aia, nici nu m-am dus să întreb când pleacă următorul vapor, nu mă interesa, m-am ținut după omul care conducea șirul de măgari toată ziua și pe el nu l-a deranjat, poate nu prea-l băgau turiștii în seamă. Voiam să aflu despre viața lor și mai ales a lui Nick, cum se născuse, dacă mai avea părinți sau frați, dacă și ei erau diferiți sau cum ieșise el ca din altă specie, câți ani avea, dacă era fericit, pentru că un om care are grijă de animale atâta timp n-are cum să nu știe când sunt fericite sau nu. Dar omul o lua mereu pe arătură: două vorbe despre măgari: nu se ocupa de mult de treaba asta, era doar o afacere, înainte vindea sandale din piele naturală, mai avea câteva acasă, dacă voiam să probez, cea mai moale piele, tot spunea și-și rotea capul de parcă sandalele

alea se învârteau deasupra lui. Nevasta m-a lăsat, uite, mi-a apărut păr alb, de la nevastă e, am și pe piept dacă vrei să vezi. Toți măgarii sunt la fel, niciunul nu-i mai breaz, dar ăla de ți-am zis e mai blând, ăla e bun pentru tine și scoate un fel de răs, asta vă place vouă, fetelor. ăsta de care m-ai întrebat e nu știu cum, nu prea-l interesează ce se întâmplă în jur, doar rumegatul lui e important pentru el și a lovit un turist, nu foarte rău, nu s-a ajuns la reclamații și chestii d-astea, dar a dat așa, din senin. Tot din senin mi-a povestit omul: Sor-mea are camere libere. Dacă rămâi pe insulă e mai bine să stai la cineva de încredere decât în hotelurile astea care te jecmănesc. Și-așa-ți vezi oricând măgarul, ba poți să-i dai de mâncare, nu mușcă totuși niciunul din ei, știu ce pătesc dacă încearcă, proști nu sunt și au memoria nuielei. Și tot din senin am spus eu da, o cameră aici ar fi bună. Nu știam de ce vreau să mă uit întruna la măgarul ăsta sau ce puteam să aflu privindu-l, pentru că de comunicat nu prea putea fi vorba, oricât se zice că animalele au inteligență, era poate dovedit în cazul câinilor sau al pisicilor, dar nu știam nimic despre măgari. Așa că asta am făcut toată noaptea în camera surorii lui Aris,

pentru că Aris îl chema pe omul care avea afacerea: am stat cu mobilul deschis și am tot citit pe internet despre măgari - rase și locuri și vârste și obiceiuri, dar tot n-am găsit vreunul care să semene cu Nick. Omul m-a lăsat să-i dau să mănânce măgarului, dar în timp ce eu îi arătam paiele lui Nick, bărbatul mă păzea, n-avea încredere în mine sau îi plăcea să pălăvrăgească și să știe că cineva e obligat să-l asculte, pentru că sor-sa îi tăia macaroana imediat, am văzut că aproape nu deschidea gura în fața ei, deși era pe jumătatea lui și își prindea părul în două cozi ca o fetiță.

Tot mai zgârciți sunt, spunea, toți se tocmesc, sunt plini de bani da' nu le vine să lase un bacșiș ca lumea, țin de bani de parcă i-aș cere doar pentru mine. Lucrurile costă, nu-i mai da atâta, ho, îl faci prea gras și o să se rostogolească pe scări cu vreo sclifosită pe el. Lasă-l, că e sătul și prind gelozie ceilalți. Nu-i cunoști, dar sunt geloși și fac figuri, știu imediat când unul primește ceva mai mult și se răzvrătesc. Da' totuși ce-ai cu măgarul ăsta? Mie nu mi se pare nimic special la el, poate nu te-ai uitat cu atenție la toți: la Tom, de exemplu, are niște ochi ca-n povești: unu' verde și celălalt bleu. Înțelegeam să ți se pună pata

pe el, mai rămâne câte un turist și se uită fascinat la el, da' Nick e așa ursuz. Uneori cred că nici n-aude, nu reacționează la ce-i spun, e greoi și încet și vede de ale lui, aproape nu bagă-n seamă pe nimeni. Tu ești fată, voi sunteți cu pozele și fițe d-astea, hai că mi-a venit o idee, că tot îți plac măgarii.

M-am întors spre el pentru că am așa o atracție, ca un copil, când aud de-o idee, mereu mă gândesc că cine știe, o să fie ideea aia pe care am așteptat-o sau măcar ceva înrudit cu ea sau oricum o idee e o idee și înainte s-o aud îmi dau voie să-mi imaginez c-o să fie un lucru nemaiauzit, ceva care să mă facă să sar și s-aplaud și să-l îmbrățișez pe omul cu ideea. Așa că i-am acordat toată atenția când a început să spună sigur de el: Deci ești fată, ai un telefon mișto care face poze, ai ceva cu măgarii, bine, poate cu unul în mod special, nu contează, și eu am nevoie de un fel de broșură nouă sau pliant, o cărțuție de prezentare, știi tu, ca s-atrag mai mult turiștii. Pun pe cineva în port și dă chestiile astea și dacă pozele sunt ca lumea toți copiii o să se milogească de părinți să-i lase să se urce pe măgari. Ah, da, și din când în când, ca să dea mai bine, apar și eu în poză cu câte unul. Am un costum

popular, dacă vrei, și sunt arătos, ce zici?

Nu știu în ce moment ajunsesem să stau cu mâinile încrucișate, nu stau așa de obicei când vorbesc cu cineva. Cum ar veni, am răspuns, să fiu fotografă de măgari, nu? Păi da, dar am spus c-o să apar și eu. Cu coada ochiului îl vedeam pe Nick, care vedea doar ce-avea în față, dar voiam să-i fac o poză reușită, citisem așa ceva într-o carte: era un băiat sălbatic în deșert și apare o femeie străină care-i face o poză și nu mai știu cine spune că orice poză îți fură sufletul sau o parte din el sau ceva pe-acolo sau așa îmi aminteam eu acum, dar nu știam dacă Nick are suflet, puteam să vreau și să-mi imaginez că da, ori puteam să văd lucrurile cum erau în realitate, dar asta nu prea-mi stătea în fire, așa că m-am auzit spunând: Ok, o să facem o ședință foto pentru măgari.

Asta am făcut un timp: el aducea măgarul în locul ales de mine, pentru că avea lumina potrivită și eu mă uitam când la cum se vedea măgarul în telefon, când la cel real, din fața mea, și îi mai strigam lui Aris să-i aranjeze șaua sau să-i întoarcă puțin capul. Nu mă apropiam foarte mult și erau toți la fel oricât aveau urechile mai lungi sau botul mai rotund sau ochii mai

mari sau picioarele mai scurte, nu eram atentă decât la Nick, eram curioasă dacă o să apară altfel decât îl vedeam eu. Totuși ceva se schimba în ei: fiecare știa că e despre el și parcă toți se umflau în pene, deși evident că pene n-aveau, credeam că doar oamenii au instinctul ăsta când văd un aparat foto sau un telefon îndreptat spre ei, acum nu zic eu că zâmbeau măgarii, pentru că poate nu știu s-o facă, dar erau țănoși, simțeau că pentru un moment ei sunt centrul și nu mai era o corvoadă sau obligație, nu făceau ceva pentru că apărea Aris cu nuiaua lângă ei sau pentru că abia când terminau treaba primeau răsplata, ci era ceva ce le plăcea și parcă atunci când venea rândul următorului, încercau să se apropie de mine să știe cum au ieșit.

Din când în când Aris se posta lângă unul dintre măgari (nu știu cum îi alegea) și rânjea cât putea, stătea drept, puțin pe vârfuri, cu pieptul bombat și cu picioarele prea depărtate, iar eu spuneam doar: Foarte bine, următorul, dar el nu era mulțumit, ajungea din doi pași lângă mine, își lungea gâtul, se uita în telefonul meu și dădea din cap: Nu, nu, nu-i bine, sunt mai frumos în realitate, n-

ai prins, mai fă una, așa că o luam de la început.

Când a venit rândul lui Nick, bărbatul s-a postat lângă el și asta m-a enervat, i-am făcut câteva poze și speram să fie mulțumit și să se dea la o parte, dar nu, iar avea de bombănit: Stai, se vede c-am transpirat, merg să-mi pun altă cămașă, nu face nimic până nu vin. Atâta am așteptat: Nick era acolo, în fața mea, dar acum bombăneam eu pentru că nicio culoare de pe ecran nu era bună, lipsea strălucirea pe care o vedeam eu în realitate.

Măgarul mi-a aruncat o privire plictisită, n-avea el timp sau chef de mine, dar poate tot văzându-mă că mă uit ca la cel mai frumos tablou de Gauguin, și-a îndreptat botul spre telefonul meu. Era un star care arată puțină bunăvoință fanilor, așa aștepta poza.

Poate avea dreptate Aris și în afară de culoare n-avea nimic deosebit, dar când îți dai seama că altcineva are dreptate și nu tu, parcă mai mult te afunzi și cauți argumente de partea ta și cel mai bun argument era că se născuse cu aparența asta care-mi plăcea. Faptul că știi că e o prostie ce faci sau că ceilalți au dreptate - pentru că poți s-o recunoști așa, doar pentru tine, fără să afle nimeni - nu schimbă

nimic, îți spui că trebuie să existe un dedesubt mult mai important pentru care tu ai făcut o alegere și stai și te uiți la suprafață încercând să vezi și ce nu e, dar dacă încerci suficient - și eu asta reușeam acum foarte bine - chiar vezi și îți spui: știam eu că există acolo, dincolo de ce pare și de ce vede toată lumea, n-aveau cum să nu funcționeze intuiția mea, instinctul meu și experiența mea.

I-am făcut o grămadă de poze și am râs gândindu-mă ce-ar spune cineva dacă-ar vedea telefonul meu plin de poze cu măgari. Aris a fost foarte mulțumit când le-a văzut, mai mult când s-a găsit pe el, spunea întruna: A

meritat, a meritat să-mi schimb că-mașa, mă prinde mai bine asta cu flori, da.

Mă sunau de pe insula de unde plecasem: Ce faci, când vii? Ne întoarcem mâine în țară, ai uitat? Ce-ai de gând? Tot pentru măgarul ăla stai? Și am stat, pentru că am și eu ceva în mine, poate o trăsătură de-ale măgarului, ceva care te face să insiști cu mult după ce știi că trebuie să te oprești. Nick era frumos, ce să mai, avea culoarea care-mi plăcea mie dintotdeauna, poate mă născusem cu dependența pentru culoarea asta și n-aveam ce face și așteptam ca într-o zi să aibă un gest, nu uman, la ce-mi trebuia?, ci unul cum au unele animale când îl recunosc de departe pe cel sau cea cu care au stat ani de zile.

Între timp mă înțelegeam bine cu sora lui Aris - râdea că dau cu mătura în fiecare zi și aplauda ca un copil când veneam cu plasele de la piață - și cu Aris, care se rotunjise bine de când crescuse tarifele, avea mereu haine noi, n-o mai pune pe sor-sa să-l tundă în casă, mergea la frizeria din centru, și nu se mulțumea să fie tuns și ras, cerea să i se facă și manichiura acum. Cumpăraseră alți doi măgari foarte tineri și se mândrea cu ei pentru că scoteau niște sunete ce făceau

turiștii să chicotească de nu mai puteau. Uneori, după cină, în timp ce-și mângâia tandru burta (era foarte mândru de ea și spunea că toată copilăria și adolescența fusese cel mai slăbănog dintre prietenii lui și visul lui era să aibă un burtoi la care toată lumea să se uite cu invidie și respect) mă întreba: Ai văzut că îmbătrânește măgarul tău? A-nceput să albească și în curând o să fie un măgar bătrân și alb. Râdeam pentru că eram sigură că glumește, și pe urmă, după ce spălam vasele, mă duceam repede la grajduri cu o lanternă mare, îmi plăcea s-o mișc în toate direcțiile, mă distra chestia asta și o apropiam de Nick în timp ce vorbeam ca întotdeauna.

Eu: Ce mai faci? El se uita în altă parte. Eu: Ți-a plăcut mâncarea? El se dădea puțin mai departe. Eu: Ai văzut ce caraghios era îmbrăcat Aris azi? El se uita spre garduri. Eu: Am citit o povestire nouă, ce crezi? Câte un membru al familiei dispărea, adică pleca pur și simplu pentru că nu mai suporta familia, așa se întâmpla - traiul în familie nu-i o treabă ușoară -, sau dispărea pentru că nu reușise să dezamorseze vreo bombă, și toți copiii găseau un iepure - nu știu de ce iepure, ce are așa special iepurele, fac scriitorii ăștia niște alegeri pe care nu

le-nțelegi, totul trebuie să aibă o logică, nu pui la întâmplare un animal doar pentru că îți place ție să mângâi un iepurică, să zicem - , și erau siguri că animalul e de fapt persoana care îi părăsise și acum n-o mai lăsau să plece. Eu, când aud despre dezamor-sare, îmi amintesc imediat de *The English Patient*, acolo nu prea apar animale, ce-i drept, dar acolo l-am văzut prima dată pe Ralph Fiennes și pe urmă am văzut toate filmele cu el, dar era celălalt, indianul, cel care se ocupa cu dezamorsarea bombelor, știi?

El s-a încordat puțin, am simțit mirosul de balegă, și apoi și-a scuturat capul, cu botul lui mare și strălucitor.

Am apropiat lanterna și m-am uitat cu atenție să văd dacă există vreun fir alb, nu știam dacă și la măgari apar, dar nu le găseam și, mai târziu, singură în cameră, mă uitam în oglindă și-mi notam pe-o hârtiuță să nu uit să-mi iau vopsea de păr. Pe toate scria că rezistă până la opt săptămâni dar eu vedeam fire albe după doar trei, așa fi vrut să spun cuiva despre asta, dar sora lui Aris nu se vopsise în viața ei, bine, ea nici nu se depila decât vara, de două ori, în rest mă chema în camera ei, îmi făcea semn să vin lângă ea și întreba: Ce? Se vede prea urât? Și

după fața ei știam ce trebuie să spun, așa că spuneam: Nu, aproape deloc, doar dacă stai cu ochii lipiți de picioarele tale, e foarte bine așa, și știam că-i place mai mult de mine după răspunsul dat. Nu era doar ea, așa îmi venea întotdeauna să zic și eu n-o clasificam drept ipocrizie sau bătaie de joc: de câte ori mă întreba vreo prietenă: Cum îmi vin blugii? Așa-i că-s cât o balenă în ei?, eu mă uitam serios, încruntată și cu capul dat puțin, foarte puțin pe spate, ca să am privirea de ansamblu corectă și spuneam: Nu, să știi că-ți stau chiar bine, nu e ca și cum ai avea fundul lui Jennifer López sau al lui Beyoncé, al tău aproape nu se vede, nu-ți mai face griji pentru o nimica toată. La început se întorcea neîncrezătoare spre mine: Nu, așa spui tu mereu, zi pe bune. Eu repetam același lucru, puțin mai convingătoare și asta o liniștea, începea să zâmbească și să-și treacă lasciv mâinile peste șolduri: Ai dreptate, nu-i rău, e doar mai apetisant, așa e.

Sora lui Aris avea și ea ideea ei fixă: nu-i plăceau măgarii și voia să scape de ei, acum că aveau destui bani, era momentul să înceapă altă afacere. Ea se gândea la o cafenea ca-n filmele americane în care nu aduci direct o ceașcă de cafea sau espresso sau

cappuccino, ci ai o cafetieră și treci tu pe la toți și torni, o fascina chestia asta, să toarne ea cui vrea și cât vrea.

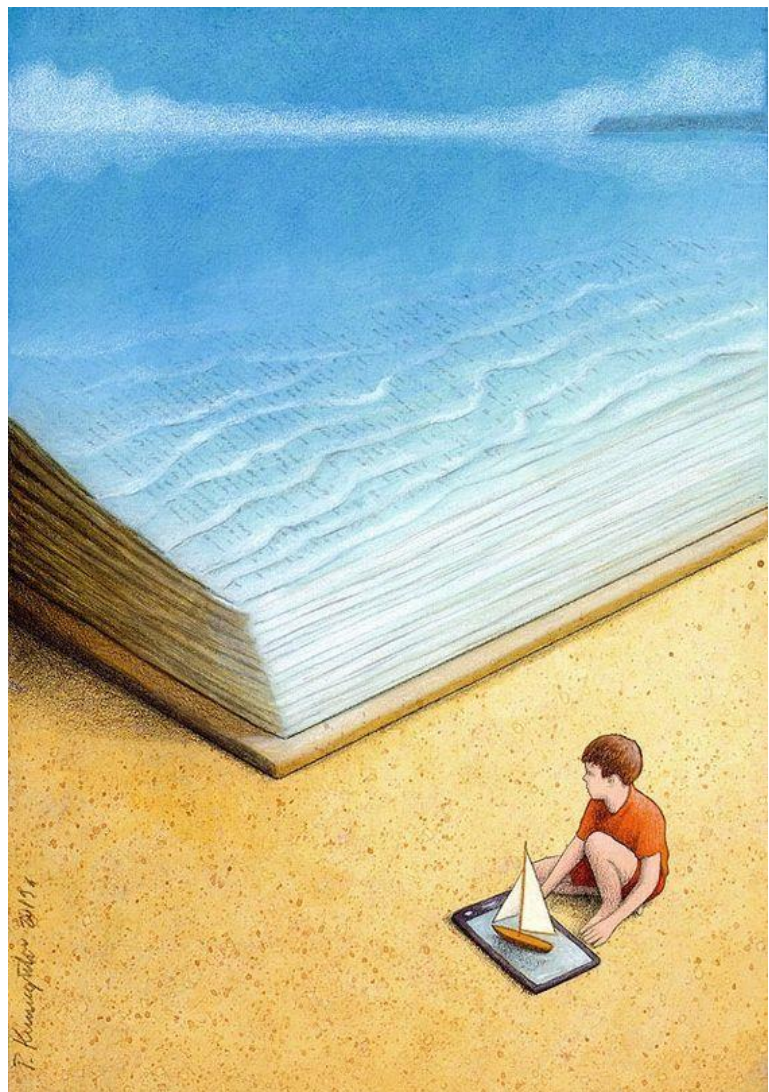
Într-o zi coboram treptele, multe trepte, alături de șirul de măgari și de Aris, cum făceam de obicei: urcatul, coborâtul pe lângă ei și privitul copiilor care se agățau de gâtul unui măgar îmi făceau mare plăcere pentru că eram așa aproape de Nick și el își vedea de-ale lui și ce putea fi mai bine? În ziua despre care spun era foarte cald, zăpușeală chiar, dogoare, ce să mai, dar nu se vedea soarele, doar nor lângă nor lângă nor și eu avansam în paralel cu șirul de măgari. Era prima coborâre a dimineții, care nu era chiar dimineată pentru că Aris se scula mai târziu în ultimul timp, de când câștiga mult mai bine: Lasă-i să aștepte dacă vor să se suie pe frumusețile astea. Să stea drepti la coadă în port, cuminți, cu broșurica în mână. Mă faci un om fericit, spunea și se mângâia lent pe burtă, câștigăm bine de când ești aici, și sor-mea e fericită.

Era caraghios Aris și preferam să aștept afară până se ferchezuia. Stăteam, mă uitam la Nick, care nu știu dacă era treaz sau nu, pentru că uneori dormea în picioare, doar din când în când zvâcnea pentru că se pune

vreo muscă pe el și-i spuneam: L-ai auzit și tu? Asta e expresia cea mai tembelă din câte am auzit vreodată. Mă enerva la culme, pentru că o auzisem des într-o perioadă, de la altcineva: Mă faci un om fericit. Pur și simplu nu e natural. E ceva copiat din filme, ca atâtea altele, dar asta e cea mai jalnică și atunci îmi dădusem seama că e cazul să terminăm, pentru că dacă iubești pe cineva bănuiesc că nu te enervează așa rău că nu spune ceva gândit de el, inventat de el, ridicol, dar unic, nu o copie. Vezi, de asta e bine să stai pe lângă un măgar, unul frumos ca tine, adică, pentru că n-o să spui niciodată așa ceva. Bine, nu spui nimic și nici nu prea știi că există și de cele mai multe ori te uiți parcă special în altă parte, dar orișicât, asta înseamnă și că n-o să spui nimic care să mă scoată din sărite.

Mergeam, cum spuneam, paralel cu măgarii pe care-i cunoșteam bine acum și nu mi se mai păreau alune-coase dalele de pe jos, mă uitam atent, poate le schimbaseră sau le dăduseră cu ceva, se cobora ușor și nu știam ce-o să fac atunci când ajungeam în port: putea să fie ziua când mă întorceam cu ei sus, luam banii turiștilor, le îndrugam câte ceva despre secretele insulei, mai mult născocite decât

adevărate, și putea să fie ziua când mergeam mai departe, îmi luam un bilet și mă suiam pe vapor, ca în *Castele de furie*, cartea aia frumoasă a lui Baricco, unde femeia pleacă pentru că simte că e momentul, bine, ea cu trenul, pentru că era despre trenuri acolo, nu asta contează, ci gestul de a pleca. Știam că lui Nick n-o să-i pese, dar mie da, și în fiecare dimineață eram curioasă dacă o s-aleg vaporul sau o să mă întorc cu măgarii acasă.

PROZĂ

Accidentul

TETTYO SAITO

Școala se închisese din cauza coronavirusului, așa că Hayate Sakamoto și fratele lui, Sou Sakamoto, se plimbau cu bicicletele. Era minunat că putea înainta prin aerul primăverii împreună cu fratele lui. Se simțeau bine când ieșeau cu bicicleta, și când se jucau. Sou se pricepea destul de mult la *Pokemon Sword and Shield*. Nu știa că Sou să fi pierdut vreodată când se jucau cu prietenii lor. Chiar dacă exista vreo șansă ca altcineva să câștige, Sou îi întrecea strategia. Îi învingea pe toți. Lui Hayate, Sou i se părea invincibil și iubit de toată lumea.

- Hai să ne întrecem!

Dacă fratele lui îi cerea asta, Hayate nu putea să-l refuze. Pe drumul fără oameni, pustiu ca într-un film post-apocaliptic, ei au început să se întrecă. Hayate apăsa pedalele cu forță maximă, dar nu putea să câștige. Sou era rapid ca un vânt puternic. Uitându-se înapoi, Sou a strigat:

- Am câștigat!

În acel moment, a apărut o mașină care a lovit bicicleta lui Sou. Corpul i s-a ridicat spre cer ca un fir de praf. Hayate s-a gândit că Sou va zbura departe de acolo, ca o panglică roșie care fusese tăiată. Însă el a căzut pe asfalt cu un sunet grotesc. Atunci, cu bule galbene la gură, Sou a început să aibă convulsii. Arăta ca un pokemon muribund. Iar mașina roșie se îndepărta repede. Uitându-se după ea, Hayate simțea teroare și greață.

- Ajutor! Ajutor! Ajutor!

În sala de așteptare a spitalului, Hayate stătea cu părinții lui. În timp ce Junji, tatăl, se plimba isteric, Maki, mama sa, îl îmbrățișa pe Hayate. După un timp în care situația a rămas la fel, în fața lor s-a prezentat o docto-riță. Junji s-a apropiat de ea și au vorbit, însă la sfârșit a căzut pe podeaua spitalului. Doar privind această scenă,

Hayate a înțeles că Sou, fratele lui iubit, a murit. Junji plângea strigând și lovind puternic în podea. Dar Maki continua să-i mângâie spatele lui Hayate zicând: "E-n regulă. E-n regulă". Atunci Hayate s-a uitat la podea. Portocaliul ei murdar era ca o mandarină putredă. O linie densă și cenușie de praf se profila de-a lungul ei. Linia era ca o cometă pe care-o văzuse împreună cu Sou. Hayate s-a gândit că Sou a devenit o stea în acea cometă.

Așezându-se pe pat în camera lui, Hayate s-a gândit la amintirile cu fratele lui. Se scărpinaseră în nas împreună într-un tren (era interzis în dezastrul de atunci cu virusul corona). Alergaseră la cursa pe trei picioare cu ocazia *undoukai* (運動会, zi de sport în Japonia). Cântaseră un cântec din *Frozen* împreună. Luptase cu el în *Pokémon Sword and Shield*. Și când și-a amintit cât le plăcuse o pastă de *tarako* (たらこ, caviar picant în Japonia), au apărut lacrimi în ochii lui Hayate. Pasta era mai picantă și mai acră decât de obicei. Hayate continua să-și bea lacrimile amestecate cu lichid nazal.

După ce lacrimile s-au oprit, Hayate a mers să atingă pistolul fratelui său. Lui Sou îi plăceau puștile destul de

mult, pentru că văzuse multe filme de acțiune în care erau bătălii cu puști. Așa că începuse să colecționeze pistoale. Hayate a luat unul dintre pistoale apucându-l cu o smucitură. Atunci, s-a gândit la criminal. Acum Hayate știa cine era criminalul. Era vorba de Masaru Asada, tatăl unei fete pe nume Honoka Asada. Când se îndreptase spre clasa lui, văzuse capul bărbatului așezându-se pe scaunul șoferului. Și hotărâse că se va răzbuna pe ucigaș.

Următoarea zi, a început să supravegheze apartamentul unde locuia Masaru. Deși spera ca Masaru să lucreze de acasă, din fericire a apărut mașina roșie. Masaru s-a așezat pe scaunul șoferului iar Hayate a urmărit mașina. Era destul de neplăcut să continue să pedaleze simțind aerul tăiat de mașina roșie, ca și cum porii din întregul lui corp ar fi vomitat. Peisajul în jurul lui părea mai sinistru. Culoarea cerului era înfricoșător de albastră, ca sângele unei caracatițe. Așa a ajuns la locul unde mașina fusese parcată. Această clădire era una obișnuită. Masaru a ieșit din mașină și a intrat în clădire. Hayate s-a gândit că el lucra aici și a continuat să aștepte. Intențiile lui criminale i-au înlocuit trândăvia și anxietatea. După

câteva ore, Masaru a ieșit din clădire și a intrat în mașină. A mers acasă, așa că Hayate l-a urmat. Însă doar l-a urmărit, nu a făcut nimic altceva. Nu avea curaj încă să apară în fața lui Masaru. Așa că s-a întors acasă, în apartamentul lui.

Hayate lua cina cu părinții lui. În acea zi, la cină aveau *mapo doufu* (麻婆豆腐, tofu picant și carne tocată în stil chinez) și găluște. Însă nu erau pe placul familiei, nimeni nu spunea nimic. Tăcerea fiind atât de seacă, nu se putea simți nici gustul mâncării. Atunci, Junji a început să plângă dintr-odată. Era prima dată când Hayate asista la o scenă în care o lacrimă cădea în mâncare.

- Persoana care l-a ucis pe Sou își vede liniștită de viață...

Maki mângâia spatele lui Junji

- Ce am făcut noi să merităm soarta asta...

Auzind aceste cuvinte, Maki a început și ea să plângă. Plânsul lor era puternic, și voia să-i spargă timpanul. Dar Hayate continuă să-și mănânce cina în tăcere.

Continuă să-l urmărească pe Masaru timp de câteva zile. Când apăsa pedalele bicicletei, sau când se uita la clădire, Hayate continua să zică "Te

voi ucide, te voi ucide" în sinea lui, dar nu avea curaj să-l ucidă cu adevărat. Totuși, Hayate continua să aștepte în fața companiei. Și, de fiecare dată când îi trecea prin minte o amintire cu Sou, era cuprins de o căldură confortabilă și simțea o mare plăcere. S-a gândit încă o dată că Sou fusese cel mai bun frate.

Te voi ucide, te voi ucide, te voi ucide.

Zilele lui Hayate începeau să fie dominate, încet-încet, de acel gând periculos. În pat în timp ce dormea, în timp ce mânca karaage (唐揚げ, pui prăjit în stil japonez) și când urina la toaletă, Hayate continua mereu să-l ucidă pe Masaru în gând. Uneori își imagina cadavrul distrus al lui Masaru. Creierul îi explodase și i se vedeau intestinele, legate de stomac. Fața îi era lovită în mod teribil și corpul îi era complet transformat. Hayate își imagina că el însuși făcuse ca acel cadavru să arate atât de brutalizat. Și dintr-odată a simțit că venise timpul să acționeze.

Într-o zi, pe când Hayate își continua urmărirea, mașina s-a oprit la semaforul roșu. În acea clipă, un gând ca "Acum sau niciodată" l-a străbătut. Cu sângele înfierbântat, Hayate a mers în

fața mașinii și a scos pistolul. Pe fața șoferului a apărut o expresie uluită. Hayate a lovit parbrizul mașinii cu pistolul. Atunci, acesta s-a spart cu un sunet intens, care l-a surprins pe Hayate.

- Ieși, ucigașule!

Cu un strigăt tâmpit, Masaru a ieșit afară. Hayate l-a lovit cu pistolul, și l-a făcut să cadă la pământ. După ce l-a lovit cu picioarele de mai multe ori, i-a pus pistolul în gură.

- Mi-ai ucis fratele! a strigat Hayate.

- Ce tot spui. N-am făcut nimic!

Hayate a împins arma înăuntrul gâtului lui Masaru, care a șuierat răgușit.

- Nu eu! Nu eu!

- Ba știu eu mai bine. Mi-ai ucis fratele cu mașina. Ai lovit bicicleta fratelui meu și l-ai aruncat departe!

Masaru și-a deschis ochii mari și n-a mai zis nimic.

- Nu a fost intenționat! El s-a aruncat în fața mea.

Spunând aceste cuvinte, sângele i s-a ridicat lui Hayate la cap, așa că a început să lovească fața lui Masaru cu pistolul. Sângele i-a erupt acestuia din buză cu un sunet ca *bitya-bitya*. Fața lui Masaru a devenit foarte roșie.

- Ajutor! Ajutor!

Dar Hayate nu s-a oprit. Doar continua să-i lovească fața. Era interesant că, în timp ce-l lovea, fața lui se deforma treptat. Era ca jocul cu lut de la grădiniță. Hayate și-a amintit că făcuse o sabie de lut pe care o avea un erou. Și Aito Kisaka, prietenul lui, făcuse o sabie similară, așa că se luptaseră împreună. Hayate fusese împreună cu Aito la școală până în clasa a V-a, dar nu se mai întâlniseră niciodată după aceea. Ar fi vrut să se mai întâlnească cu el de multă vreme.

Oprește-te!

Cuvântul a reverberat în capul său. Era vocea lui Sou, cu siguranță. Hayate s-a oprit surprins. Și s-a gândit că să te răzbuni nu e bine. Atunci Masaru a luat pistolul din mâna lui și a început să-l lovească. Curând, și fața lui Hayate a devenit roșie.

Masaru continuă să-l lovească pe Hayate, până ce corpul acestuia încetă să se mai zbată.

- Am ucis încă o dată. Ce aiurea!

După ce a spus asta, Masaru a intrat în mașina roșie și i-a zdrobit capul lui Hayate cu roata. Masaru a oftat profund pornind mașina. După ce a luat-o la goană pe drum, a dat de un șir de copii de grădiniță care se plimbau. Așa că a intrat în ei. A zdrobit corpul

copiilor intenționat, făcând chiar o manevră.

O conducea deja de ceva vreme, așa că, înăuntru, mașina devenise destul de răcoroasă.

ARTICOL

Trump și Dreapta românească

FLORIN ONCESCU

„Realizările” președinției Trump

Din noiembrie 2016, viața politică din SUA s-a centrat pe lupta dintre suporterii și contestatarii lui Trump, cei din urma fiind, la orice moment din timpul scurs de atunci, semnificativ mai numeroși.

Lista celor imputate lui Trump de contestatari e lungă: lăudăroșenia, capacitatea neobișnuită de a minți, dorința obsesivă de profit personal, incapacitatea de a distinge cinstea de necinste, educația neobișnuit de precară pentru un ocupant al funcției prezidențiale, mergând până la incapacitatea de a citi briefingurile pregătite de personalul ajutor pe baza celor, cam lungi, livrate de serviciile secrete, și, mai ales, impactul tuturor acestor „calități” și al multor alora,

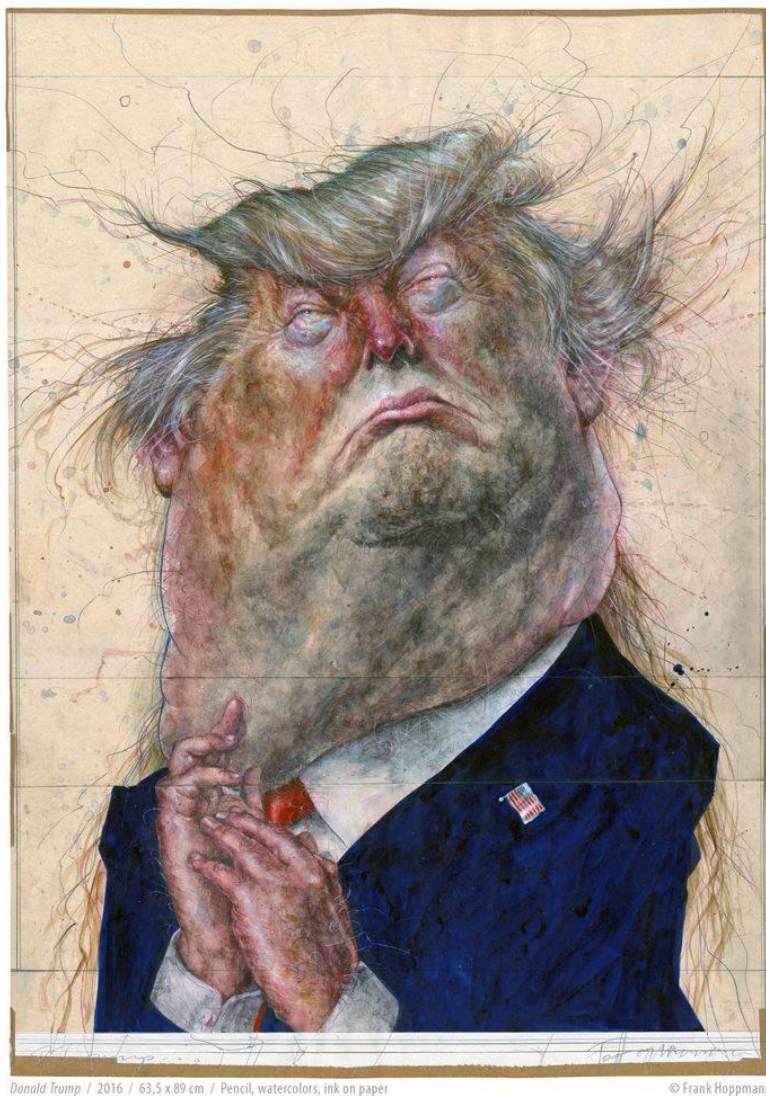

omise aici, asupra traiectoriei urmate de politica americană, pe plan intern, pe plan extern.

Pe plan intern s-au făcut pași înapoi în sistemul de impozitare, sistemul asigurărilor medicale, sistemul de imigrare, protejarea mediului, protejarea consumatorului, învățământul public, dreptul femeii asupra corpului ei, drepturile comunității LGBT, s-a stagnat în domenii având nevoie disperată de transformare, ca legislația privind armele de uz personal, sistemul polițienesc, sistemul carceral. Singura realizare, continuarea creșterii economice din epoca lui Obama și, implicit, diminuarea continuă a șomajului, a venit la pachet cu creșterea numărului celor obligați să aibă în paralel două, trei joburi prost plătite.

Pe plan extern, SUA a abandonat tratate internaționale vitale (militare, comerciale, despre schimbări climatice etc), a netezit Rusiei calea spre recâștigarea statutului de superputere politică, a intrat într-o confruntare comercială cu rezultat incert cu China, a dus la capăt lichidarea „Califatului”, acțiune ajunsă la maturitate în vremea lui Obama, dar a abandonat kurzii, a început să-și diminueze trupele staționate în Europa, și-a numit ambasadorii pe baza fidelității

arătate lui Trump și, mai ales, sponsorizărilor generoase făcute în campania electorală din 2016, a condiționat acordarea unui ajutor militar vital Ucrainei de un contraserviciu conștând în mânăjirea contracandidatului aceluiasi Trump la viitoarele alegeri prezidențiale.

Donald Trump / 2016 / 63,5 x 89 cm / Pencil, watercolors, ink on paper

© Frank Hoppmann

Am lăsat deoparte, desigur, multe alte „realizări” ale administrației Trump, culminând cu ultimele două: fulminantul ei eșec în menținerea sub

control a efectelor pandemiei și eșecul la fel de spectaculos de a găsi o soluție justă și durabilă la dezamorsarea tensiunii sociale declanșate de uciderea unui cetățean american negru de către un polițist alb.

Cu sau fără aceste ultime două rateuri, Trump este un președinte sub stare de asediu, unul deja demis pentru „abuz de putere și obstrucționarea Congresului” de una din cele două camere ale corpului legislativ și ținut în funcție doar datorită lipsei de verticalitate a membrilor celeilalte.

În cei patru ani aproape încheiați de la ultimele alegeri, ocupația principală a lui Trump a constat în contracararea atacurilor căruia i-a fost țintă.

Una din tehnicile predilecte de apărare ale lui Trump, în afară de curbarea justiției, este folosirea jucăriei cu zurgălăi. Avansează periculos de repede ancheta Comisiei Mueller pe tema ajutorului oferit de Rusia lui Trump în campania electorală din 2016? Media favorabilă președintelui e inundată cu știri despre coloana de sud-americieni „criminali” înaintând spre frontiera care separă SUA de Mexic! A votat Camera Reprezentanților controlată de „nepricopsiții” democrați demiterea aceluiași și lumea se pregătește pentru votul din Senatul

controlat de republicani? Ia să-l vânam noi pe șeful serviciilor iraniene, cu o dronă, și să anunțăm lumii că respectivul tocmai se pregătea de o fără-delege!

Protestele anti-Trump

Ultima ocazie „de manual” a aplicării tehnicii jucăriei cu zurgălăi i-a venit administrației Trump în timpul eforturilor de a stinge protestele generate de crima amintită.

Crima n-a fost una oarecare. Negrul George Floyd era lungit cu spatele pe asfalt când, cu voce stinsă, i-a spus în mod repetat că nu poate să respire polițistului alb care îi stătea cu genunchiul pe gât. Polițistul a stat un total de peste 9 minute cu genunchiul pe gâtul celui „reținut”, chiar dacă unul dintre cei trei colegi care asistau la imobilizare a constatat lipsa totală a pulsului victimei vreo 3 minute înainte de final.

Încă și mai important, crima aceasta a fost una dintr-o serie recentă de crime gen „polițist sau alb care se crede polițist ucide în mod absurd un negru”. Dau numai trei dintre ele, fără niciun efort de documentare, pentru că mi-au rămas în memorie. O polițistă albă intră din greșeală în

apartamentul vecinului, crezând ca intră într-al ei, și-l ucide pe loc pe locatar, un negru absolvent de studii superioare, care își lua cina în timp ce se uita la televizor. O patrulă de poliție se mobilizează în urma unei sesizări cetățenești despre ușa larg deschisă a unui apartament, la miezul nopții. Un polițist vede prin geam ceva mișcând și trage, omorând o femeie neagră care avea grijă de nepotul ei, un copil, în absența părinților lui de-acasă. Un negru face jogging dar se oprește și se uită cam lung la o clădire aflată în construcție. Trei albi în două mașini îl fugăresc și-l ucid ca pe un cerb.

În urma aflării dezgustătoarelor detalii ale uciderii lui George Floyd, dar și sub impactul crimelor similare care o precedaseră, încep protestele anti-poliție, în toate marile orașe din SUA. Protestele anti-poliție devin proteste anti-rasism, pentru simplul motiv că abuzurile polițienești în cauză sunt în mod evident alimentate de rasism. Protestele anti-rasism devin proteste anti-Trump, pentru că Trump, prin detalii biografice ajunse cunoscute, prin stocul de declarații proprii mai mult sau mai puțin rasiste, dar și prin înțelegerea constantă arătată suporterilor săi „white nationalists”,

naționaliștii albi, alt nume pentru neo-naziștii autohtoni, este perceput de contestatarii lui ca fiind rasist.

În primele zile ale protestelor, la ore târzii, un procent infim de participanți se dedau la distrugerii de magazine și hoții. Se întâmplă așa peste tot, în momentele de debandadă generalizată. La proteste, în timpul unui “electricity blackout”, ori în timpul unui cutremur, când unii fură printre dărâmături. Urmează anunțarea epurării grilei de programe de pe rețeaua HBO de filme suspectate de rasism. În fine, se ajunge repede și la etapa vandalizării statuiilor, o țintă predilectă

fiind statuia generalului Lee, comandantul armatei confederate, acea armată care, în timpul războiului civil american, a luptat pentru menținerea sclaviei. Toate, împreună, un fenomen periferic al protestelor, trebuie spus.

Ce face administrația Trump? În loc să-și asume o parte de vină pentru caracterul repetitiv al oribilelor crime polițienești și să propună remedii, decide să scoată jucăria cu zurgălăi. Media aservită lui Trump pompează știri panicate despre... distrugerii de magazine și hoții, despre filme interzise și despre statui decapitate.

Trump și PSD-ul

Trump este un politician populist, în sensul comun al termenului, un politician demagog și oportunist care pretinde că pune interesele „poporului” deasupra intereselor „sistemului” și ale „elitelor”, motiv care-l împinge să se afle într-un război fără sfârșit cu media și cu o mare parte dintre judecători.

În România, PSD-ul este un partid populist, însă lipsit de un lider la fel de carismatic, în sensul rău, ca Trump. Faptul ca Trump e un politician de dreapta, în timp ce PSD-ul e

un partid de stânga, e mai puțin important pentru înțelegerea celor două entități politice. *În cazul lor, forma (populismul) bate fondul (ideologia).*

Mulțimile de simpatizanți ale lui Trump seamănă frapant cu cele ale PSD-ului. Când îl văd vorbind la un miting, Trump îmi amintește, în același timp, de inteligenta de șobolan cu șapte vieți a lui Dragnea și de sprinteneala intelectuală agramată a prim ministrei Viorica.

Populiștii au tendința sa fie prieteni. Trump e prieten cu Putin, un autocrat forțat sa aibă și apucături populiste, ca să poată pretinde că Rusia este o democrație. Trump e prieten cu Erdogan, un populist religios. Dragnea ar fi vrut foarte mult sa fie prieten cu Trump, dar cei doi jucau în categorii diferite, așa ca prietenia lor nu s-a înfăptuit. Trump nu e prieten cu Merkel ori cu Macron. Dacă Trump i-ar cere prietenia, Iohannis ar accepta-o, că n-ar avea de ales, dar doar de formă. Nu oricine e făcut sa fie politician populist.

Reacția Dreptei românești

Acum mai puțin de o săptămână, mi-au picat ochii pe o postare de Facebook a lui Theodor Paleologu: „În

Occident gloate inculte exultă la distrugerea de statui. În Orient alte gloate inculte aplaudă decizia lui Erdogan de a acoperi mozaicurile bizantine din Hagia Sofia. Există, dincolo de ideologiile afișate, un fel de sincronism al barbariei contemporane.”

Postările lui TP îmi intră în „news feed” de la ultimele alegeri, de când am vrut să-i aflu programul electoral. Fusesem mulțumit de alegerea de candidat făcută de Băsescu, mulțumit că nu-l împinsese în față pe Mihai Neamțu.

Pe Mihai Neamțu îl consider nepotrivit pentru alegerea în orice funcție publică, fie ea și de primar de sector bucureștean, bazându-mă pe trei detalii recente ale biografiei lui: rușinosul volum hagiografic „Fenomenul Trump” (2017), susținerea maniacală a înapoiatului referendum „pentru familie” (2018) și, ultimul, dar nu cel din urmă, sloganul medieval din etapa de încălzire a ultimei curse prezidențiale, „Un președinte creștin, pentru o Românie creștină!” (2019).

Mi-am făcut cunoscută opinia printre „friends”: „Raționamentul lui TP pune semnul egalității între populismul lui Erdogan și protestele împotriva populismului lui Trump. Discuția pe tema distrugerii unor statui

(mișcare pornită ca o reacție împotriva rasismului, în SUA) trebuie să fie mult mai elastică, mai subtilă de-atât. Credeam că Mihai Neamțu e purtătorul de drapel al prostiei noi drepte din Ro. Acum văd că are un serios concurent în Theodor Paleologu.”

În mod cu totul surprinzător, am fost atacat, prietenește, nu doar de unul din firava mea listă de „friends”, mereu același, cu mereu aceeași idee, că „dreptatea e de ambele părți”! De la atacatorul constant am aflat că până și o statuie a lui Cervantes a fost vandalizată, amănunt pe care nu-l știam. Un altul l-a invocat pe Ioan Stanomir, cu un articol conținând o „paralelă drăguță între pompierii-incendiatori ai lui Ray Bradbury și ce se întâmplă acum în SUA”.

Cei doi „friends” care mi-au contestat cu promptitudine opinia sunt persoane școlite, care urmăresc cu atenție ce se întâmplă în politica zilei atât în România, cât și în lume. Niciunul nu-i „trumpist”, deși, dacă mă gândesc mai bine, „împăciuitoristul” poate fi, oricând, „de ambele părți”. Devastările de magazine, epurarea grilelor de filme și vandalizarea statuiilor care au însoțit protestele din SUA au fost, pentru mine, fenomene periferice, insignifiante. Am trăit în SUA

12 din ultimii 20 de ani, inclusiv ultimii 5 ani. Am trăit aici pentru a munci aici. Oamenii cu care am de-a face la locul de muncă, în mediul ingineresc din industria de aviație, sunt, în proporție covârșitoare, dezgustați de performanța lui Trump și văd foarte clar deformarea știrilor în media aservită acestuia, începând cu programul tv Fox News. Devastarea statuilor este un gen de știre pe care numai Fox News o scoate, obsesiv, în față. Ca să dau de capătul acestei contaminări bizare a minților onorabililor mei „friends” cu deversările de la Fox News, am căutat pe net „paralela” lui Ioan Stanomir.

Ioan Stanomir practică un eseu al frazelor rafinate și juste, dar care nu sunt împinse până la a face click cu realitatea de azi, din SUA ori de aiurea, așa că, deseori, fiecare poate înțelege din ele ce vrea. Ray Bradbury, autor al romanului distopic Fahrenheit 451 (cu pompierii care ard cărți) e pomenit, ca ornament intelectual, în 3 eseuri publicate recent de autor și găsite de mine pe net, din care mă refer în continuare la ultimele două, în ordinea apariției.

În „Încolonare și masificare în era digitală” (17 iunie, Ziare.com), se vorbește de „radicalii de azi”, urmași ai oamenilor de tip nou formați de dictaturile secolului 20. Acele dictaturi propovăduiau înlăturarea imperfecțiunilor din lume. Azi ar fi la fel, ori chiar mai rău, pentru că „era digitală rafinează și descentralizează poliția gândirii”. Drept urmare, oroare!, „un cont poate fi raportat sau o statuie decapitată”. Aici se înțelege cine-i omul rău, e cel care decapitează statui, radicalul, protestatarul. „În era digitală pasiunea nivelării intelectuale este redescoperită. Simplificarea până la grotesc a limbajului este o mutilare a gândirii înseși.” Aici eu văd o critică a limbajului rudimentar folosit de Donald Trump, cel despre care Philip Roth (scriitor dispărut în 2018) spunea că ar fi un bufon gălăgios, cu un vocabular de cel mult 70 de cuvinte.

Eseul „Mutilarea lui Cervantes : un fapt divers al erei digitale” (23 iunie, Puterea a Cincea), începe cu ton ironic („După reacționarul Washington, un anume Cervantes, îndepărtat autor european al unui obscur roman de început de secol XVII, a fost eliminat din canon, iar statuia sa a fost vandalizată.”) și sfârșește cu unul prăpăstios („un viitor al unanimității

înfricoșătoare se edifică, în pas revoluționar"). Eu găsesc înfricoșător viitorul care s-ar edifica cu Trump reales în noiembrie. Ce nu spune eseul e explicația simplă a decapitării statuii din Seattle a lui Cervantes, propusă de un jurnalist american și gândită de mulți. „Poate că cine a făcut-o nu știa cu prea mare siguranță cine a fost Cervantes, dar a gândit că trebuie să fie un ticălos, din moment ce avea în fața lui două personaje îngenunchiate.”

Tot căutând știri despre decapitarea statuii lui Cervantes în presa românească, am dat și peste un interviu luat lui Cătălin Avramescu, un alt politolog cu gândire de dreapta, asemenea lui Ioan Stanomir.

Mărturisesc că prima întâlnire a ochilor mei cu numele unor Mihai Neamțu, Ioan Stanomir și Cătălin Avramescu s-a petrecut la lectura cărții de interviuri „Noua școală de gândire a dreptei”, realizată de Cristian Pătrășconiu și apărută la Humanitas, în 2011, carte pe care am prezentat-o, la vremea apariției, în revista Pagini românești de la Montreal.

Interviul „Cătălin Avramescu: Stânga ultra-radicală este angajată într-o rescriere tendențioasă și ne-profesionistă a istoriei” (25 iunie, Timpolis) este luat de Melania Cincea și începe jalnic: „Declanșate la sfârșitul lunii mai, după uciderea lui George Floyd, un delincvent afro-american, de către un polițist din Minneapolis, protestele din SUA au degenerat.”

În SUA a redevenit okay să-i spui unui cetățean de culoare „black”, adică negru, nu-i nevoie s-o mai coțesti cu sintagma afro-american. Ce nu-i okay e să-i spui delincvent unei persoane reținute de poliție, fie ea și una cu cazier. Nu e okay mai ales dacă respectiva persoană a fost asasinată pe loc de polițiști (psihopatul și colegii care l-au asistat).

Intervievatul dă răspunsuri pe care le-am auzit de nenumărate ori în ultima lună la Fox News, ori la postul de radio „Patriot”, de pe rețeaua Sirius. Sunt cele două canale media trumpiste pe care le urmăresc constant, pentru a încerca să pătrund misterele gândirii trumpiste. Răspunsurile lui Cătălin Avramescu sunt mantra trumpistă pură.

CA: „Din anii 60, constituțional, legal, nu mai există rasism alb în SUA. S-ar putea să existe câțiva rasiști, personaje marginale... De fapt, acum, există un rasism pe invers.”

Greu de crezut. Statisticile arată că, în medie, procentul deceselor printre negrii reținuți de polițiști este de trei ori mai mare decât printre albi ajunși în aceeași situație. Declanșarea protestelor are legătură cu acest mic detaliu.

CA: „E culmea că aici intră și Cervantes... Ați observat că ei nu prezintă argumente. Și de fapt ce argumente ar putea aduce când se războiesc cu statuia cuiva care a murit acum câteva sute de ani?”

Argumentul pentru războirea cu statuia generalului Lee și cu steagul confederat este cât se poate de cunoscut. Sunt simboluri care întrețin rasismul. Trump are o bază electorală

compusă, în majoritate, din albi care cred că statutul lor economic și social e în cădere din cauza celor diferiți de ei, fie prin nivelul de educație, fie prin culoarea pielii. În acest mediu, în special în statele din sud, simbolurile confederate (steagul confederat, steagurile de stat actuale încorporând detalii din steagul confederat, statui ale generalului Lee etc) au rolul unei aduceri aminte a acelor vremuri când toate erau „la locul lor” iar albi-ciunea era o valoare în sine. Ca exemplu, fluturarea steagului confederat la cursele auto NASCAR a fost interzis abia în prima jumătate a lunii iunie. Pe 17 iulie, același steag a fost interzis, de asemenea, pe toate proprietățile armatei SUA. Trump s-a opus cât a putut acestor decizii, ca să atenueze durerea celor mai înrăiți dintre suporterii lui, deja menționații „white nationalists”.

CA: „În afară de a solicita sfârșitul „vechii ordini”, au acești activiști politici publice clar definite? Nu. Se manifestă acolo unde puterea politică le dă apă la moară – și mă refer la Partidul Democrat care, din perioada lui Obama, a fost capturat de aripa sa extremă.”

În fine... vorbă de dreapta cu intenție. Partidul Republican în perioada lui Trump s-o simți bine...

CA: „La un moment dat, administrația Trump a ridicat următoarea problemă: de ce universitățile care încalcă dreptul la exprimare liberă al profesorilor și al studenților mai primesc fonduri federale?... Opiniile conservatoare sau liberale clasice nu mai sunt acceptate în aceste universități.”

Muzică la urechea lui Trump. Așa-i, am auzit-o la tv pe Ann Coulter, politolog de extremă dreaptă, plângându-se că nu mai prinde conferințe în universități din California. Cei care n-o voiau erau studenții.

CA: „Trump a semnalat că el va schimba legea pentru că, deocamdată, Twitter și Facebook s-au „îngrășat” atât de tare în parte pentru că există o lege votată de Congres care spune că ei nu au responsabilitate editorială... Bun, am înțeles, are un anumit sens acest aspect, dar când Twitter și Facebook încep să cenzureze opinia conservatoare – s-a întâmplat cu Trump căruia i-au șters tweet-uri sau i le-au etichetat drept „fake-news” –, înseamnă că ai activitate editorială, nu?”

Din 2016 Trump a deversat ură pe Twitter și Twitter i s-a părut minunat.

De curând, CEO-ul companiei Twitter, un miliardar excentric de 43 de ani pe nume Jack Dorsey, a început să-i cenzureze lui Trump câte-o postare din cale afară de deplasată: una care îndeamnă pe față la violență, alta care transmitea mai departe, amplificându-le recepția, neadevăruri evidente. Facebook e sub presiune să ia măsuri similare. Lumea se schimbă. Eldorado-ul minciunii sfruntate pare să se apropie de sfârșit.

PROZĂ

Gura-leului

CORNEL BĂLAN

Mai demult m-a luat în curtea laterală, cea dintre casă și drum. Gardul era vopsit verde numai înspre stradă, pentru că nu avem bani să-l vopsim și spre noi, a zis bunicul. Acolo erau multe tufe cu flori, printre care și unele, chiar lipite de casă, de gura-leului. Mi-a arătat cum floarea își deschide gura și te mușcă de deget. Degetul meu intră aproape pe jumate în gura leului, dar al bunicului nu. La el nu intră nici măcar unghia.

- De ce-i spune gura-leului?

- Pentru că e galbenă și pentru că fălcile desfăcute sînt mai mari decît tot capul, exact ca la leu.

Cînd spune "exact" bunica îl pronunță „ezact”, dar bunicul îl pronunță la fel ca învățătoarea.

Mi-a prins de cîteva ori degetul în floare și a făcut din gură un răget ca de leu.

-Să știi că a fost o vreme cînd floarea asta mă putea mușca și pe mine.

Pînă și eu am uitat dacă nici pe mine nu mă durea.

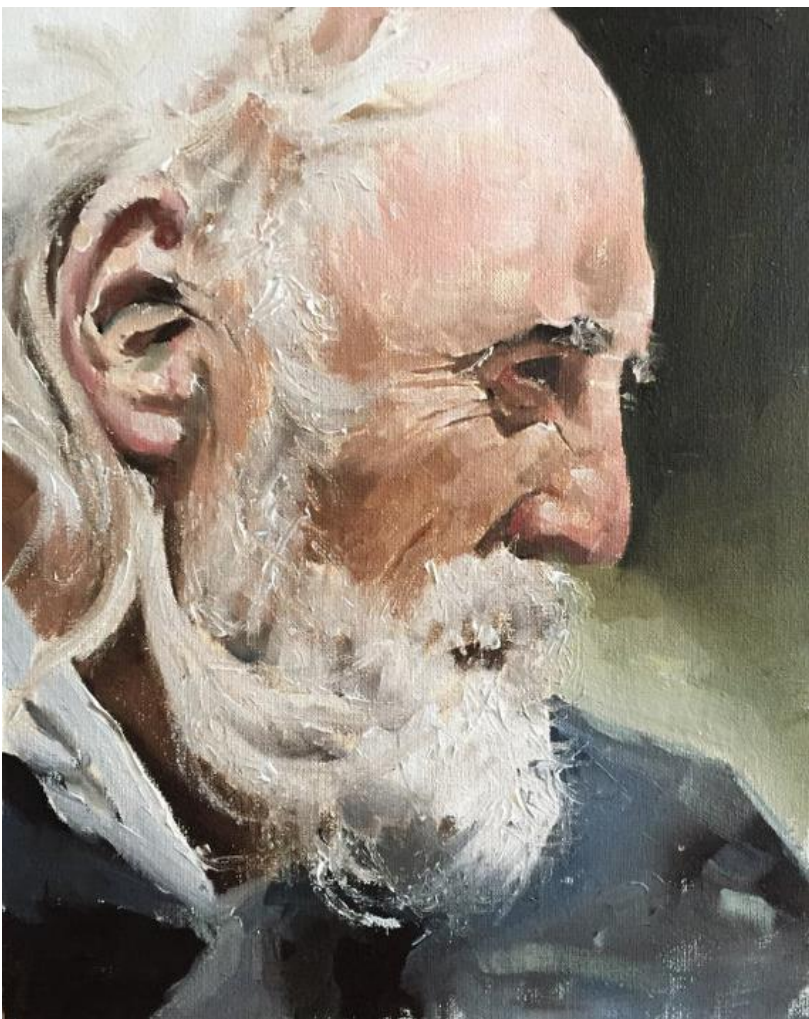
În curticica asta în care se intră pe o porțiță e un prun mare și mai departe sînt tufe de zmeură care se întind în spatele casei.

- Zmeura crește și fără soare, tot ce-i trebuie ei sînt multe albine.

Bunicul îmi spune să fiu atent să nu calc pe prune. Ține mult la prune pentru că din ele face țuica. Țuica e cu ce servești orice bărbat care trece pe la tine, pînă se termină, și după aia îi dai vin. Cînd nu mai ai vin strigi cu o supărare fără rost la bunica, să aducă *măcar* niște dulceață de vișine și un pahar cu apă. Bunicul rostește cuvîntul apă ca și cum e opusul cuvîntului „băutură”. Poate chiar și e.

Culege prunele de pe jos chiar și dacă sînt zdrobite sau pline de viermi și furnici și le aruncă la fermentat în hîrdăul pe care se bat milioane de muște. E cald și dinspre hîrdău se aude ca un fel de muzică – muzica muștelor. Cîte una vine drept spre tine, amețită de damful fermentilor și de zgomotul care a făcut-o să fuga de acolo cu dureri de cap. Acum și mie de-abia îmi mai încape degetul în gura-leului. Pentru că ai crescut prea repede, zice bunicul și mă mîngîie pe creștet. Să crești e bine pentru că poți

ieși la joacă pe uliță și acolo sînt copii mai mulți. Pînă atunci mă jucam cu gura-leului, cu nouă cuburi de lemn pe care le aranjam în șase imagini din povestea Harap Alb și cu pămînt, într-un loc unde e mai nisipos și se pot face castele.

Dincolo de casă, în cealaltă curte, sînt plantați peste tot butuci de vie. În plus avem altă vie și în capătul satului, „la zece ari”. Mult timp am crezut că așa e numele locului, zece ari, mai tîrziu am înțeles că toți oamenii au undeva zece ari de vie – fiecare egal,

pentru că așa e corect. E cel mai des drum pe care îl fac pe jos sau în căruciorul pe două roți, tras de bunicul: între casă și via de zece ari. Lîngă vie e o baltă tulbure de care cînd te apropii auzi plescăitul broaștelor care sar ca oile: întîi una, și restul se țin după ea. Ele știu să înoate, așa că nu se îneacă, dar pe mine nu mă lasă bunica să mă apropii. Cînd stropesc via, căruța cu butoiul de piatră vînată trage lîngă baltă și oamenii pun apă din ea în butoi. Piatra vînată nu e de fapt o piatră, e doar un praf albastru, eu l-am văzut. Oamenii se fac albaștri pe mîini ca și cum au mîini de Ștrumfi. Apa, din tulbure se face albăstrie și pe rînd își umplu pompele cu ea. Bunicul dă la manivelă dar de la el nu iese nimic. Bată-te mama Ana, zice și și-o dă jos. Defiletează partea din capătul furtunului, o duce la gură și suflă tare în ea, așa cum suflă iarna în muzicuță. Din muzicuță iese o melodie, un leu, o lămîie, doi lei, o gutuie, trei lei, fete cîte vrei, dar din muștiuc nu iese nimic. Pe urmă pompa merge. Soluția face un fîșîit frumos cînd iese cu forță și cînd jetul izbește frunzele de viță de vie. La început pompa e grea, așa că bunicul se grăbește că îi rupe spatele dar spre sfîrșit se face ușoară și trebuie să se ducă la butoi să o umple din

nou, așa că se oprește să vorbească la marginea viei cu vecinul de tarla. Dar nea Grigore e cu pompa tocmai umplută și nu are chef de vorbă. În sat sînt oameni care vorbesc mult și sînt veseli, iar alții care muncesc din greu și nu au timp de pierdut. Bunicul e prieten cu ăia care vorbesc mult și sînt veseli.

Mai tîrziu via se coace și bunica îmi spune des să nu mănînc struguri că sînt stropiți, să îi spăl întîi. Bunicul nu mănîncă niciodată struguri. Cînd vrea să verifice cît sînt de dulci, să știe cît de bun iese vinul, bunicul după ce îi mestecă un pic, îi scuipe. Apoi încearcă alt butuc ceva mai departe și iar scuipe boabele. Așa face un degustător adevărat de vin: întîi degustă strugurii. Bunica mănîncă rar struguri pentru că sînt dulci și ea ține regim aproape la orice. Dintre fructe îi plac merele pe care le curăță de coajă, apoi le taie felii mici cu un cuțitaș bine ascuțit. Îi mai place ceaiul de mușețel cu pîine prăjită pe plită și brînză ne-sărată de vaci care după mine e făcută special să se înțepenească în gît ca să te îneci. Nimic din ce mănîncă bunica nu-mi place, pentru că nu are gust: nici acru, nici sărat nici dulce. Așa că ea dintotdeauna gătește două feluri de mîncare: pentru ea și pentru noi.

În timp ce face treabă vorbește cu ea, își repovestește întîmplări din trecut cînd a enervat-o bunicul cu ceva, vorbește cu obiectele („dar ce-ai cuțitul azi de nu vrei să tai?!”) sau spune ce proastă e mama că-i înghite toate mofturile lui taică-meu. În afară de el, bunica se înțelege cu toată lumea și cînd ești în relații bune cu toată lumea ești în relații bune cu Dumnezeu.

În fiecare zi te trezești cu o mare bucurie și nerăbdare să vezi iar toate lucrurile care-ți plac. Puișorii de găină care îți ciugulesc mălai din palmă, miejii de caisă pe care încerci să-i scoți din sîmbure fără să dai cu piatra prea tare să-i faci terci, clei din copac pe care-l mesteci și se lipește de dinți, prinzi puf de plopi din zbor și-ți pui o dorință, aștepti să-ți dea bunica cel mai bun desert din lume: măr prin răzătoare amestecat cu biscuiți, te ții după bunicul să te bage în seamă, să te lase să ții și tu un pic funia vițelușului, soarele bate tare de tot și e cald dar bunica nu te lasă să stai la umbra nukului, că știe ea un copil de pe vremuri care de la umbra nukului s-a îmbolnăvit la plămîni. Odată cînd a venit mama am stat toți trei pe o pătură la soare pe iarbă și cineva ne-a făcut o poză pe care o avem acum într-un sertar cu alte poze nereușite. Bunica e

tunsă caraghios, ca la oraș și nu are batic pe cap, așa că nu a pus poza asta în album să o vadă ferească sfântul cineva așa cu capul descoperit. Așa spui când nu vrei să se întâmple ceva: Doamne ferește sau ferească sfântul. La amiază soarele e așa de puternic că mă dor ochii. Dacă ești desculț, pământul frige la tălpi și trebuie să mergi repede și mai e o șmecherie: să pășești pe umbre, cum ar fi pe sub rufele puse la uscat. Când adie vântul, rufele spălate miros a curat, e foarte plăcut. Bunicul aduce apă proaspătă de la fântână și nu mai am răbdare, îi cer să pună găleata jos că mor de sete, bunicule. Atunci haide, bea, dacă mori de sete. Lipesc buzele de apa care se tot mișcă și îmi intră în nas când vrea ea – e foarte greu să bei în felul ăsta în care vaca și vițelul mereu reușesc. Găinile s-au tras și ele la umbră sub șura de viță de vie uscată pentru aprins focul. De la vecini miroase a ceapă prăjită. Atunci bunica mă ia înăuntru să mîncăm ceva apoi să ne odihnim un pic. Ne învelim cu un cearșaf răcoros și perna e rece. Umbra din casă nu e dăunătoare ca aia de nuc. Camera are un geam ca un hublou pătrat așa că e semiîntuneric chiar și când e soare afară. E construită parcă special să nu rezști treaz somnului de după-

amiază. În alte camere reușesc să stau treaz dar în asta cu geamul mic e imposibil. E o cameră concepută de bunicul (că el a construit singur toată casa) să adormi rapid. El cel puțin adoarme fulgerător, uneori în timp ce îmi spune o poveste. Bunicul spune cele mai frumoase povești dar la culcare niciodată nu le termină, așa că trebuie să-l prinzi în toiul zilei, când e bine dispus și să te ții de capul lui, fără să te descurajezi că te refuză iar și iar. Când e prea cald bunicul doarme afară, într-un pat din bucătăria de vară. Eu nu am dormit niciodată afară. M-am rugat să mă lase să dorm cu el și mi-a spus că nu se poate pentru că la copilași, avînd urechiușele mici, le pot intra urechelnițe în ele care se duc pînă la timpan și îl sparg iar după aia rămîi surd de o ureche. Odată un copil a adormit afară cu gura căscată dormea și un șarpe i-a intrat ușurel în gură, a alunecat pe gît în jos pînă în stomac. Apoi, mi-a spus bunicul că un vraci l-a ținut cu capul în jos deasupra unei strachini cu lapte dulce, cald, și la mirosul ăla îmbietor șarpele a ieșit din copil. Așa că nici nu știu cum de are curaj bunicul să doarmă afară, unde pe lîngă șerpi și urechelnițe sînt și fluturi mari de noapte, negri și urîți, lilieci care filfîie

pe deasupra gutuiului, șoareci și câte și mai câte.

Cînd se face noapte, cîteodată, cînd are chef de vorbă, bunicul zice hai să-ți arăt cerul. Ieșim în mijlocul bătăturii și mă ține în brațe, iar el îmi arată cu degetul Carul mare, Carul mic, Cloșca cu puii, Luceafărul, Drumul robilor. Sînt așa de multe stele că pe cer e mai multă lumină decît întuneric. Acolo în cer stă și Dumnezeu și de-asta e așa frumos, și tot acolo se duc oamenii cînd mor. Drumul robilor se numește așa pentru că odată, demult, niște creștini au fost luați robi într-o țară arabă și au pătit mult acolo, dar nu și-au pierdut credința și s-au tot rugat pentru ajutor. Și pînă la urmă au reușit să fugă iar păgînii s-au ținut după ei să-i prindă și să le taie capul pentru nesocoteala lor dar și ca să-i sperie pe alți sclavi să nu facă la fel. Fugarii stăteau ascunși ziua și noaptea fugeau pentru că întunericul le era prieten. Era senin și vedeau cît de cît pe unde să calce fără să-și rupă gîtul, apoi cînd s-au uitat în sus au observat că totuși ceva pe cer se schimbase: Dumnezeu îi ajuta și pe cer apăruse așa cum ai desena un drum cu carioca, un drum din lumină. Robii au luat-o în direcția drumului de lumină și după multe săptămîni au ajuns

înapoi acasă la rudele, frații și părinții lor.

Îmi spune și legende din istorie, cu baba Vrîncioaia, și despre piramide, și cum au apărut oamenii din Adam și Eva, dar cu toate astea bunica zice că trebuie să mă duc și eu neapărat la grădiniță, pentru că altfel, cînd o să mă ducă mama la grădinița din București nu o să știu nimic. Toți copiii de la oraș or să fie cu mult înaintea mea. București e departe, cîteodată cînd o gărgăriță își ia zborul de pe degetul meu după ce-i cînt „gărgăriță, riță, zboară-n poieniță, acolo unde-oi zbura, să fie mireasa mea” bunica zice, vezi? acolo e București, unde a luat-o gărgărița, de acolo o să-ti găsești o fată frumoasă, o să o iei de nevastă și o să veniți amîndoi să mă vizitați – dacă nu m-oi uita pînă atunci. Deloc nu vreau să mă duc la grădiniță. Nu-mi place să cunosc alți copii, nu-mi place să mănînc cu oameni străini și mai ales nu-mi place să stau despărțit de bunica. Dar nu e după mine, zice bunica, așa că mă duce cu forța la grădinița din sat. Acolo prima oră plîng, apoi stau supărat, pe urmă iar plîng pentru că ne învață poezii și cîntece altfel decît alea pe care deja le știu de la bunica, mănînc mîncare care nu e bună la gust, după care ne

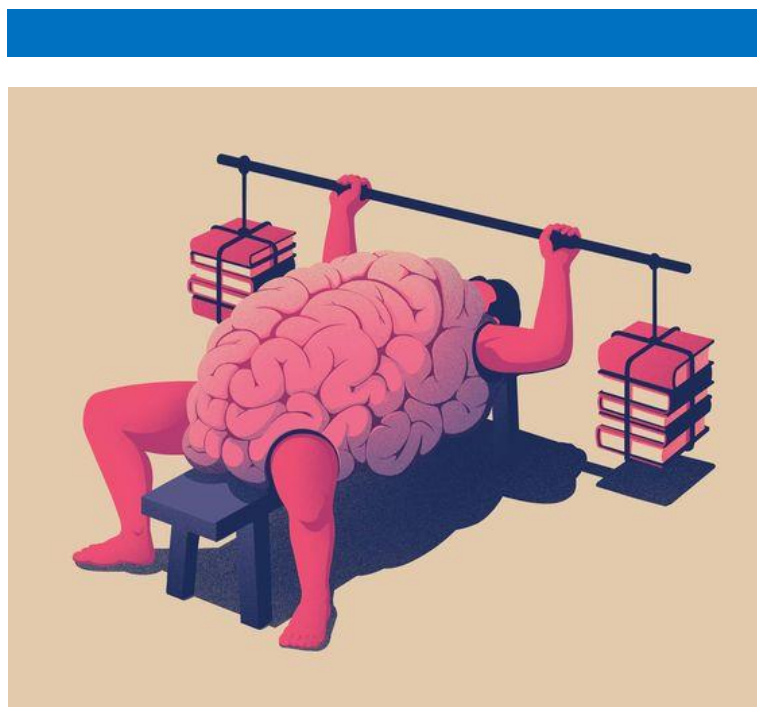
culcă de după amiază. După aceea vine să mă ia, pentru că grădinița din sat are program puțin. Pe drum mă întreabă ce am învățat și eu îi spun că nu știu. Dacă în fiecare zi spui că nu știi, atunci pînă la urmă o să își dea seama că nu se învață nimic la grădinița din sat. Dar trec multe zile, foarte multe zile, pînă cînd într-o zi îl aud pe bunicul că pe lîngă că plîng și costă bani, nici nu învăț nimic.

Anotimpurile sînt așa, nu cum spuneau educatoarea. Toamna începe cînd auzi prunele cum cad bong, bong pe tabla casei și îl vezi pe bunicul că opărește butoaiele ca să pună mustul în ele. Toamna bei must pe săturate care e cea mai dulce băutură care există. Dar nu trebuie să bei prea mult că te strici la stomac. Iarna te dai cu sania și faci bulgări. Bunicul îți dă cu zăpadă pe după guler ca să vezi ce rece e. Cînd intri în casă, îți scoate mănușile și-ți freacă degetele între palmele lui mari, aspre, și simți că mori de durere și că o să rămîi fără degete. Dar după un timp încep să te mănînce cumplit, pe urmă parcă îți iau foc și după aia, mai trece un timp și parcă ai degete noi, ca înainte. Primăvara e cînd nu poți să ieși din casă de noroi. Ghetele se afundă așa de tare că trebuie să vină cineva să te ajute să ieși. Am uitat să

spun că și iarna și primăvara se face pipi în casă într-o oliță. Vara e cînd poți să ieși pînă și noaptea desculț și dezbrăcat doar că trebuie să fii atent la pînze de păianjeni (brrrr) care ți se lipesc de față cînd treci pe lîngă gutui. Pe urmă cînd se face iar toamnă a mai trecut un an și e ziua ta. Atunci primești un colet prin poștă și înăuntru e un cadou de la mama ta din alt oraș. E foarte frumos să îl desfaci și să nu știi ce cadou o să fie.

Deja a trecut un an de cînd nimeni nu mai vorbește nimic despre tata.

Pînă la urmă cred că e adevărat că a murit, cum am auzit că a spus mama lui Cristinel, nu că lucrează undeva departe, cum spun bunicii și mama. Cînd a spus asta eu m-am mirat și atunci tanti Torica și-a dus mîna la gură și a început să plîngă pentru că îi părea rău că l-a supărat așa de tare pe bunicul.

PROZĂ

Miniatura

MIHAI POPA

Tata era pictor de întreprindere. În republica noastră socialistă fiecare trebuia să fie încadrat în muncă, altfel risca să intre la „vagabondaj”. Cei care puteau trăi din pictură își luau atestatul de liber profesionist și vindeau lucrările cum puteau, la Consignația sau direct clienților. Dar tata nu era un pictor care să trăiască din tablourile lui. La început ar fi putut, am văzut câteva pânze din tinerețe, era destul de bun. După aceea n-a mai crezut în el și mai ales n-ar fi putut niciodată să iasă cu tablourile în parc și să aștepte clienții. Așa că ajunsese pictor angajat la o întreprindere comercială a statului.

Nu existau calculatoare sau imprimante, toată treaba se făcea cu acuarele sau tuș. Tata lucra într-o cameruță din spatele magazinului Romarta, desena afișe de genul „Alegeți confecțiile Buhuși” sau „Mai ușoare decât pana, tricotajele Melana” iar uneori făcea chiar etichete. Etichetele

îmi plăceau când eram copil, erau de dimensiuni mari pentru ca prețurile să fie vizibile de la distanță și cifrele aveau o eleganță care mă încânta. Așa mi-l amintesc cel mai bine pe tata: desenând etichete.

În orașul nostru era un Liceu de Arte Plastice. După ce-am terminat școala generală m-am înscris acolo, examenul de desen a fost o formalitate, nu se înghesuiau mulți copii. La Arte școala era ușoară, profesorii indulgenți, important era să faci treabă bună la orele de atelier. Mie nu-mi plăcea să învăț, desenam însă cu ușurință iar mama a fost de acord să merg acolo, la fel ca toate mamele avea o părere exagerată despre talentul meu. Tata a pălit când i-am dat vestea. Ne-a privit lung, a vrut să spună ceva, a renunțat și a ieșit din cameră cu umerii căzuți.

Liceul a fost o perioadă frumoasă deși erau ultimii ani ai comunismului, o lume cenușie și plină de lipsuri. Orele erau ușoare, teme primeam puține, atelierele erau moderne și bine luminate, doar cu frigul aveam probleme în timpul iernii. Profesorii ne lăsau să aducem reșouri electrice la care să ne încălzim. Ne certam cu cei din clasa de sculptură pentru locurile de lângă geam, noi le ziceam teslari, ei

ne ziceau textiliști, noi le prevesteam că vor ajunge să sculpteze cavouri, ei că ne vom demonstra talentul vopsind camioanele armatei, părea mai mult un club decât o școală.

Din clasa de pictură doar doi elevi am reușit să ieșim în față: Ivona și cu mine. Eu nu eram perceput ca o surpriză, profesorii îl știau pe tata și nu îl desconsiderau deloc pentru ce ajunsese să facă, spuneau cu simpatie că „Sașa e un idealist, a vrut să pună umărul la construcția socialismului, ți-a transmis talentul și germenii tablourilor care așteaptă să fie pictate”. Ivona însă provenea dintr-o familie fără istoric și nici nu avea nimic, dar absolut nimic din ce te-ai aștepta să găsești la un artist. O siluetă cu forme incerte peste care uniforma școlară părea aruncată cu furca și o figură anostă, cu trăsături aproape băiețești. Nu prea vorbea cu colegii, nici nu părea că înțelege glumele care se făceau în atelier, cu școala care oricum era de mântuială se descurca greu. Dar desena superb. Siluetele ei reușeau să transmită o naturalețe plină de eleganță, în ciuda economiei de mijloace artistice. Din câteva linii reușea să aducă la viață caractere remarcabil de expresive și lucrul era cu atât mai curios cu cât ea nu putea nici să stea

pe scaun fără să arate ca un balot de paie uitat pe un câmp.

Mă duceam des să-i văd șevaletul. Uneori mă așezam alături și o urmăream cum pictează, încercam să-i înțeleg tehnica și simțul extraordinar al perspectivei, mi-am dat seama că începusem să o imit pe alocuri. Nu mă băga în seamă dar nici nu mă alunga, nu părea deranjată de prezența mea, lucru neobișnuit printre pictori care în general nu suportă să li se uite cineva peste umăr, exceptându-i poate pe cei cu înclinații cabotine sau care și-au redus arta la un meșteșug. Stăteam lângă ea urmărind cum răsăreau pe pânză tușe de extraordinară expresivitate, de parcă între pensulă și degetele ei boante ar fi existat o ființă invizibilă care îi conducea mișcările mâinii.

Cu timpul s-a cristalizat în mine un sentiment, cred, de recunoștință. Profesorii mă învățau teoria și tehnicile dar nu aveam altă influență artistică în afară de Ivona. Am început să-i dau dimineața caietele mele, mama mă ținea din scurt și veneam totdeauna cu temele făcute, până începeau orele avea timp și Ivona să le copieze, după care m-am mutat cu ea în bancă și ce știam eu la teză sau extemporal ajungea și pe lucrarea ei. Nu eram

premiat dar memoria îmi era suficientă ca să rețin din timpul orelor cât îmi trebuia. Împărțeam cu ea și materialele pentru pictură primite de la tata, unele dintre ele scumpe sau greu de găsit. Nu mi-a mulțumit niciodată.

De câteva ori m-a rugat să o ajut să ducă acasă lucrări pe care voia să le păstreze. A trebuit să înghit glumele colegilor care ne-au văzut plecând împreună, eu cu lucrarea împachetată în hârtie iar ea cărând

ghiozdanele. De fapt mă simțeam nobil și generos, uite cum ajut o fată de care în mod evident nu puteam fi atras, mă temeam totuși ca Ivona să nu se simtă jignită. N-a dat nici un semn că ar fi auzit glumele caustice pe care le fac de obicei adolescenții.

Locuința ei mi-a făcut o impresie deprimantă, era într-o casă veche și probabil impunătoare la origini, acum într-o stare de degradare avansată. Am fost prezentat mamei și surorii, două siluete la fel de lipsite de personalitate ca și ea. Ocupau un apartament destul de spațios dar la fel de degradat ca și exteriorul imobilului. Am dedus din puținele cuvinte schimbate că locuiau singure și că nu exista un tată. N-am avut nici o curiozitate să aflu mai multe detalii.

În ultimul an de liceu profesorii au început să ne întrebe spre ce facultate ne îndreptăm ca să ne pregătească pentru examenele de admitere. Mulți colegi au optat pentru arhitectură. Am fost singurul care a decis să continue la Arte Plastice. Despre Ivona nu reușesc să-mi amintesc ce a spus în legătură cu planurile ei. Chiar nu mai știu. Poate nici nu a spus nimic.

În ultima săptămână de școală am lucrat la o miniatură. E un exercițiu bun dacă vrei să-ți antrenezi mâna

pentru detalii. Tema era un clișeu: doi îndrăgostiți pe malul unui râu, așezați sub o salcie, ale căror siluete privite din spate erau parțial estompate de soarele care apune în fundal. Mă interesau dificultățile de redare a râului într-o lumină filtrantă așa că n-am vrut să-mi bat capul cu o temă originală. Când o să vedeți într-un tablou un râu care să vă creeze o impresie de realism să știți că autorul s-a ținut de studiu. Mulți recurg la niște șmecherii care fac ca apa să semene cu smocuri de vată îmbibate în cerneală.

Când lucram la ultimele detalii am văzut-o pe Ivona lângă mine. Am avut o ezitare, era prima dată când părea interesată de ce fac, m-am gândit că poate evalua influența pe care o avusesse asupra tehnicii mele. Am întrebat-o dacă îi place. Nu mi-a răspuns nimic, s-a întors și a mers la locul ei unde a continuat să lucreze cu aceeași figură impasibilă. Eram obișnuit să fiu lăudat, am dedus că nu i-a plăcut miniatura sau poate voise să-mi dea de înțeles că amprenta stilului ei era atât de evidentă încât nu avea ce să comenteze. M-a iritat, dar în definitiv nu mai conta, liceul se terminase, drumurile noastre se despărteau, n-avea decât să creadă ce dorește. Am aruncat miniatura încă umedă pe un raft

plin de lucrări ale clasei noastre, mi-am adunat lucrurile și am plecat. După un an de armată pe care fac eforturi să-l uit începeam să descopăr Bucureștiul.

Eram în anul întâi la facultate când a venit Revoluția. A urmat o perioadă haotică. Entuziasmul imens generat de dispariția comunismului s-a stins curând și a lăsat loc unor îngrijorări foarte concrete. Nu mai existau repartiții. Colecționarii de artă din România fuseseră mereu puțini și se orientau către numele consacrate. Noi, tinerii, încercam să supraviețuim din colaborări cu presa, cu editurile, cu teatrele. Mulți colegi au renunțat definitiv la pictura în sens de artă și s-au reorientat. Îmi amintesc că unul dintre ei găsisse o nișă comercială: făcea desene cu trupele la modă și le imprima pe tricouri.

Eu n-am vrut să renunț. Nu reușeam să-mi scot din memorie privirea tatei atunci când l-am anunțat că vreau să urmez artele plastice. Mi-am spus că trebuie cu orice preț să mă afirm. Nu știu de fapt dacă voiam să-i ofer tatei bucuria de a-și vedea copilul reușind acolo unde el eșuase sau dacă voiam să-l pedepsesc demonstrându-i că se resemnase prea ușor. Când suntem tineri avem cruzimea de

a-i face să sufere exact pe cei care ne iubesc mai mult și o facem în numele unor principii pe care apoi le trădăm la prima ocazie.

Mi-am găsit o slujbă de machetator la o editură. Salariul era mic dar aveam avantajul era că, spre deosebire de presă, nu se făceau ore suplimentare și nici nu se lucra în weekend. Aveam nevoie de timp ca să pictez. Am lucrat îndârjit, sistematic. Mi-am vândut lucrările cu oricât, doar să-mi scot banii de materiale. Am bătut la ușa fiecărei galerii, mari și mici, nici nu erau multe atunci. Am fost și la târg de multe ori, am stat în frig sau soare, am trăit pe viu aversiunea tatei de a aștepta pe un trotuar să apară cineva interesat de picturile tale. Sâmbăta mă duceam la muzee cu blocul de schițe după mine, muzeografii erau foarte amabili și adesea singuri în toată clădirea, românii descoperiseră serialele TV ca unic substitut cultural și interesul pentru artă se prăbușise. Dar eu insistam să pictez.

A trecut ceva timp până am acceptat că nu sunt atât de talentat încât să îmi fac un nume cu rezonanță doar perseverând. Când oamenii ajung în situația asta, le stau în față trei opțiuni: renunță, acceptă o mediocritate onorabilă sau recurg la compromisuri

morale care să le aducă o expunere nemeritată. E valabil în orice domeniu. Eu nu mă puteam gândi să renunț și nici să mă resemnez cu mediocritatea. Așa că am ales a treia variantă.

Compromisul meu a fost unul foarte vizibil și confrății n-au obosit niciodată să mi-l amintească: m-am căsătorit cu o femeie cu douăzeci de ani mai în vârstă, coproprietară a unei galerii pe care o înființase în București împreună cu primul ei soț, un britanic. Era o afacere prosperă: cumpărau din România tablouri la prețuri modice și le revindeau în Anglia unor clienți fără pretenții, care voiau doar să-și înfrumusețeze locuința sau biroul. Nu era propriu-zis comerț de artă ci mai degrabă comerț cu obiecte de utilitate estetică.

Florence m-a simpatizat de la prima întâlnire, am început să ne vedem destul de des, am expus frecvent în galeria lor și până la urmă am început o legătură. Soțul ei stătea mai mult la Londra. Eram mândru că am cucerit o femeie sofisticată, încă foarte frumoasă și care împărtășea pasiunea mea pentru artă.

Într-o seară a pus cărțile pe masă. Mi-a spus că dorește să se stabilească definitiv în România, „aici e de făcut totul” și că ajunsese la o înțelegere cu

soțul să se despartă. Galeria îi rămânea ei, tranzacțiile se făceau în continuare prin firma soțului, toată lumea avea de câștigat. Își dorea să ia viața de la început alături de mine.

Am zis „da” (un da mai elaborat ca să nu stric magia momentului, spre deosebire de mine ea era foarte emoționată, își pierduse morga de femeie de afaceri). Ne-am căsătorit repede. Mama mi-a declarat în față că sunt un prost și-o să-mi pară rău că mi-am vândut tinerețea. Am râs când am auzit-o, o lăsasem pe Florence să creadă că o iubesc, din punctul meu de vedere eu eram cel care profita de ea. Locuiam într-o casă superbă, aveam un atelier cum doar visasem, susținerea financiară și publicitatea asigurate de galerie m-au transformat curând într-un pictor cu notorietate. Călătoream mult, cheltuiam fără măsură, aveam ocazional relații cu diverse admiratoare și în paralel îmi dădeam cu părerea despre operele confrăților, care îmi tolerau fumurile de mare artist fiindcă eram generos cu cocktail-urile.

Apoi totul s-a rupt într-o zi, așa cum se rup toate țesăturile făcute din fire putrede. Criza a fost declanșată de Florence. Deși o înșelasem de multe ori, nu mă gândisem să ne despărțim.

Relația se mai deteriorase, diferența de vârstă începea să își spună cuvântul și mai ales devenea foarte vizibilă dar nu uitasem ce a făcut pentru mine. Ea însă avea atacuri de panică, era convinsă că o voi părăsi, ajunsese la scene patetice în care se arunca pe covor conjurându-mă să nu plec. Nu mai rezistam nervos. Nu mai puteam picta deloc. Cu banii nu stăteam grozav. Mi-am pus câteva lucruri într-o geantă și m-am dus să stau un timp la ai mei, unde nu mai călcasem de mult. Mama, mai mare cu câțiva ani decât Florence, m-a întrebat cu franchețea care-i era specifică dacă m-am hotărât în sfârșit s-o las pe babă.

Simțeam că ajunsesem într-un impas. Nu știam cu ce să îmi umplu zilele, nici în ce direcție să o iau. Pierdusem urma vechilor prieteni. Am fost într-o zi la liceu, m-au primit ca pe o celebritate locală, probabil numele meu era băgat pe gâtul tinerelor generații drept un model vrednic de urmat. Cu un pic de noroc aș fi putut deveni (postum) artistul eponim al liceului. Toți erau foarte emoționați și generoși cu complimentele dar eu sperasem să-mi întâlnesc vechii profesori, din păcate majoritatea se pensionaseră iar cu cei noi nu prea aveam

ce vorbi. Am plecat de acolo într-o dispoziție apatică.

Pe drumul spre casă mi-am dat seama că sunt în apropierea locuinței Ivonei. La exterior imobilul arăta la fel de degradat cum mi-l aminteam. M-am gândit să-i fac o vizită fostei mele colege. Avusesem deja o zi deprimantă, nu mai conta dacă întâlnirea ieșea prost.

Am bătut la ușă. Mi-a deschis mama ei, arăta neschimbată. N-am apucat să spun nimic, s-a uitat la mine de parcă ar fi văzut un spectru:

- Tu?!

Mi-am cerut scuze că deranjez, se întâmplase să trec prin zonă și voiam să o văd pe Ivona. M-a invitat înăuntru cu un gest. Apartamentul era complet schimbat, renovat și decorat cu gust, geamurile vechi cu ochiuri mici și murdare fuseseră înlocuite cu suprafețe vitrate generoase, părea perfect pentru un atelier de pictură. M-am întors spre doamnă ca să o felicit și abia atunci am realizat că era sora Ivonei. Uitasem cât timp a trecut. Mi-a arătat din cap un fotoliu pe care să mă așez.

- Ivona nu mai e aici. A plecat anul trecut în străinătate. Lucra de mult pentru ei, *grafic dizainăr*, parcă așa îi zice. Eu i-am spus să plece!

- Înțeleg. Mă bucur să aud că îi merge bine.

Femeia mă privea cu antipatie fățișă.

- De ce ai venit acum?

Poate e dusă, m-am gândit. Erau niște persoane bizare de când le cunoscusem, nu-i de mirare că lucrurile se agravaseră în timp.

- Sper că Ivona e fericită! am zis ca să nu tac, căutând deja o scuză să-mi iau la revedere.

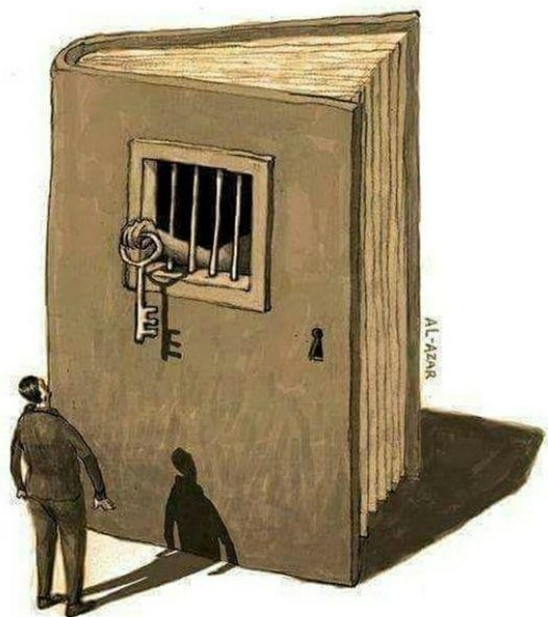
- Fericită? replică femeia disprețuitor. Eu i-am spus să plece. Până la urmă m-a ascultat.

S-a dus într-un colț al camerei și a deschis sertarul larg al unei comode. Mi-a făcut un semn obosit să mă uit înăuntru și a ieșit.

M-am ridicat și m-am apropiat de comodă. Mai întâi am văzut miniatura mea. Era exact cum o lăsasem pe raftul din atelierul liceului, neînramată, câteva mici detalii rămăseseră nefinisate. Alături era o altă lucrare de dimensiuni similare. Am luat-o din sertar și m-am dus cu ea lângă fereastră. Mi-am dat seama că e aceeași scenă pe care o pictasem eu, privită însă din unghiul opus, de deasupra râului, cei doi îndrăgostiți aveau fețele luminate de lumina asfințitului. Mi-am recunoscut figura deși trăsăturile îmi

fuseseră redată de o manieră idealizată, romantismul pe care îl radia personajul nu avea nimic în comun cu mine. Alături stătea Ivona, așa cum se imaginase, cum fără îndoială și-ar fi dorit să fie, o tânără plină de eleganță și farmec ca toate siluetele feminine pe care le desenase atâția ani. Între cei doi nu exista atingere fizică. Nici măcar nu se țineau de mână. Dar atracția dintre ei răzbătea din fiecare tușă și impresia era că artistul i-a surprins chiar înainte de a se îmbrățișa.

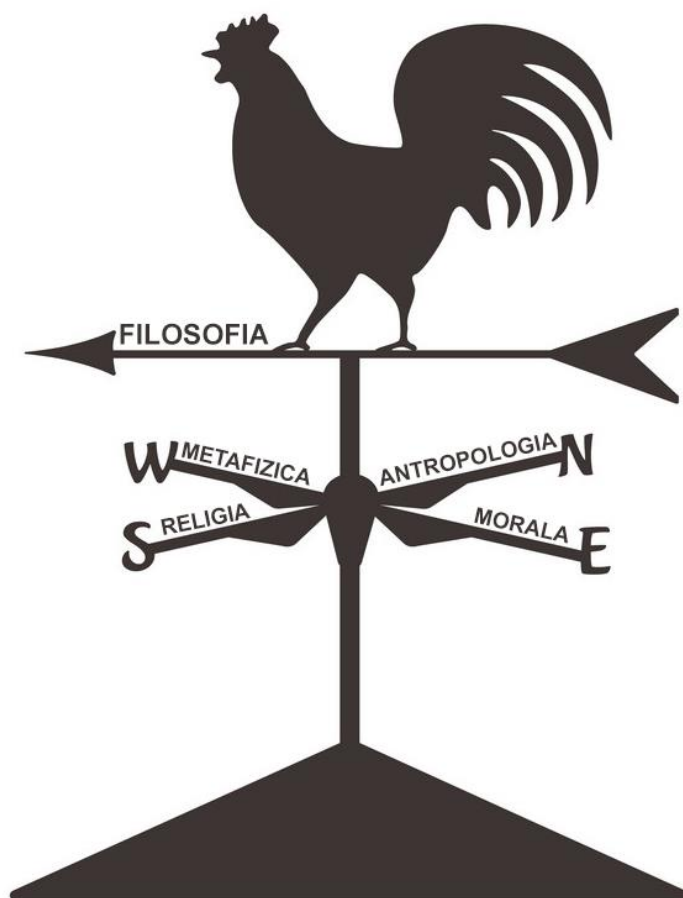
Am pus miniatura la loc, am închis încet sertarul și am plecat fără s-o mai văd pe femeie. În stradă m-am gândit că ziua avea o lumină superbă, dacă mă grăbeam să ajung acasă voi avea câteva ore în care să pictez. Nu înțelegeam exact de ce, dar scăpasem dintr-o dată de sentimentul că mi-am irosit viața.

E S E U

De-a lungul, de-a latul și de-a Kant-ul filosofiei

IONEL RITI

„Domeniul filosofiei poate fi redus la următoarele întrebări: Ce pot să știu? Ce trebuie să fac? Ce pot spera? Ce este omul? La prima întrebare răspunde metafizica, la a doua, morala, la

a treia, religia, iar la ultima, antropologia.” Immanuel Kant.

Lesne, nu? De te și întrebi, în subconștientul tău indiscret: atunci de ce mai trebuiau să apară, pe firmamentul infinitului metafizic, atâtea și atâtea generații ulterioare de filosofi și filosoafe, care nu au făcut altceva decât să complice inutil o situație care părea atât de oablă?

Nu mi-am pus niciodată, la modul cel mai serios posibil, problema sensului filosofiei; tot niciodată nu m-am gândit că te poți scoate atât de ușor, dialectic fie vorba-ntr-unul, răspunzând doar la câteva întrebări, cam la fel de salutar, în fața imperativelor nodale ale destinului, precum tripticul casă-copil-pom, bașca faptul că ți se dau, orientativ, gen grilă, niște începuturi de răspunsuri și eu zic că ar trebui să fii cel puțin fraier să nu profiți de o plească de genul celei ce ți se oferă cu atâta dezinvoltură și generozitate - de cine? - de cel mai autoritar posesor de prestigiu la purtător din acest domeniu destul de inaccesibil, la modul contributiv, nouă, muritorilor de rând.

Așa că mi-am spus: pune repede mâna și răspunde, în maniera celui mai elaborat riți-piți accesibil, pe baza unui soi de maieutică sens unic,

cu grija ante-asumată de-a nu-ți complica prea mult existența, fără fițe, dar foarte decis în această tentativă de a-ți satisface, cognitiv, necesități ce ți s-au lăfăit într-o expectativă destul de suspectă până acum și, fără să te consumi prea mult (dar nici chiar deloc) în drifturi spectaculare de ordin formal sau retoric, nu delibera cu pretenția de-a emite niciun fel de sentințe, aforisme sau clișee, nu recurge (decât pe ici-colo) la evadări în paradigme fumate, din patrimoniul spiritual al unor mari scriitori, gânditori, filosofi, ci elaborează-ți o matrice logică simplă, pentru a-ți transfera și sistematiza ție însuși toate enunțurile, găselnițele, sedimentele, pe de-o parte, dar și pentru a crea, din prima, resursele de capacitate mai rapidă a eventualului beneficiar de drept și de fapt al eforturilor tale, cititorul, pe de alta.

Ce pot să știu? Pusă în sens metafizic, această întrebare te trimite la spusele Marelui Will, care era de părere că puțini sunt cei care știu cât de mult ar trebui să știe ca să știe cât de puțin știu sau la paradoxul lui Confucius, potrivit căruia, cel mai greu este

să găsești o pisică neagră în beznă unei camere goale, când pisica nici măcar nu e acolo. Pură metafizică.

După Blaga, metafizica e o lansare de făclii aprinse, destinate iluminării pe timpul nopții cea de toate zilele, dar, mai ales, a celei din interiorul nostru, iar problema acestei din urmă iluminări poate fi pusă în cel puțin două moduri: primul, vizând aspectul permisivității, al accesului la informație și al doilea, cel al capacității de asimilare, raportarea individului la volumul de informație, din ce în ce mai mare, mai divers și mai complex. Metafizica o fi ea un rezumat al înțelepciunii secolelor (Florence Scovel Shinn), dar ia sub cupola sa toate marile întrebări fără răspuns ale lumii (Vasile Ghica). Fără un răspuns absolut, universal valabil, aș completa eu.

Că i s-a spus gnoseologie, epistemologie, erudiție, metodologie sau oricum altfel, cunoașterea metafizică se rezumă, în cele din urmă, la excitația/exercitarea facultăților cognitive ale individului, în familie, prin programul "cei șapte (șase) ani de-acasă, în școală, societate, mass media (internet, presă, radio-tv, carte, google, wikipedia etc.). Mark Twain spunea că dacă nu citești ziarele ești neinformați, dacă le citești, ești dezinformați,

dilemă paradoxală și complementară care poate fi extrapolată la toate mijloacele mass media.

Deci, despre metafizică se poate afirma, la fel cum a făcut-o Octavian Paler, că e un cuvânt care permite totul sau nimic, sau, conform părerii lui Robert M. Pirsig, un restaurant cu o listă-meniu de 30 de mii de pagini și mâncare deloc! Implicit și despre toate întrebările care îi sunt subordonate, clar!

Ce trebuie să fac? Și Kant ne sugera, doct, că la această întrebare trebuie să căutăm răspunsul prin prisma moralei. Adică morala aia de care am avut toți parte, din fragedă pruncie, care ne-a dat mereu atâta bătaie de cap (și nu numai) și despre care Roger Martin du Gard spunea că nu e decât un ansamblu de uzanțe sociale provizorii, deoarece trebuie să evolueze odată cu societatea, în consens total cu Goethe, care afirma că epocile morale alternează la fel ca anotimpurile. Nici nu le trecea prin cap că, între timp, filosoful anonim va propune o soluție cu mult mai tentantă, ascunsă în percutantul panseu potrivit căruia ce e bun în viață este imoral, ilegal sau

îngrașă. Și nici nu ține mult, au adăugat „completiștii”. Morala poate fi privită, deci, din mai multe puncte de vedere, depinde unde te așezi, dar, în general, ea nu vine singură-singurică, ci la pachet cu alte chestii, din așa-numitele coduri etice. Adică un set de reguli care supervizează și coordonează comportamentul uman, în diverse ipostaze în care acesta încearcă să interacționeze cu mediul înconjurător. Cel mai simplu lucru, ca toată lumea să fie mulțumită, e să nu-l lași nicio dată, năicum și năiunde, să-și facă de cap. Doar că, pentru asta, trebuie să dispui de mai multe unelte trebuincioase, cum ar fi: constrângerea, recurgerea la conștiință, presiuni pe educația, instruirea, civismul individului, spălarea cerebelului etc.

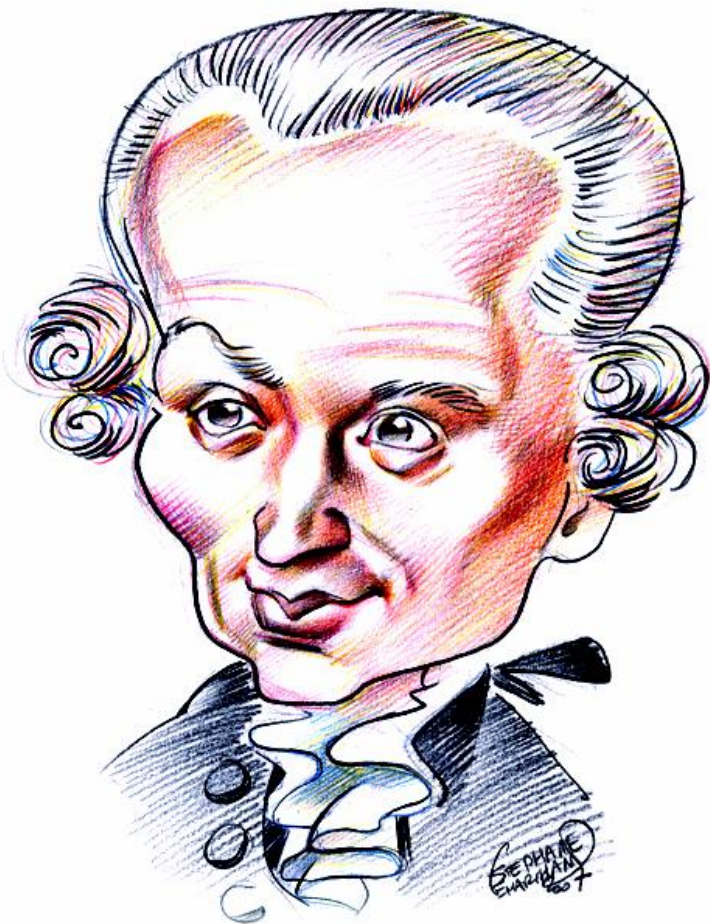
La fel cum trei puncte necoliniare determină un plan, tot așa, sunt necesare trei puncte pe care să se sprijine și edificiul moral. Totul e să elaborezi, metodic, un sistem de referință, bazat pe trei piloni principali: demnitate, deontologie și heteronomie. Adică, dacă acțiunile pe care le vei întreprinde mereu vor fi supuse unor principii care elimină, din start, orice urme de obediență sau lumbago etic, dar și corectitudine în modul de-a te achita onorabil și decent de orice

obligații, de toate dimensiunile, nu mai rămâne decât ca toate acestea să se plieze pe un acord-cadru tacit, cu niște reguli sau cutume care transced, amiabil, regulile și tabieturile proprietate personală, conștientizând permanent că temeiul oricărei morale este respectarea libertății celuilalt, cum bine cuvânta doamna Simone de Beauvoir. Restul moralei e joacă de copii, nu mai intrăm în amănunte.

Cea de-a treia întrebare ne aduce pe un teren foarte întins și foarte bătătorit: religia, despre care Freud, în al său „Totem și Tabu”, a spus că este o nevroză obsesională universală a umanității, de care aceasta nu va scăpa decât atunci când va reuși să vadă lumea prin prisma cunoașterii științifice; adică exact viceversa decât Petre Țuțea, a cărui părere era că religia ar avea nevoie de știință tot așa cum dânsul ar avea nevoie de guturai.

Faptul că ești un religios, la modul statistic, rezidă, în primul rând, din apartenența la o religie sau alta. Dacă ar fi să ne luăm după Mircea Eliade și a sa Istorie a religiilor și updatărilor pe care le-a suferit aceasta, ar trebui să-i salvăm pe „religioși” în vreo

două-trei mii de fișiere. Greu și să dai titluri distincte și inconfundabile tuturor acestor fișiere, darmită să vezi ce e în ele și nici nu se pune problema să și reții prea multe.

Dar, *grosso modo*, putem să ne risicăm în câteva direcții ceva mai cunoscute: dacă te iei după un proiect Wikipedia din 2012 (nu punem problema că la un update de ultimă oră cifrele ar fi ușor modificate și că oricine ne-ar putea indica o altă sursă, dar sensul discuției noastre ar rămâne în aceiași parametri), în lume există patru mari grupări religioase: creștinismul, cca 2,2 miliarde de adepți, islamul,

cca 1,6 miliarde, budismul, cca 1,0 miliarde și hinduismul, 0,9 miliarde, date contestabile, desigur, dar nu într-atât de mult încât să ne devieze de la demersul nostru, propus de Dl. Kant, sau să-l influențeze în mod major și vaccinat. La ora la care scriu eu aceste rânduri, totalul populației, conform <https://www.worldometers.info>: 7.791.486.447 locuitori. Rotund: 7,8 miliarde. Recurgând, subit, la ajutorul „armeticii” pe care, încă, o știm toți, avem: 2,2 creștini+1,6 islamiști+1,0 budiști+0,9 hinduși = 5,7 creduli, pardon, credincioși. Apoi: 7,8 umani - 5,7 credincioși principali = 2,1 alte religii, necredincioși, atei, nedeciși, liber cugetători ș.a. Doar că, între timp, această consistentă pădure formată, așa cum arătam, dintr-o sumedenie de arbori, de specii, mărimi, culori sau esențe diferite, a cam început să sufere defrișări masive. Adică deja necredincioșii nu mai sunt doar 2,1 miliarde, ci cu mult mai mulți, numărul lor crescând pe zi ce trece, tinzând spre 3-3,5 miliarde, pe puțin. Și unde sălășluiesc/vor sălășlui dânșii? Cu precădere în țările cu un înalt nivel de trai, de cultură și de informație. Se estimează că, la nivel global, odată cu sperata egalizare a nivelului de trai pe tot mapamondul, aceasta va atrage

după sine preconizată tranziție spre un ateism global care ar putea începe prin 2035-2040 și care este ombilical legat de gradul de civilizare omogenă pe care-l va atinge omenirea în acest răstimp și ulterior. Problema pare deja ireversibilă (doar să nu intervină ceva factori perturbatori majori), iar singura întrebare, respectiv dacă, prin îndepărtarea de religie a individului universal, acesta nu se va deda la infracțiuni de toate felurile, răspunsul vine dintr-un alt studiu care arată că tocmai în aceste părți unde Dumnezeu a murit (Nietzsche) sau va muri, populația este deosebit de morală, corectă, cu simț civic evoluat și destul de refractară la fenomenul infracțional, în general. Deci, care religie? Om trăi și-om vedea!

Antropologia, despre care filosoful disperării, Cioran, opina că este un amestec de zoologie și psihiatrie, ne poartă pașii spre tainele animalului vertical numit om. Vom radiografia, discret, omul; dar nu orice om, ci pe cel mai cel mai dintre oameni: supra-omul. Nu în sensul de-a descoperi ceva nou, ci în sensul prefacerii noului, a percepției acestuia prin prisma

tranziției de la o postură veche la una nouă. Cine-i, ce face, de ce face, cum face.

Păi, dacă omul tot e un animal psihiatric, cel mai reprezentativ om îl vei surprinde și te va surprinde, la rândul lui, la Nietzsche, inamicul divin și ciudatul exaltat care se credea, la un moment dat, ștab peste prerogativele și recipienții cu trăsău ai sărmană, cumva, -ului Dionysos, al cărui supraom, realizat individual prin proprii săi mușchi periferici, deși toată lumea ar putea crede contrariul, nu era altceva decât un mic tăntălache, mirositor, precum tăurașul Fernando, de floricele, prin sutienul naturii, auto-vârât la izolator, fără tabletă, laptop sau iPad, doar cu un amărât de mobil, acela de-a-și stăpâni pohtele, umilințele sau virtuțile (dacă și câte va mai fi posedând). Însușiri perfect consecvente ideii părintelui său, conform căreia, din paradis lipsesc toți oamenii interesați.

Tot supraom întâlnim și la Marx, filosoful care chiar a schimbat lumea, spre deosebire de confracții lui care nu au făcut altceva decât să o interpreteze, cum îi plăcea lui să spună. Cel care ne-a amăgit vreo >45 de ani cu acea fofârlică a conștiinței dusă la superlativ. Și omul lui corespunde

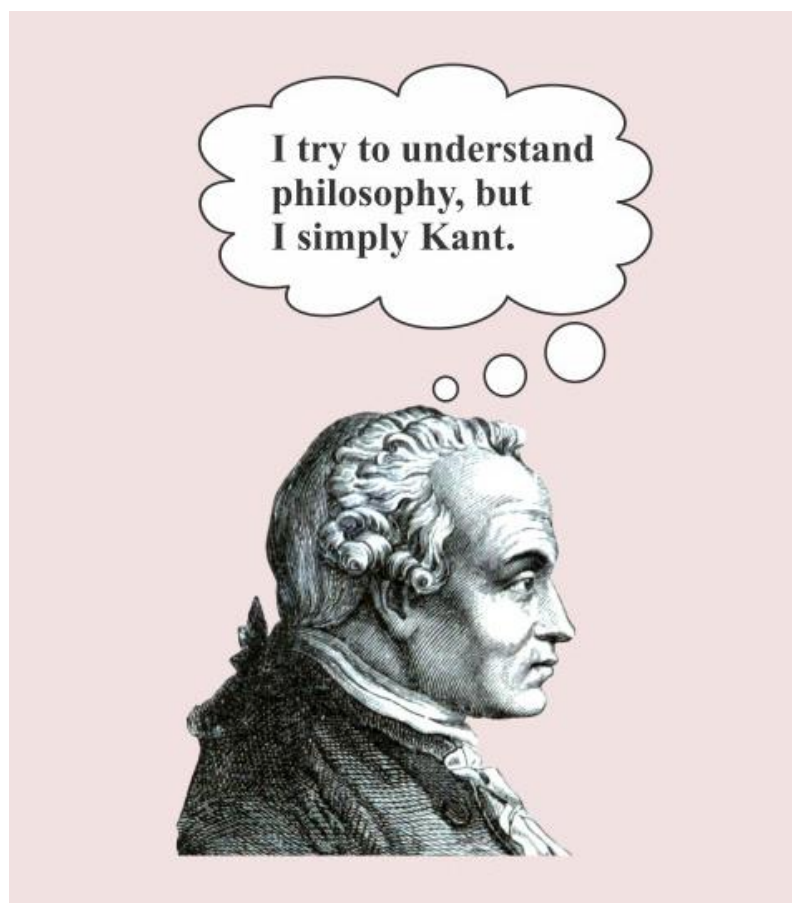
criteriilor noastre, este acel tip de supraom nou, cu gândul la munca după necesități, echidistant față de sex, religie, minoritate sau rasă, târât de-a lungul existenței sale prin hățișurile ascuțitelor lupte de clasă, lupte libere din care numai cei mai forțoși supraoameni au ieșit teferi și întregi la minte și trup (mă refer la combatanții efectivi), care era complet ideologizat și cramponat în marota că proletara sa conștiință va triumfa atât timp cât el însuși + tovarășii, bineînțeles, vor putea să stea călare, mai abitir ca *rodeomen*-ii imperialiști, în șaua legilor sociale care încercau, parșiv, să-i cam trântescă de mocirla gulagurilor alea ulterior canceroase și jivagotiste.

Dar să dăm cezarului ce-i al cezarului și să prezentăm, ca o concluzie, alt om, construit cam pe același calapod, la amicul nostru Kant, și ăsta tot neamț și neînsurat vreodată, cu pașaportul neridicat de la Serviciul de pașapoarte prusac, optimist până în ultimele clipe: „*Es ist gut!*” / „Noa las că-i biîne!”, vă amintiți?

Pentru el, spre deosebire de Marx, demnitatea fiecărui om trebuie respectată onest, fără a-l folosi ca pe un mijloc de-a atinge orice scopuri externe lui.

Supraomul lui este genul ăla super-conștiincios, care își face ireproșabil datoria, este totalmente neinfluențabil, nu dă nimănui la gioale, este altruist și rațional și, deși are velociped pe care și-l repară singur, merge per-pedes la serviciu, respectă toate legile și prescripțiile de pe tot felul de cutiuțe și etichete, este... ce s-o mai lălăim, un supraom mai mult decât veritabil. Că unde... doamne iartă-mă, mai găsești așa ceva?

Corolar, variantă grafică:

PROZĂ

Quincunx

LAURENȚIU
DANIEL GINGHINĂ

Niciodată nu putem recupera pe de-a-ntregul ceea ce am uitat. Și poate că așa e bine. Șocul regăsirii ar fi atât de nimicitor, încât am înceta-n aceeași clipă să ne mai înțelegem nostalgia.

Walter Benjamin

Not only do I not know what I want to write, nor where I would like to get to, nor do I have a narrative project that I can formulate before or after my novels have come to exist, but I do not even know, when I begin one, what it will be about or what will happen in it, or how many characters there will be, not to mention how it will end [...] The truth of the matter is that nowadays I still continue to write without much purpose and without an objective worth mentioning.

Javier Marías

Câte vieți nu se alcătuiesc întocmai așa, murmurul unui părinte pe moarte, îndrumările neintenționate, însă pline de compasiune ale unui profesor dedicat, cuvintele

prietenilor după ce discuțiile inutile s-au epuizat, iar acum se simt destinși și însuflețiți și în largul lor să vorbească despre tine și despre pasiunea pe care lor le-ai menționat-o doar în trecere și pe jumătate în glumă cu ceva timp în urmă, astfel de conversații sau discursuri – căci tu nu poți decât să asculți – te condamnă din clipa în care ochii s-au oprit în dreptul tău, degetul care arată către tine anulează orice gând ori replică, ești prins de unul din nasturii de la haină pentru a-ți se reține atenția, nu poți privi în altă parte și nu poți spune că ești ocupat, la fel de bine cum nu poți fi brutal și să strigi „lasă-mă-n pace” sau „cuvintele tale nu valorează doi bani pentru mine, scutește-mă” sau „cine te crezi să mă oprești din ceea ce făceam ca să mă obligi să te ascult”, însă urechile au fost subjugate, nu te poți împotrivi oricât de mult ți-ai dori, iar dacă totuși o faci, dacă te smulgi din strânsoare, – întorci privirea de la părintele bolnav, chiar dacă mâna ta continuă să o strângă pe a sa prin cearșaful alb, iei în râs cuvintele învățătorului și privești pe fereastră la colegii care se joacă în curte, prietenilor le spui, rușinat, să înceteze – îndoiala și curiozitatea îți vor da târcoale și se vor lipi de haina ta ca funigeii primăvara:

„oare ce-o fi vrut să spună mai de vreme...”. Confuzia, mi-a spus Mirek în acea seară îndepărtată și pe jumătate pierdută în faldurile memoriei acum, deși nu-și putea aminti unde citise sau auzise lucrul acela, este începutul înțelegerii, și cum visul copilăriei mele, a continuat, în vreme ce degetele sale rula o nouă țigară, rămăne de nepătruns pentru mine, când profesoara de la școala din Wertach ne-a dus la o expoziție cu figuri ale *Vechiului Testament*, am înțeles pe loc că bărbatul acela cărunt, gol, cu părul și unghiile nefiresc de lungi, care hoinărea și trebăluia în patru labe printr-un desiș, și care-mi populase cu atâta stăruință obositoare nopțile, era regele babilonian Nabucodonosor lovit de nebunie, fiindcă avusese obrăznicia să mânia glasul creatorului. Dacă existase cu adevărat un motiv, mi-a mai spus Mirek în acea seară, pentru care hotărâse să studieze istoria nebuniei, acela nu putea fi altul decât amărăciunea pe care o regăsise în acea zi la muzeu pe chipul regelui care se crezuse invulnerabil, amărăciune pe care tu o recunoșteai acum în fiecare trăsătură de pe chipul său. V-ați luat la revedere în ușa barului și, înainte de-a te întoarce în camera de hotel, l-ai urmărit pe Max cum urca

străzile ude, prost luminate ale burgului londonez Hackney, cu pasul său lung și apăsător. În acea noapte, încercând să-ți găsești somnul, prin minte ți-a fulgerat numele lui William Belcher care, spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, a stat închis pe nedrept timp de șaptesprezece ani într-o casă de nebuni din acel burg. Eliberat cu ajutorul unui medic renumit la acea vreme, Thomas Monro, Belcher și-a reluat viața pe domeniul său, peste care timpul trecuse ca o vijelie, depunând straturi nenumărate de praf și semănând buruieni pe grădinile care nu mai păstrau decât amintirea florilor îngrijite de William, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat, ca și cum cei șaptesprezece ani n-ar fi fost nici mai lungi, nici mai dificili decât oricare altă zi. Ca un lucru făcut, înainte să adormi, realizezi că lucrarea lui Mirek despre nebunie, pe care o începuse în 1994, când îi erai încă student, și o încheiase acum doi ani număra, nici mai mult, nici mai puțin de șaptesprezece ani de cercetare. Visul se deschide dinaintea ta într-o undă modulatorie care înaintează melodios pe partitura prăfuită a ecranului: dacă n-ar fi cifrele și semnalul sonor regulat ai crede că ești deasupra unei cărări ce se desenează sub ochii tăi pe măsură

ce o privești și înaintezi, abia când vrei să te tragi înapoi câțiva pași constați că ceafa îți este lipită de podea, iar ceea ce mai înainte credeai că este măsurătoarea unei frecvențe este în schimb marginea de jos a perdelei din camera copilăriei tale care, în bătaia ușoară a vântului, își tremură imperceptibil faldurile ușoare, lăsând cele câteva raze piezișe de lumină să coboare pe muselina aproape transparentă. Camera este și nu este cea a copilăriei tale. Cum nu te poți mișca, îți rotești privirea dintr-o parte în alta și reușești să zărești marginea patului, noptiera fără sertar și ușa cu mânerul ruginit. Agățată într-un cui de perețele opus ferestrei, cam la nivelul pervazului, un pătrat închis pare o gaură în perete sau urma unui tablou înlăturat – înțelegi că e vorba de o gravură. Cea pe care tatăl tău o ținuse deasupra biroului său, cea despre care, în una din rarele sale scrisori pe care ți le trimitea din Skjolden, la câteva sute de metri de cabana unde Ludwig Wittgenstein locuise, și pe care, cum îți scria, *o vizitez cu regularitate, Lewonard, rămân la marginea de sus și-i privesc acoperișul, o casă ce atârână ca un neg pe obrazul pietros al fiordului*, îți povestise despre lucrare că-i aparținea unui gravor prea puțin

cunoscut sau nu îndeajuns de apreciat: Jacques Callot. Încă odată visul își schimbă logica și structura, și perdeaua sub care stăteai până nu demult întins s-a ridicat mult deasupra, pereții au căzut fără zgomot, iar în fața ta, încă culcat, s-a deschis un cer minunat, – spuzit de stele – pe lungimea căruia o auroră boreală de culoarea smaraldului vâlurește. Aburi groși îți ies pe naș și din gură și tot ceți mai amintești este că în acele clipe te gândeai că aceeași imagine sau una asemănătoare trebuie să fi avut și Jørgen Brønlund dinaintea ochilor în noaptea morții sale, când singur, fără hrană și posibilitatea de a se încălzi, cu picioarele degerate și mai mult târându-se, s-a băgat în crevasa în care avea să fie găsit șase luni mai târziu înghețat, strângând între degete jurnalul unde-și notase datele și locurile unde ceilalți doi dispăruți muriseră. Ultimele cadre din expediția lui Alfred Wegener îl prezintă pe acesta ca pe un bărbat maturizat de climatul extrem, fumându-și pipa și urmărind cum îi este pregătită sania cu cei doisprezece câini. Nu știa că, asemeni lui Jørgen Brønlund și a celorlalți doi, nu avea să se mai întoarcă niciodată. Ca un lucru făcut, trupul lui Wegener este găsit după șase luni. Îngropat sub

gheața pe care o cercetase în toți anii aceia, mormântul i-a fost delimitat și marcat printr-o cruce mare. Încadrată în partea stângă de un șir de platani tineri care se scutură de frunzele târzii, aleea ocolește întregul parc, și frunzele roșcate împrăștiate se adună în grămezi lungi la baza trotuarului din cărămidă cenușie ca un guler împlănit; pe una din puținele bănci, două vrăbii ciripesc de la înălțimea spetezei în care își proptesc gheruțele maronii, înfoindu-se de frig și întorcând agile capetele dintr-o parte în alta. Prin geamul murdar al unui felinar neaprinș încă, Mirek, închizând unul din ochi, încadrează conturul palid al lunii, care se arăta numai pe jumătate din spatele unui *cumulus* de culoarea granatului. La câțiva pași în spatele băncii pe care stă, odihnindu-și genunchiul bolnav, simte mișcare, se întoarce cu greutate doar pe jumătate și observă, după ce își împinge mai bine ochelarii pe nas, silueta maronie a unui câine hămesit care miroase și scormonește cu ghearele sub un călin des și surprinzător de înalt, care-și tremură crenguțele cu fructe roșii adunate în ciorchini. Caută în buzunarul pardesiului și găsește o bucată de covrig cumpărat în acea dimineață și, după ce ochește

arbustul, i-o aruncă câinelui. Fără nicio legătură, poate doar nostalgia parcului gol, fără niciun grup de copii care să se joace, fără bicicliști sau alergători în pantaloni scurți, fără monumentalii bătrâni cu mâinile duse la spate, care se plimbau în seriile fierbinți cu cămășile descheiate, din memoria lui Mirek se desprinde o gravură veche văzută cu foarte mulți ani în urmă, cel mai probabil în perioada când era încă student și frecventa cu tenacitatea unui îndrăgostit muzeele și bibliotecile din Brno. *Le grande chasee*, una dintre lucrările mai puțin cunoscute ale lui Jacques Callot, realizată între 1618 și 1619, surprinde violența și învâlmășeala de oameni, câini de vânătoare, ogari și braci, cai viguroși și unul sau doi cerbi, care făceau obiectul isteriei mulțimii înarmate ca pentru război. Mirek își amintește că ce îi plăcuse la gravura lui Callot nu fuseseră duritatea și brutalitatea jocului în care oamenii secolului al-XVII lea se cufundau cu bucuria și entuziasmul descoperii unui teritoriu nou, ci ironia artistului care subliniase absurditatea și lipsa oricărui fel de echilibru sau stabilitate sau cumpănire între violența extremă și ipostaza unei naturi bogate, dar neputincioase. Se ridică

după ce se întunecă de-a binelea, își ia servieta din vinilin și, la adăpostul felinarelor care răspândesc o lumină caldă, își târăște piciorul bolnav până în capătul dinspre nord al parcului, unde, când îl observă apropiindu-se, șoferul său aruncă țigara și urcă în *Cord*-ul negru, lucios, pe suprafața căruia crengile și lumina lunii desenează siluete. Fotografiile pe care le-ai găsit în fundul dulăpiorului în care mama ta își ținuse mereu pensulele și culorile au fost pentru tine prelungiri în memoria femeii despre al cărei trecut, ți-ai dat seama, cunoșteai doar frânturi, multe din ele povestite chiar de către ea și aproape toate făcând referire numai la perioada de după nașterea ta, însă pe măsură ce priveai acele chipuri și siluete care se aflau în compania mamei și care nu-ți spuneau nimic, în timp ce stăteai la masa de la bucătărie și fumai, așteptând să

se încălzească apa pentru cafea, ți-ai dat seama că acel copil și apoi acea tânără care-ți zâmbea și totodată te privea cu doi ochi apoși, enigmatici, avea o istorie care se sfârșise sau cel puțin își schimbase cursul după nașterea ta. Într-o fotografie de familie făcută cu ocazia unui botez, pe chipul de copil al mamei, încadrat de un păr bogat și negru, ți-ai regăsit propriile trăsături din anii aceia îndepărtați când un bărbat te ducea într-un parc care avea un carusel în care, de la înălțimea călușului care se balansa și te învârtea și te aducea mereu în dreptul celui necunoscut din chipul căruia nu-ți poți aminti decât norul de fum de țigară, pe care și-o aprindea cât tu te legănai dintr-o parte în alta, puteai să-ți zărești chipul în vitrina unei frizerii, chipul acela îmbătrânit și gol, aproape cărunt și gol.

PROZĂ

Războiul dracului

SAVU POPA

- Să lucra la el când erai calm, hodi-nit. Intrați în cameră diesculț, te spălai bine pe mâni, apucați cu atenție țesătura, o șerpuiați cu răbdare pe suluri, o țineai în palme ca pe un copchil în fașe, nu cumva să îți pice jos!

Babului Nelu îi revenea un gust amar de fiecare dată când își amintea vorbele nevestei. Și, imediat, se simțea pustiit. De când îi murise Ana, locuia singur, pe strada Minei, din Ocna, cea care urca spre locul numit, *La bulboace*.

Neavând copii, singura moștenire pe care i-o lăsase răposata, era acel război de țesut, pe care nu se îndura să îl vândă sau să îl dea pentru pomenirea sufletului ei. Îl ținea și acum în camera din față sau *din nente*, unde se afla toată zestrea lor, cu care se luaseră.

De fiecare dată, se apropia de el ca un evlavios de-o icoană făcătoare de minuni. Când se apuca să-l șteargă de

praf, se puneă în genunchi, urmărea cu cărpa să ajungă în fiecare colț al acestuia, să prindă fiecare urmă de praf. Măria îl ținuse și se purtase cu acel război, domnește. Nu se zărea nicio zgârietură. Nicăieri. Cât timp mergea cu spor războiu', la ei în casă era tot pace!

Pe vremea când trăia, se adunau săptămânal vreo cinci, uneori și mai multe femei. În serile lungi și cenușii de iarnă, se așezau toate înconjurând războiul. Și, fiecare își găsea ceva de lucru, țesând, vorbind toți cele. În sobă ardea un foc albastrui, transparent, despre care zicea babu că e frate cu aerul și nu ardea la atingere, mai că aveai senzația că se răcise și că aveau în sobă doar umbra unui foc.

- No aista, tu muiere, focul ște îl aveți voi în sobă, când vă strânjeți de vorbiți toți cele nimicuri, aista e foc de acela de arde în iad, tu scumpa mé. Acolo, nu e arșiță, și carie ajung nu se fac imediat șenușă, suflete oropsâte, chinuite. Nu, acolo totul e reșe. Ne spunea moșu nost, că în iad sânt întotdeauna temperaturi cu minus... în iad e ca într-o pivniță săpată într-un ghețar. O pivniță de aceea plină cu vinuri domnești! Aflată pe tărâmul unde iaste iarnă de-a pururea. Și tot acolo, drașii îs albaștrii, au pielea

rece, cum rece și de șenușă e și întunerecul de acolo.

- Mai meri, mă omule, că numai nimicuri grăiești, de zâși că ți-o mâncat șineva mintea! Bagi în sperieți femeile acestea de nu mai calcă pe aici, de rămâi chiar sângură de tot, numa' cu tine, în pustietatea asta care duhnește a moarte uscată. Ia mai taci, mai bine, meri de vezi-ți de ale tale și nu te mai miesteca în trebi muieresti.

Atunci babul ieșea izbucnind într-un râs scârțâitor de suna ca un fierăstrău ce sfărâma bolovani.

Nu era zi să nu între în camera din nente. În lumina razelor de soare risipite ca un pumn de mălai peste toate cele, babul îngenunchea pe covorul de pe jos, lucrat la același război, primul covor făcut de Măria, când erau tineri de tot și mai copti ca un miez de prună răsipit prin iarbă, cum îi plăcea să își amintească.

Apuca, pe rând, sulurile, dispozitivul de separare și de dirijare a firelor, ițele, pedalele, suveicile, vatalele. Le ștergea cu grijă. Acționa calm, parcă ar fi mângâiat fiecare din aceste piese de lemn, lucioase, tocite de atâtea atingeri. Fără nicio zgârietură. Atunci

închidea ochii și simțea imediat un sunet îndepărtat, de bondari sau de pietre aruncate în adâncul fără margini al fântânii, sunet care venea parcă din interiorul fiecărei fibre de lemn.

Se revedea pe sine, în tinerețe, la hora aceea de Sânziene, în potopul de atunci, când fiecare strop de apă ardea și fulgerele desfigurau cerul. Ei, tineri și tinere, unii scăpați din război, jucau în iarba noroioasă, în costume populare pline de tină, cu picioarele goale. Când, dintr-o dată, se făcuse puțină răcoare și începuse o ploaie care cădea doar în anumite porțiuni, parcă nu uda pe nimeni, căci stropii păreau destul de fierbinți. *O ploaie uscată.* În seara ceea, apăru din senin o lună, care la început fusese cât un punct de lumină, cât o pară, apoi crescuse din minut în minut, încât aveau senzația că luna se va izbi de pământ. *O lună canceroasă.*

El, împreună cu tânăra Măria, stăteau întinși în iarba bătătorită, epuizați după urgia acelui dans nebun. Corpurile le pulsau, păreau bășici gata, gata să explodeze. Le ardeau teribil de zici că cineva turnase smoală pe dinăuntru lor. Asta era tinerețea, o smoală turnată pe dinăuntru.

Își mai amintea doar că, a doua zi, după Rusalii, după ce ploaia lăsase totul în jur pârlolit, ca după o arșiță teribilă, când luna gigantică, strivitoare era cât pe ce să se prăvale peste pământ, se născuse în sat, Onea, *anormalul*, cel nu fusese văzut de cineva vreodată.

Imediat, după ce ieșise din burta mării, fusese trimis de acasă, undeva departe, în alte regiuni, în munți, la vreun pustnic care își făcuse milă de el și cu care trăise, de atunci, toată viața.

Cu toții știau că Onea s-ar fi născut cu două capete împreunate, băgate unul în altul. Când băgară de seamă grozăvia, mare jale se abătuse asupra familiei numeroase, cu alți 12 copii, și asupra rudelor, așa că hotărâră pe loc să nu îl arate nimănui, să îi facă un botez pe ascuns, să îl țină izolat, în pod dacă se putea, să nu ajungă nimeni la el, om, sau animal, căci, dacă bestia nu s-ar fi spăriat de bestie, atunci, copilul ar fi fost sfâșiat. Mama lui, Mioara, își pierduse mințile, la scurt timp după naștere. Gurile rele o numiseră Maica dracului. Așa că Onea fusese dus imediat din sat, după ce îi făcuseră un botez în grabă, doar cu cei apropiați și imediat, în aceeași zi, dispărură cu el, într-o căruță care îi

dusesse la tren și de acolo, mai departe. Și nici nu se mai întorsese vreodată.

Alături de copil, plecară mama, tatăl și unul dintre frații mamei, cel care știa unde aveau să meargă, chipurile la acel pustnic, mai mult vraci, care stătea undeva în Munții Apuseni. Pe drum, mai vorbea lumea că îl înveliră atât de bine, încât nu se vedea nimic din el. Ai fi zis că duceau în pachet, un caș, învelit în grabă, în atâtea ziare, nu un om.

Despre toate acestea își amintea ștergând războiu'. Apoi, imediat apărea gustul și se simțea din nou singur, teribil de singur. Simțea că îl spintecă singurătatea, nu alta, așa cum dinții de furcă spintecă o claie de fân. În casă, liniștea creștea odată cu praful care se desprindea din războiul acela, în fire subțiri, fumurii.

Tot singur se simțea babul când într-o noapte, un zgomot de motoare mergând în același timp, asurzitor, îl trezi dintr-un somn profund. În toiul nopții singurătatea era și mai mare, ca un uger bolnav, plin totuși de lapte. Își îndreptă privirea înghețată în tavan. Îl cuprinsese o spaimă teribilă. Simțea că pe cer apăruse, din nou, acea lună imensă, care se îndrepta spre el, mișelește, să-l strivească.

Mirosea peste tot, în cameră și în holul în care ieșise apoi, a iarbă cosită și-a putrefacție.

- Afară, un întunerec plân de grăsimi, straturi pieste straturi de grăsimi neagră, căzută pe lume, povestea el mai târziu. Cu cât mă apropiam de camera din nente, zgomotul se auzea cu o putiere șâ mai mare. Vă spui, zăceai că am în casă zeci de motoarie care, atunci se urniră. Din cele drăcești, ce huruiau de-ți luau mințâle. Și zădurile mișcau. Mă temeam să nu cază pe mine. Și mă apropii de ușa care se mișca din țâțâni, zgâlțâită de o lua nevoia, iar în jurul ei vedeam cum zidul crapă. M-am apropiat și mai mult, apoi m-am oprit. Am dus urechea să ascult.

Și m-am dumirit. Zgomotul nebunesc vienea de la război! Fără caznă, cineva lucra în cameră. Nu era doar un sângur om. Părea că o armată dădu buzna în cameră șâ lucra de zor. Mă uit pe fereastra tindei. Afară, după cum te văz și mă vezi, un întunerec de tri ori mai mult decât în alte dăți. Și mai era șâ ceață pe deasupra, de te apuca tusa, numai privind la ea. Și mă întorn spre ușa care mișca, mai să iasă, să cază pe mine. Și dau să deschiz, nu am pus mult efort, s-a deschis

de la sine, deși o încuiam bine, de fiecare dată. Și când colo ce să văz. Mă bat cu palma pieste frunte, pieste grumaji, doar, doar de-oi visa să mă scol, să mă duc la jite. Ce, doară eu sunt om serios, nu mă încurc eu cu visele, blăstămatele. Dară, mă ciupesc, nu visam, eram treaz și pășesc spre cameră. Pie masă ardea ceva ce aducea cu un opaiț. Războiul merjea în draci. Era și el luminat, dară nu de la opaițul de pe masă, ci era, așe, o lumină ce ieșea din el. Și se mișca războiu', se strâmba, se ghemuia tot și nu era nimeni pe scăunel, nici în cameră.

Și, acum vine grozăvia, dânsul mergea singur, în toți dracii. Și scotea un covoriu' și cădea în suluri-suluri în preajma lui. Nu se mai târmina. Un covoriu' în toate colorile și în toate sămnăle dă pe pământ. Minunat la privire. Sinșer, nu vi le poci spune pe toati cele minunății de modele, că nu le mai dibuisem până atunci și doară Măria le cam știa din hir în hir, avea habar de toate modelele posibile, căci primise cunoștință de ele, de la bunica ei, Saveta, cea care inventase măcar unul. Și nu se mai oprea, lucra sân-gur, blăstămatul. Covoriu' ieșea, tot ieșea. Se îngrămădea de numa'. Ajunsă să ocupe tot mai mult loc.

Mi-era teamă că va sparje păreții și totul în jur. Venise dimineața și nu se mai oprea. În cameră nu mai era loc de cât covor se pusese pe jos și încă mai ieșea din el. Țesătura covorului era die nevăzut. Nu știam unde să mai merg. Mă prinsese și pe mine la mijloc, aproape să mă strivească! Băgasem de samă dară, că atâta covor venea de undeva din inema lui. El merea cu aceeași nebunie, care nu scăzuse, n-ai tu bai! Un covor țărănesc de toată mirarea la lumina zâlei, care apăruse din senin! Un covor blăstămat. Și războiu' care aghia se mai vedea de sub sulurile șerpuitoare, dârdâia, duduia,

sărea în toate părțile scoțând fără sațiu... Șâ nu se mai oprea.

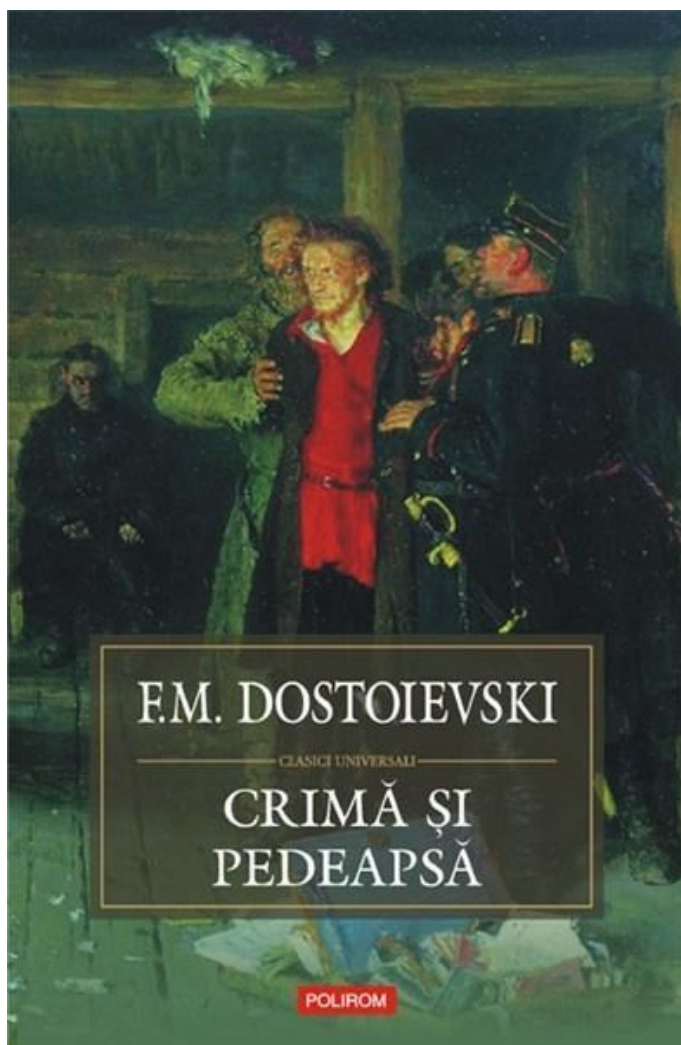
Casa mi-era nîncăpătoare, zădurile dintre camiere fură spartie de furia cu care venea covorul și, în câtieva zâle, casă nu mai era, nice gospodărie, nice pământuri arate, totul era acoperit de namila ce tot ieșea și ieșea, nesătula. Nimic nu îl putea întrerupe.

Au vint dară, oamenii din sat, să uitau cu toții ca la bâlci, unii se apucară să arunșe cu chietre. Luară cu ei furci, topoare, ciocane, să îl răzbghească cumva. Războiu' se auza din interioriu' imânsei arătării care nu avea sfârșit și ne acoperea ca un șerpe uriaș, ca un balaur... Dădeau cu furcile, cu lopățile, au încercat să îl arză cumva, dar dejeaba. Războiul dracului, nu alta! Nu se prindea flacăra, nice de covoriu', nice de războiu'. Dacă unii tăiau din el, imediat, materialu' revenea la loc. Dară, uite așé, satul nu se mai viedea, nici case, holde, biserica, sfatul, Sighiul, nimic, nimic, doar un covoriu nesfârșit care creștea, creștea, de ajungea până la cer.

RECENZIE

Crimă și pedeapsă

IONEL RITI

Prin anii '60, Dostoievski, după părerea autorului acestei recenzii, cel mai mare scriitor rus al tuturor timpurilor, un colos al literaturii universale și un reper inevitabil, pentru perioada de „pionierat” a romanului

modern, era interzis în țara noastră, stat-satelit al URSS-ului, situat după cortina de fier a acestuia, pe motiv că exercita o influență nefastă asupra „echipării” ideologice a tineretului din acea vreme. Această punere la index a scriitorului rus, într-o perioadă când toate librăriile noastre gemeau, pur și simplu, tocmai de literatură rusească, dovadă de abuz intelectual de cea mai neagră sau, dacă doriți, roșie speță, al inexorabilei cenzuri de tip comunist, a dat prilejul unei mari părți a iubitorilor de literatură adevărată din România așa zis „populară”, să se delecteze cu acea formă de sfidare și rezistență intelectuală, numită „samizdat” (din rusescul самиздат - autoeditare, asimilat, de fapt, ca scriere de mână). Mai corect spus, un soi de samizdat, sau, recurgând la un mic joc de cuvinte: semi-samizdat, când cărțile interzise nu erau chiar scrise de mână, doar parțial, după ce se uzau și anumite pagini nu mai puteau fi citite (dar au fost și cazuri de samizdat veritabil, de exemplu „Întâmplări de pe strada mea”, avându-l ca protagonist pe celebrul motan Arpagic, al Anei Blandiana), ci circulau în secret, în baza unei emulații colective de nezdruncinat, din mână în mână, la foc automat, pe durata celui mai scurt

timp posibil, din motive de editare într-un număr de exemplare foarte limitat sau, de cele mai multe ori, retrase samavolnic din librării și biblioteci publice. Era fantastic acest semi-samizdat, te transpunea, instantaneu, într-o stare de urgență impusă și auto-asumată fără crâcneală, când renunțai, pentru o zi, o zi și-o noapte, în cele mai multe cazuri, la orice altă activitate, serviciu, îndatoriri familiale, odihnă, prieteni, tabieturi, igienă, doar ca să îndeplinești un ritual aproape sacru, o necesitate interioară stringentă, o misiune tip comando cultural, a cărei șansă de reușită depindea, într-o oricât de mică măsură, și de aportul tău personal.

Ca să-i scutesc, pe cei ce nu sunt (încă) fani Dostoievski, de o documentare edificatoare, voi reda, cât se poate de succint, câteva date bio- și bibliografice ale marelui scriitor, a cărui viață, în sine, ar putea constitui, fără niciun dubiu, subiectul unui roman cu șanse de bestseller autentic.

S-a născut la Moscova în 1821, a trăit aproape 60 de ani, a fost epileptic, condamnat la moarte și grațiat cu câteva minute înaintea execuției, a fost fan Gogol, Puskin, Balzac, Shakespeare, deși contemporan cu Lev Tolstoi, celălalt gigant rus al perioadei

respective, nu s-au întâlnit niciodată, și a scris, printre altele, „Frații Karamazov”, „Idiotul”, „Oameni sărmani”, „Dublura”, „Demonii”...

„Crimă și pedeapsă” este un roman-frescă a unor vremuri deosebit de aspre ale perioadei țariste din Rusia aflată pe la jumătatea secolului al XIX-lea. A apărut în anul 1866, prima dată sub formă de roman-foileton, într-o revistă literară moscovită, iar ulterior în volum. Este cel mai cunoscut roman al lui Dostoievski și unul dintre cele mai cunoscute romane ale literaturii universale, tradus, probabil, în toate limbile oficiale existente până în prezent pe mapamond, iar în unele țări introdus, obligatoriu, în programele școlare.

Poate fi înțeles ca roman polițist, psihologic sau filosofic, în egală măsură, având toate caracteristicile necesare unei încadrări în toate genurile enumerate mai sus.

Privit din punct de vedere polițist sau de investigație, mai bine spus, romanul este relatarea unei crime duble, săvârșită cu premeditare, cel puțin pe jumătate și are tot ce-i trebuie acestui gen de roman. Nu prea se mai scrisese literatură cu tentă polițistă, până atunci, iar specialiștii genului, Arthur Conan Doyle, Agatha Christie

sau Georges Simenon, abia se născuseră sau erau doar în proiecte demografice. Spuneam că acest roman poate fi tratat ca unul polițist deoarece există toate elementele unei astfel de scrieri: crimă (dublă), mobilul crimei, arma crimei, un suspect, un anchetator, anchete, deducții, incertitudini, suspans...

Vom reveni la analiza romanului, din punct de vedere psihologic și filosofic, după ce-l vom parcurge pe scurt, în rândurile următoare, sub aspectul narațiunii și descrierii personajelor principale ale acestuia.

Personajul central este studentul Rodion Romanovici Raskolnikov, al cărui nume provine din termenul „disident/răzvrătit/schismatic”, titlu de glorie care va avea, pe parcursul întregii istorii rusești, o încărcătură semnificativă, recurentă și cu specific rusesc notoriu, din această categorie „privilegiată” făcând parte, în diferite perioade și domenii de acțiune, „eroi” ca: Vladimir Bukovsky, Alexandr Soljenițin, Andrei Saharov, Boris Pasternak... și, mai nou: Alexei Navalnîi, Boris Nemțov etc.

După cum îi sugerează și numele, Raskolnikov este tipul cetățeanului „thinking out of the box”, cultivat,

conștient de condiția sa intelectuală și meritele implicite, sau, mai bine zis, de ceea ce ar fi trebuit să fie această condiție, ceva cu mult mai mult decât societatea țaristă îi oferise până atunci. Pe de altă parte este egocentrist, orgolios, megaloman (se vedea ca un fel de Napoleon), suficiente motive ca să-l determine să ia problemele pe cont propriu și să caute soluții, chiar dacă acestea vor fi în totală distonanță cu obiceiurile, morala sau legislația vremurilor.

Cel care are putere, care are mintea și sufletul tare, acela domnește peste ceilalți! Cine cutează mult, acela are dreptate în ochii lor. Cine îi înfruntă și îi disprețuiește, acela ajunge la ei legiutor și cu cât cutează mai mult, cu atât e mai respectat. Așa a fost totdeauna și așa va fi mereu.

În consecință, pentru a-și urma crezul, pentru a-și procura mijloacele necesare subzistenței, a-și putea ajuta familia și a-și continua studiile întrerupte, plănuiește și duce la îndeplinire, să o jefuiască pe bătrâna cămătăreasă, Aliona Ivanovna, ajungând, printr-un concurs de împrejurări, să o ucidă pe aceasta și, fortuit, pe sora acesteia, fapte abominabile și

apăsătoare care creează în mintea personajului o stare de confuzie, de-gringoladă psihică, culpabilitate, deși anterior avuseseră o justificare îndelung auto-argumentată și pe deplin asumată.

Istovit și ajuns aproape la limita puterilor sale de-a-și mai stăpâni conștiința, caută să se despovăreze în orice fel, să se destăinuie cuiva, cumva, circumstanțe în care o cunoaște mai bine pe Sonia Marmeladova, o fată care, pentru a-și susține material familia numeroasă și nevoiașă, compusă din mai mulți frați, un tată alcoolic și o mamă victimă a acestor conjuncturi, își vinde corpul. Aceasta, onestă și cerebrală, în felul ei, devenindu-i o confidentă de nădejde, îl determină, în cele din urmă, să-și recunoască fapta și să se predea autorităților, asumându-și astfel, pe lângă vină, și „privilegiul” revelator al purificării prin suferință, o altă temă, cu conotații religioase, a cărții.

Între timp, fapta sa, crima dublă cu victime dintr-o categorie socială destul de privilegiată în societatea respectivă, este descoperită și, normal, anchetată.

Acum apare în scenă un personaj foarte interesant al romanului, Porfiri Petrovici, despre care ași spune că

este „oglindea” psihologică a lui Rodion Romanovici, personaj cheie, cu cele mai complexe sarcini, în temeiurile ce-i conferă romanului lui Dostoevski statutul de roman psihologic, anchetatorul crimei, un om inteligent, organizat și complet dedicat profesiei sale, aflat mereu în căutare de probe materiale, psihologice sau soluții de rezolvare a cazului ce i-a fost încredințat.

În relația cu suspectul, pe care l-a „mirosit” de la început, are o atitudine profesionistă, asumându-și diverse roluri și atitudini pe parcursul investigațiilor, menite să-l aducă pe acesta în diferite stări psihice care să-i ajute pe amândoi la depășirea problemelor cu care se confruntă.

Dumneata nu te poți lipsi de noi. Iar dacă te zăvorăsc, ai să stai o lună, două, hai să zicem trei și - să-ți aduci aminte de vorbele mele - ai să mărturisești, poate cu totul pe neașteptate chiar pentru dumneata. Cu un ceas înainte poate n-ai să știi că ai s-o faci. Sunt sigur că ai să te hotărăști „să pătimești”.

Svidrigailov, prototipul omului depravat, negativ până în cel mai tainic locușor al conștiinței sale, practic

inexistente, este cel care-i re-conferă lui Rodion, în urma mai multor discuții, sentimentul „legitimității” acțiunii criminale, al minimalizării gravității și caracterului reprobabil sau condamnat al faptei sale.

Inima unuia cuprindea izvoare nescacate de viață pentru inima celuilalt.

În cele din urmă, Raskolnikov se predă, renunță la o libertate chinuitoare, la multe din principiile sale care mai târziu vor sta la baza justificării trăsăturilor supraomului lui Nietzsche, salvându-se astfel din punct de vedere psihic și moral.

Revenind la factura romanului, din punct de vedere psihologic, „Crimă și

pedeapsă” stă alături de alte romane psihologice ca: „Ulisse” de James Joyce, „Procesul” lui Kafka, „Jocul cu mărgelile de sticlă” al lui Herman Hesse, „Cel mai iubit dintre pământeni” de Marin Preda, „De veghe în lanul de secară” de J.D. Salinger, „Oameni și șoareci” de John Steinbeck etc. și este concatenarea încercărilor eroilor săi de-a se elibera de vinovățiile și regretele unor fapte care, deși și-au găsit o justificare foarte întemeiată la vremea săvârșirii lor, ulterior devin

obsesii care se conjugă în timp cu nevoia de catharsis a fiecărui personaj implicat în acest gen de proces psihologic. Astfel, atât Raskolnikov, cât și Sonia, tatăl sau mama acesteia, chiar și Dunia, sora sa, sau prietenul său Razumihin, sunt dominați de sentimente contradictorii, apăsătoare și mistuitoare, de care încearcă, fiecare în maniera lui, printr-o luptă constantă între conștiință și morală, să scape de unul singur sau prin crearea unui consens etic cu ceilalți, chiar dacă nu întotdeauna acest deziderat le reușește pe deplin.

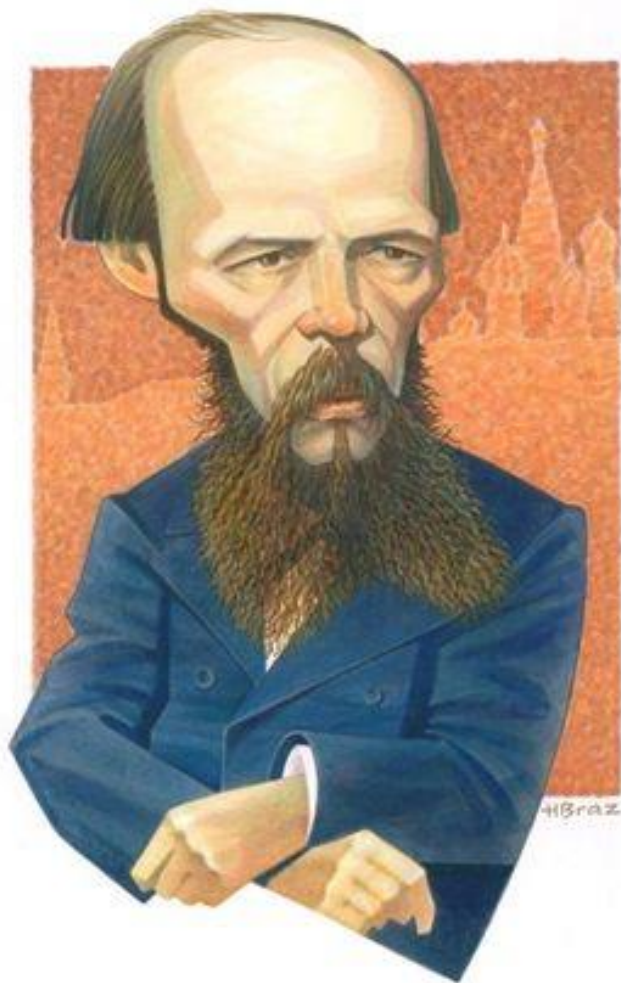
Dumnezeu și diavolul se ceartă, și nu și-au ales alt teren de luptă decât omul.

Filosofic punând problema, romanul se subordonează conceptelor unei părți a filosofiei lui Kant, influenței și impactului nihilismului rus, vehiculat în acea perioadă, dar și, anticipativ, unor percepte proprii teoriei supraomului și ale aceluia curent și sistem ideatic întâlnit și dezvoltat mai târziu la scriitori ca Albert Camus, Jean-Paul Sartre, Franz Kafka și la filosofi Soren Kirkegaard sau Martin Heidegger, curent filosofic cunoscut sub numele de existențialism.

Așadar, aviz amatorilor care simt, din când în când, tentația unei crime (cine n-a simțit-o, măcar la modul declarativ?): există întotdeauna o pedeapsă, dar dacă ai flerul de-a „mătrăși” pe cine trebuie, de-a o face așa cum trebuie, ai motive foarte întemeiate, determinare pe măsură și principii solide care să asigure un suport consistent acestei tentații, poate ieși ceva măreț!

O greșeală originală valorează poate mai mult decât un adevăr banal.

Notă: în italice - citate din carte.

PROZĂ

Smart Pass Inc.

E. RĂDULESCU

Andrei s-a trezit dimineața la ora opt fix. Fără ajutorul ceasului deșteptător. A deschis ochii și s-a gândit că este un lucru bun. Înseamnă că acum își poate controla singur sistemul nervos, bioritmul. Fără medicamente, calmante sau suplimente alimentare.

Prin peretele de sticlă întredeschis, în dormitor pătrund lumina translucidă și aerul încă răcoros, saturate de vaporii sărați ai Mediteranei. Soarele încă nu s-a ridicat în întregime de după colina la poalele căreia se întinde domeniul. Umbrele lungi se preling pe gazonul proaspăt tuns al grădinii care se termină, după multe sute de metri cu un povârniș abrupt, acoperit cu tufe de smochini și măslini sălbăticiți, din care se aude necontenit țârâitul metalic al cicadelor. Povârnișul coboară direct spre unul din golfurile insulei unde, pe fondul azuriu al apei liniștite în care se reflectă celălalt mal, abrupt și stâncos, se văd

cele câteva iahturi de un alb imaculat, legate de pripoanele masive ale debarcaderului. În aerul sticlos, încremenit deasupra insulei între cele două brize, se mai aud strigătele stridente ale pescărușilor care dau târcoale iahturilor, rotindu-se deasupra catargelor, neînțelegând că proprietarul lor nu trăiește din pescuit. Mai departe, spre sud, se așterne întinderea argintie, ca solzii de pește, nesfârșită a mării, care totuși se sfârșește undeva, cu mult dincolo de linia orizontului, lângă coasta de nord a Africii.

Se doarme bine aici. În fiecare dimineață, atunci când se trezește, Andrei se confruntă cu aceeași dilemă existențială care-l urmărește încă din copilărie și anume: să se scoale imediat sau să mai lenevească puțin la căldura așternutului. Contemplarea peisajului miraculos care se întinde la picioarele sale și savurarea liniștii de care are parte acum sunt momentele premergătoare luării deciziei. Odată părăsind așternutul, Andrei se va lăsa acaparat de multitudinea de probleme legate de existența și evoluția tânărului său imperiu. Se va decupla de ele, le va retrograda pe graficul de priorități ale creierului abia noaptea

târziu, atunci când se va termina ziua lui intensă și pasionantă de muncă.

De pe terasa dormitorului, încă umbrită și ea la această oră, Andrei aruncă o privire spre piscină. Sonia tocmai a ieșit din apă și se îndreaptă, cu mersul ei ușor, felin, spre un șezlong pe care și-a lăsat halatul de baie și prosopul. Apa șiroiește de pe trupul tânăr, zvelt, bronzat și din părul negru și lung, lipit acum de spatele încordat după efortul intens al orei de înot. L-a văzut când a ieșit pe terasă și i-a făcut un semn cu mâna. Andrei i-a răspuns. E prea departe ca să-i spună ceva. Nu vrea să strige, să sfâșie liniștea sublimă și solemnă a clipei, unul din momentele mirifice ale trecerii noastre discrete prin această lume iluzorie.

După ce bea din mers cafeaua și mușcă dintr-un croasant, Andrei se îndreaptă spre camera sa de lucru. În câteva secunde monitoarele se colorează, apar nenumărate tabele și grafice ceea ce pentru el, în acest moment, înseamnă comunicarea cu restul lumii. De fapt comunicarea cu bursele la care Smart Pass Inc., este cotată cu codul de tranzacționare SMPS. La ora asta sunt active doar bursele asiatice. Deja de câteva ore. La deschidere valoarea cotațiilor a scăzut puțin

dar acum, spre mijlocul zilei financiare, a orarului de tranzacționare, încep din nou să crească. Să vedem cum vor arăta la închidere. Bursele europene se vor deschide peste o oră. Cele americane mai târziu. Ieri, la închidere erau în creștere peste tot. Mai aruncă o privire peste câteva articole din presă, comentarii, rețele de socializare, bloguri, toate pregătite și selectate atent de Sonia, dis de dimineață. Pentru mulți Smart Pass Inc. este o bătaie de joc la adresa moralității și a bunului simț, o acțiune monstruoasă de marketing agresiv și persuasiv, o conspirație odioasă care violează cele mai intime sentimente, partea atât de sensibilă dar, în același timp certă a vieții: moartea. Prețul acțiunilor de la bursă însă, dovedește contrariul. Oricine poate să scrie ce vrea. Că e de bine sau de rău, nu contează prea mult. Important este să scrie. Imperiul Smart Pass există atâta timp cât se vorbește și se scrie despre el. Și se tranzacționează pe bursă acțiunile sale.

Andrei a primit bicicleta cadou de la bunica din partea tatălui. Terminase clasa întâia. În acea vară, în vacanță, tatăl său l-a dus la bunica. Andrei nu o cunoștea prea bine, nu o

văzuse de foarte multe ori și trebuia să-i spună mama-mare. Ceea ce era cu totul neobișnuit însă era faptul că mama-mare, în loc să locuiască la țară, unde locuiau pe atunci majoritatea bunicilor, locuia în București, pe Brezoianu. Avea un apartament frumos, spațios și răcoros și o terasă foarte mare în spate, atât de mare încât Andrei putea să se plimbe pe ea cu bicicleta.

Andrei a înțeles că relațiile dintre mama lui și mama-mare nu erau prea bune. Mama-mare era văduvă de mulți ani. Andrei l-a cunoscut pe tata-mare doar din fotografia înrămată, atârnată în dormitorul bunicii alături de icoana Mântuitorului. Mama-mare l-a crescut singură pe tatăl lui Andrei, a avut parte de multe lipsuri, s-a sacrificat, nu s-a recăsătorit. La fel ca multe alte mame și mama-mare era convinsă că fiul ei merita de la viață ceva mai bun decât femeia cu care acesta a decis să se căsătorească. Mama lui Andrei era însă de altă părere și de aceea s-au mutat toți trei într-un orașel de provincie lăsând-o pe mama-mare singură la București.

Bicicleta avea roți cu cauciucuri groase. Tatăl lui Andrei le-a umflat bine cu pompa. Apoi a atașat niște roțițe mici în lateral astfel încât bicicleta

să nu se răstoarne. După ce Andrei va învăța să meargă pe două roți, roțițele laterale se vor demonta. Tatăl lui Andrei a mai rămas câteva zile la București. A stat mult de vorbă cu mama-mare. Apoi a luat trenul și a plecat acasă. Urma să vină din nou peste câteva săptămâni să-l ducă și pe Andrei acasă.

În fiecare dimineață, imediat după micul dejun, Andrei împreună cu mama-mare plecau să se plimbe în Cișmigiu. Mama-mare se așeza pe o bancă, într-un loc umbros, scotea din poșetă o carte și începea să citească. Uneori, lângă mama-mare se așeza câte o doamnă cunoscută sau necunoscută. Atunci, bunica își puneă cu grijă semnul de carte între pagini, puneă cartea înapoi în poșetă și se așternea la povești cu doamna respectivă. O cisternă pe roți, plină cu apă, trasă de un cal uriaș spăla și răcorea aleile largi, asfaltate ale parcului. Cisterna lăsa pe alei doar dâre negre deoarece apa nu avea presiune. Până când dârele se uscau, Andrei își imagina că aleargă cu bicicleta pe niște piste de concurs. După câteva zile, un vecin din casa în care locuia mama-mare a demontat roțițele laterale ale bicicletei pentru că Andrei învățase să meargă pe două roți și acum putea să gonească prin tot parcul cu o viteză nebună.

La prânz, când căldura devenea insuportabilă, Andrei împreună cu mama-mare se duceau acasă. Încă de pe scări se simțea mirosul înecăcios de vinete și ardei copti pe plita aragazului. Mirosul părea că plutește deasupra întregului oraș, de parcă tot

Bucureștiul se hrănea doar cu roșii umplute cu salată de vinete și cu ardei copti. După masă mama-mare îl pune pe Andrei la somn iar seara, când se mai răcorea, se duceau amândoi la cofetărie sau în vizită la prietenele ei. Au mai fost împreună și la Muzeul Antipa și la cimitirul Bellu. A fost o vacanță foarte frumoasă de care Andrei își va aminti cu duioșie toată viața.

A revăzut-o pe mama-mare și în anul următor, doar că de data asta ea era așezată în sicriu, cu mâinile împreunate pe piept, sub lințoliul alb de dantelă și mătase. I-a atins mâinile palide, mici și delicate. Erau reci și rigide. Nu mai era ea. Era altcineva. Sau altceva. În noaptea următoare zilei înmormântării Andrei nu a putut să doarmă. A plâns. Era primul mort pe care îl văzuse atât de aproape și era chiar bunica lui. Îi suna în urechi zgomotul surd al pământului prăvălit peste capacul sicriului în care a fost închisă pentru totdeauna. Deodată, a început să se simtă singur, abandonat, avea senzația că plutește într-un spațiu rece, abisal, printre miliarde de aștri, că este dus într-o direcție necunoscută de forțe cosmice cărora el nu li se poate opune, nu se poate prinde de nimic, nu se poate agăța de ceva ca să se întoarcă deoarece totul

în jurul său se rotește, se mișcă împins de forțe tainice, nu există nici un punct fix de care să se sprijine. Era percepția unui copil a ireversibilității curgerii timpului, a vieții. A înțeles că niciodată nu se va mai duce cu mama-mare în Cișmigiu să se plimbe cu bicicleta, nu o va mai vedea niciodată șezând cu cartea în mână pe bancă, strigându-i să meargă mai încet atunci când el trecea în viteză prin fața ei, tot mai repede, astfel încât, printre dojeni să simtă admirația și încântarea bunicii pentru nepotul ei.

Câteva lucruri și cărți din casa bunicii au apărut în casa lor din provincie. Apoi, la scurt timp clădirea a fost demolată de primărie și pe locul ei s-a construit un alt imobil. După mulți ani, Andrei a ajuns din nou pe Brezoianu. A revăzut clădirea, neschimbată, care cândva era lipită de cea în care a locuit mama-mare. Și celelalte case, înspre bulevard, erau neschimbate. Și forfota, zgomotul străzii erau aceleași ca atunci, demult, în copilărie. În cealaltă direcție, în care odată era casa bunicii, coborâse o cortină invizibilă, imaterială, dincolo de care Andrei se simțea încă în vacanța lui de vară, alături de mama-mare și prietenele ei. Mirosul înecăcios de vinete și ardei copti pe plita aragazului se simțea la

fel ca atunci. Trebuia doar să treci dincolo de acea cortină a timpului.

Pastorul Jeffrey a venit la Andrei tocmai din San Diego. În primul rând a venit să-i mulțumească pentru donația, mai mult decât generoasă pe care Andrei a făcut-o bisericii, atât de populare acum în California, pe coasta de vest în general, dar nu numai acolo. Când l-a cunoscut pe pastorul Jeffrey, acesta predica într-o bisericuță de lemn, așezată la marginea drumului, acoperită toată de nisipul fin al deșertului din Nevada, înconjurată de cactuși uriași, prăfuiți și ei. Împreună cu enoriașii săi, majoritatea oameni săraci, biserica forma o sectă obscură și nebăgată în seamă de nimeni. Înainte să-și înceapă misiunea apostolică, pastorul Jeffrey a locuit mulți ani în Peru, în Cordilieri, în mijlocul populației quechua, urmașii de azi ai incașilor. Pastorul Jeffrey i-a povestit lui Andrei despre credințele incașilor peste care s-au suprapus ritualurile bisericii catolice spaniole, rezultând o confesiune aparte, deși oficial catolică. Foarte interesant i s-a părut lui Andrei modul în care incașii își înmormântau morții. Cadavrul era urcat pe un versant abrupt în care, sus, în locuri foarte greu accesibile

existau nișe, naturale sau săpate de incași. Cadavrul era pus în poziția șezând și abandonat acolo. După ce oamenii plecau, se adunau condorii și începeau să ciugulească din cadavru, fiind păsări necrofage. Incașii credeau că, uriașele păsări, în zborul lor maiestuos, duc în înălțimea văzduhului, de unde va ajunge apoi în lumea cealaltă sufletul răposatului, din carnea și măruntaiele căruia tocmai se hrăniseră. Iar misiunea de acum a pastorului Jeffrey și a celorlalți slujitori ai noii confesiuni, finanțate de Andrei și de Smart Pass Inc. era să pregătească și să investigheze în același timp comunitatea și enoriașii în legătură cu planul extrem de ambițios al finanțatorilor și anume cimitirul spațial plasat pe o orbită extraterestră. Doar în prima etapă, urmând ca, pe măsura cuceririi cosmosului și ambițiile companiei să se dezvolte. De mult timp enoriașii și susținătorii pastorului nu mai erau doar oameni săraci. Și bisericile erau tot mai multe și mai frumoase, răspândite acum pe mai întreg teritoriul nord-american, în toate orașele mari. America a fost aleasă în mod special de Andrei datorită credinței locuitorilor ei în progres și tehnologii moderne, a deschiderii spre tot ce este nou. Tot pastorul

Jeffrey se ocupa și de Universitatea Smart Pass din San Diego, posturile de televiziune și de editura unde apăreau cărți de specialitate. Tehnologia care va sta la baza zborurilor se dezvoltă în alte colțuri ale lumii, pe banii companiei. Prima navă cosmică se assemblează deja, în această etapă majoritatea componentelor și motoarele fiind cumpărate de la furnizori consacrați. În viitorul apropiat vor fi utilizate tehnologii proprii care vor duce așa numitul „turism extraterestru”, într-o etapă nouă, superioară etapei actuale. Capsula cosmică însă, de pe acum este de concepție proprie deoarece trebuie să ducă și să plaseze pe orbita extraterestră cel puțin un sicriu, bineînțeles de construcție specială. Pe lângă acesta, capsula navei va mai trebui să asigure transportul dus-întors a unui slujitor al bisericii, indiferent de confesiune și a rudelor apropiate sau a prietenilor. Foarte puțini la număr deocamdată. Nici concurența nu a reușit să ducă în spațiu grupe mari de oameni, turiști. Dar trebuie să avem răbdare. Cel mai important lucru rămâne siguranța maximă a clienților care vor zbura, garanție a încrederii investitorilor și deci a creșterii prețului acțiunilor.

Discuțiile de acest fel sunt strict secrete. În ciuda stației de criptare a convorbirilor telefonice și a mesajelor scrise, de bruieră a celor ce ar încerca să-l asculte, Andrei preferă să iasă în larg împreună cu partenerii săi de conversație și de afaceri, pe unul din iahturile sale, însoțit întotdeauna de Sonia care pregătește atent toate discuțiile și plimbările pe mare. Șansele de a putea fi ascultat pe iaht, în larg, sunt mult mai mici.

- Să știți că sunt foarte mulți doriți. Unii nu au mai avut răbdare să aștepte și au trecut în lumea umbrelor după tradiția veche. Au fost înmormântați în mod tradițional, sau arși în crematoriu. După cum a dorit familia. Ar fi bine, de acum să avansăm un termen, măcar aproximativ. Putem să-i ținem în frigider până atunci. Cu condiția să nu fie prea mulți și să nu dureze exagerat de mult.

-Vă înțeleg perfect părinte. În orice contract respectarea termenului de onorare a comenzii e crucial. De aceea am ținut până acum totul în mare secret. Sper ca până la sfârșitul anului să organizăm un zbor experimental. Să verificăm și să monitorizăm toate sistemele și dispozitivele și să plasăm pe orbită un modul automat cu sistem

de propulsie autonom de care vor fi atașate apoi, să le spunem, capsulele mortuare. Ceea ce faceți dumneavoastră este foarte important pentru că sunt mulți cei care ne privesc cu suspiciune, neîncredere și chiar ostilitate. Ar fi bine să participați la cât mai multe adunări ecumenice, sau să le organizați chiar dumneavoastră, să vedem ce spun și ceilalți prelați despre planurile noastre. Cu multă discreție și delicatețe, așa cum numai dumneavoastră vă pricepeți să cercețați și să înțelegeți sufletele, caracterele și interesele oamenilor. Suntem pregătiți să vă susținem financiar. Puteți să vă adresați cu toată încrederea mie sau Soniei pentru orice problemă. Și vorbele dumneavoastră nu vor cădea în nisipul deșertului. Întotdeauna veți fi ascultat.

Simona și Nicu au pus stăpânire pe rețeaua de socializare. Ori de câte ori intra pe contul său, Andrei dădea peste postările lor. Avea impresia că rețeaua era doar a lor, că le este dedicată în întregime, că trăiesc doar în virtual. Zi de zi, ceas de ceas. Primele poze le posta Simona dimineața, la micul dejun. Posta omleta, cafeaua, sandwich-urile, pantalonii, pantofii sau paltonul. Apoi la serviciu, în

pauza de masă din nou posta ceaiul, fotografia ei cu Nicu de pe birou, pixul, rujul, sulul de hârtie igienică. Până seara mai apăreau zeci de poze sau filmulețe cu mașina, pisica, ghivecele cu flori, balconul, priveliștea din fața casei. Aveai senzația că locuiesc în vitrina unui magazin, la vederea oricărui trecător. Nicu posta mai rar. În special în week-end, poze și clipuri din natură. Mergeau des în drumeții, la schi sau cu bicicletele pe drumuri de munte. În afara acestei pasiuni, căreia unii i-ar spune patimă, pe care nu o putea pricepe și nici împărtăși, în rest Andrei îi simpatiza și de multe ori se întâlneau în timpul liber sau seara în oraș. A fost de câteva ori cu ei și la schi și în excursii. Îl amuzau mai ales aparițiile lui Nicu cu cască sau fel de fel de șepci și dispozitive speciale pe care erau montate camere de luat vederi, mereu altele, din ce în ce mai scumpe și mai performante.

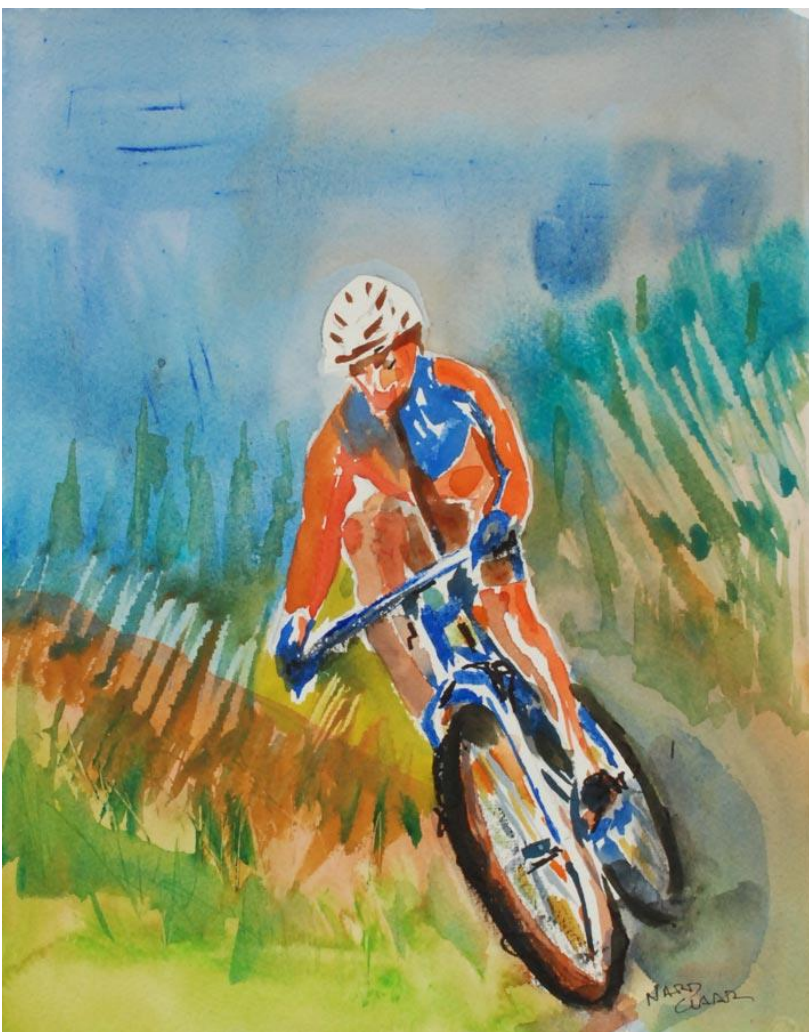
Prima și ultima bicicletă pe care a avut-o Andrei a fost cea cumpărată de bunica lui din partea tatălui, de mult, în copilărie. De atunci nu s-a mai urcat pe bicicletă. Nicu a încercat de ne-numărate ori să-l convingă să-și cumpere una și să meargă împreună în excursii. Fără succes.

-Mersul cu bicicleta e mult mai periculos decât pare la prima vedere, i-a spus lui Andrei un prieten mai în vârstă, medic. E una să cazi cu bicicleta la zece ani și alta la cincizeci sau șaiszeci. Foarte importantă e și condiția fizică. De cele mai multe ori oamenii nu știu să-și dozeze efortul. Se suie pe bicicletă și au impresia că au întinerit, că le-au revenit forțele de altădată. Vor să-și dovedească sieși dar mai ales prietenilor că sunt încă în plină formă, că duc o viață activă și modernă, așa cum văd în reclamele cu bărbați de vârstă a doua, fericiți și plesnind de sănătate. Am văzut o mulțime de bicicliști care se întorc din excursii cu salvarea. Pe unii îi duce la spital, pe alții direct la morgă. Inima nu rezistă. Infarctul miocardic nu iartă.

De un timp încoace rețeaua de socializare s-a umplut cu pozele lui Nicu, de când și-a cumpărat noua bicicletă mountain bike din fibră de carbon. La așa o bicicletă, care a costat o grămadă de bani era absolut necesar și un echipament auxiliar pe măsură. În primul rând un smart-watch cu toate funcțiile posibile care să monitorizeze în timp real parametri biciclistului, în primul rând tensiunea și pulsul. Apoi un smart-phone care să preia

datele de pe smart-watch și, în același timp să monitorizeze traseul, suișurile, coborâșurile, altitudinea, kilometrajul, viteza reală, medie și multe altele. Noua aplicație smart este conectată la satelit și pe ecranul smart-phone-ului, montat într-un dispozitiv special pe ghidonul bicicletei, apar o mulțime de informații care apoi, împreună cu imaginile captate de camerele de luat vederi, una montată pe cască, alta pe axul roții, pot fi vizualizate direct, în timp real de toți prietenii de pe rețea, sau vor apărea ulterior la postări.

Andrei îl asculta pe Nicu dar în realitate nu-l mai putea urmări. Și-a adus aminte de bicicleta cumpărată de mama-mare, de cursele lui nebunești pe aleile din Cișmigiu, de privirea ei dojenitoare dar de fapt încântată și plină de admirație și atunci îl apuca o jale existențială premonitoare și din nou se simțea singur, alături doar de amintirile sale. Cu o infinită compasiune și durere în suflet îl privea pe Nicu vorbindu-i, un șuvoi neconținut de cuvinte despre mersul pe bicicletă. Dar nu-l mai auzea. A încercat de câteva ori să-l întrerupă, să-l oprească, să-i spună că e periculos, că e cam trecut și nepregătit să străbată atâția kilometri cu bicicleta. Totul a fost inutil.

Simona era înnebunită. Urla de parcă își rătăcise mințile. Medicii de la reanimare își pierduseră orice speranță. Au încercat să-l resuscite minute în șir. Nu se mai putea face nimic. Simona nu putea pricepe cum de i s-a întâmplat tocmai lui, care ducea o viață activă, făcea sport, mânca sănătos, bio, nu fuma. Exact ca în reclame. Și totuși inima nu a rezistat. Trebuia să se fi dus la medic înainte. Dar se simțea bine! Toate gadgeturile pe care a dat o mulțime de bani erau doar pentru rețelele de

socializare. În nici un caz nu te poți baza pe ele atunci când e vorba de viața reală, de oameni reali, de sănătate.

Andrei a rămas fără cuvinte când a intrat seara pe cont și a văzut postate poze și comentarii de la spital, din sala de reanimare, de la morgă. Mai înainte Simona postase un filmuleț în care se vedea cum Nicu urcă cu bicicleta pe un drum de munte. Apoi se aud gemete și camera de luat vederi montată pe cască se prăbușește în șanțul de lângă drum, cu tot cu bicicletă și cu biciclist. Un timp camera surprinde doar tulpina unei păpădii pe care se urcă un gândac negru. Apoi se aud voci, strigăte. Apoi cineva a oprit camera.

Corpul lui Nicu era expus într-o capelă, nu departe de cimitir. Înurmântarea va avea loc mâine. Avea mulți prieteni și în real, nu doar pe rețelele de socializare. Și colegi de serviciu. Și colegii Simonei. În capelă e lume multă. Nicu urmează să fie înurmântat în cavoul familiei, lângă aleea principală. Cavoul arată ca o căsuță mică, închisă cu o ușă metalică din fier forjat. În interior, în dreapta și în stânga sunt niște rafturi din beton pe care se pun sicriele și apoi se zidesc cu cărămidă și mortar. Cărămizile sunt subțiri, cu multe găurele și se

pun pe muchie. Apoi se acoperă cu un strat subțire de mortar.

Andrei nu știe ce să facă. Înregistrarea e foarte reușită. Simona postează în continuare pe rețea poze și filmele, de dimineața până seara. Uneori postează poze cu lucrurile lui Nicu. Prietenii comentează. Toată lumea încearcă să o aline, o încurajează să treacă peste această dramă sfâșietoare. Toată lumea e foarte tristă. Andrei crede că Simona se va bucura dacă îi va da stick-ul cu înregistrarea. Dacă vrea poate să o posteze. Dacă nu, nu. Ea trebuie să hotărască.

Mai întâi se aude un zgomot de fond, lumea vorbește în șoaptă. Se aud și plânsete. Apoi se face liniște și se aude vocea preotului. Slujba de înmormântare nu e prea lungă. Necrologul. Apoi se aude cum izbucnește un val de plânsete și bocete foarte puternic. E momentul în care se pune capacul pe sicriu. Vocea Simonei. Disperare, durere. Nivelul sonor scade deodată, când se așază capacul. Șuruburile se montează cu o șurubelniță electrică. Zgomotul e foarte puternic din nou. Urmează sunete estompate, zgomote ocazionale, izbituri, mutarea sicriului din capelă în mașină, apoi în fața cavoului, vocea preotului, o altă slujbă scurtă. În sfârșit așezarea în

cavou. Un timp se mai aud voci dar sunt amestecate, neclare, confuze. Apoi zgomotele se sting. După o pauză lungă se aud trântituri, voci puternice. Muncitorii s-au apucat de zidit sicriul. Se aude cum pun cărămizile una peste alta, cum le lovesc cu mistria ca să se așeze, cum întind mortarul. Discută între ei. Discuția nu are nici o legătură cu înmormântarea de azi. Apoi din nou liniște. La intervale mari de timp se mai aud zgomote de pe alee, motorul unei mașini, pași și voci, lătratul unui câine. Apoi liniște.

Simona e încântată. Îl tot întreabă cum a făcut. Nu l-a văzut nimeni? Ce idee! Cum i-a trecut prin cap așa ceva? Nu l-a văzut nimeni. A strecurat cutiuța pe sub giulgiu, la picioarele lui Nicu, înaintea slujbei, când era lume puțină. E un dispozitiv improvizat. Un microfon ceva mai bunicel din comerț, legat la un telefon mobil vechi, o baterie suplimentară. Toate legate cu scotch. Semnalul a trecut prin lemn și prin cărămizile subțiri. A înregistrat pe smartphone-ul său. A durat doar câteva ore, cât au ținut bateriile. Și acelea vechi. Simona a scurtat înregistrarea la câteva minute. A lăsat doar momentele importante și care se aud bine. A mai atașat o

audiogramă. A postat înregistrarea pe rețeaua de socializare.

Au apărut primele comentarii. Zeci, sute de like-uri. Apoi mii și zeci de mii. Așa ceva nu se mai făcuse niciodată. O înregistrare din interior, din sicriu. După doar câteva zile cineva l-a căutat pe rețea. Avea o înmormântare în familie și voia să facă o înregistrare la fel cum a făcut el la înmormântarea lui Nicu. Sicriul va fi depus într-un cavou? Nu, se îngroapă normal, în pământ. Atunci nu merge. Semnalul nu trece prin doi metri de pământ. Dar ei vor neapărat. E așa de cool!. Va trebui să strecurăm un fir până la suprafață. Andrei concepe dispozitivul. Atașează și o baterie solară pe care o va ascunde printre flori. Înregistrarea va fi, practic, nelimitată în timp. Ce se va auzi după ce pământul va acoperi mormântul? Nimic. Dar rămâne legătura cu mortul. Una simbolică, dar totuși. Să nu fie singur acolo, părăsit de toată lumea. Dar dacă e o moarte aparentă?

Andrei nu s-a considerat niciodată un om de afaceri. Nu l-a ispitit niciodată ideea de a începe un business pe cont propriu. Dar afacerea s-a prăvălit singură peste viața lui. Cererea devenise enormă. Așa a luat ființă Smart Pass. După doar câțiva ani firma

lansase câteva generații de dispozitive. Super performante. Noile dispozitive puteau fi integrate în capacul sicriului. Aveau un amplificator de semnal geodezic, pe principii seismologice care făcea ca înregistrarea să se poată face prin pământ și prin beton. Noua generație de baterii prelungea transmisia. Senzorii puteau să perceapă zgomote tainice, telurice, frecarea boabelor de nisip datorată creșterii rădăcinilor copacilor, curgerii pârâielor între pânzele freatice și multe altele a căror proveniență era un mister și era studiată asiduu de geologi și clarvăzători. Majoritatea componentelor le producea acum Smart Pass Inc. în fabricile deschise în toată lumea, adaptate la condițiile specifice fiecărui caz, caracteristicile pământului, uscat sau cu umiditate mare, Ph-ul bazic sau acid, nivelul de izolare, tipul de mormânt, cavou, criptă sau groapă, tipul și materialul sicriului. Softul atașat dispozitivului se putea încărca pe orice model de smartphone și era personalizat în funcție de zona geografică, de continent și țară, de confesiune sau religie, de obiceiuri și tradiții. Soft-ul trebuia să fie friendly și să răspundă caracteristicilor de grup ale oamenilor, ale popoarelor, etniilor, raselor, după cum

oamenii sunt mai sobri, mai emotivi, mai introvertiți sau extrovertiți. Dezvoltarea softului se făcea în strânsă colaborare cu oameni de știință, antropologi, etnografi, istorici și slujitori ai cultelor. Pentru Smart Pass Inc. lucrau mii de oameni din toate colțurile lumii. În același timp se pregătea o nouă etapă de dezvoltare, o adevărată revoluție. Pregătită cu foarte multă grijă și migală. Căci în afara barierelor de natură strict tehnologică existau bariere de natură umană, psihologică, sentimentală și emoțională. Și bineînțeles religioasă. Căci Smart Pass Inc. făcea ca Împărăția cerurilor să nu mai fie o noțiune abstractă, o speranță și o motivație de a trăi cu frica primordială. Trebuia procedat în așa fel încât orbitarea rămășițelor noastre lumești în spațiul extraterestru să fie percepută ca o apropiere de dumnezeire, de lumea de apoi, ca o șansă în plus la mântuire și viață veșnică.

-Trebuie să discutăm ceva urgent!

-Acum nu pot. Așteaptă până ne întoarcem. Durează aproximativ două zile. Dus-întors.

-E vorba de bani. S-au scurs sume uriașe. Nu pricep cum și unde ar putea fi.

-Ne așteaptă comandantul. Peste câteva minute începe numărătoarea inversă. Nu trebuie să te îngrijorezi. Vom găsi banii. Toate fluxurile financiare sunt urmărite printr-un mecanism special în cadrul Smart Pass Financiar. E o divizie de care știu doar eu și cei din interior. De aceea nici tu nu ai știut nimic până acum. Îmi pare rău că nu ți-am spus dar cred că mă înțelegi. Doar ești manager financiar. Asta e politica firmei. Nimeni nu știe cum funcționează toate compartimentele în ansamblul lor. În afară de mine. Când ne întoarcem am să-ți explic mecanismul.

Sonia e atentă la discuție. Zâmbetul comercial, destinat camerelor de luat vederi se schimbă cu unul copilăros, vesel. Stă să pufnească în râs. Își pune repede casca pe cap și apasă clapeta de cuplare la costum. Andrei merge în față și face cu mâna celor care îi conduc spre capsula navei spațiale. Sunt reprezentanții presei, personalul stației de lansare și câțiva investitori importanți. Sus, pe platforma elevatorului sunt așteptați de ceilalți doi membri ai echipajului, comandantul navei și pastorul Jeffrey. Capsula Smart Pass Interspace este generoasă ca dimensiuni interioare. Zborul va putea fi urmărit de călători direct

prin hublourile mari, realizate prin tehnologiile special dezvoltate pentru turismul spațial care în acest fel intră într-o nouă etapă.

Andrei știe o vorbă din popor: ochiul stăpânului îngrașă vita. De aceea a luat decizia ca la primul zbor pilotat în regim manual, cu personal uman la bord, spre stația orbitală Smart Pass Interspace, să participe personal. Împreună cu pastorul Jeffrey vor inspecta dispozitivele, plasate deja pe orbită mai înainte, în regim automat. Ulterior, de aceste dispozitive vor fi atașate capsulele mortuare, cu cei trecuți în neființă, care vor orbita în jurul pământului. Întregul program se prezintă ca o incursiune nemaipomenit de îndrăzneță a omului în veșnicia Universului. Iar etapa actuală reprezintă doar începutul transformării acestor planuri în realitate.

Zborul durează câteva ore. Înălțimea orbitei a putut fi stabilită după negocieri extrem de complicate cu agenții spațiale naționale guvernamentale dar mai ales cu reprezentanții armatelor și a serviciilor de informații. Nici firmele de telecomunicații nu au fost parteneri de negociere confortabili. Smart Pass Inc. este însă o corporație multinațională care are un

cuvânt greu de spus în lumea afacerilor iar părerea reprezentanților și a investitorilor ei trebuie luată în considerare. E vorba de costuri. Cu cât orbita e mai îndepărtată cu atât prețul unei, așa zise înmormântări, este mai ridicat. În final s-a ajuns la un compromis acceptabil pentru toată lumea. Mai ales de când unii politicieni, membri ai guvernelor și ofițeri de rang superior, au început să fie interesați ei înșiși de noul trend. Încă nu se inventase nemurirea iar creșterea speranței de viață, statistic, este un proces lent.

Andrei și însoțitorii săi priveau fascinați prin hublouri. Pe măsură ce Pământul rămânea undeva în urmă, percepția zădărnicii și nimicniciei existenței umane la marginea gigantului spectacol al creației universale era tot mai acută. Andrei avea senzația că este un ales, un privilegiat al Creatorului. Că doar lui îi este dat să se apropie, prin intermediul memoriei ancestrale a particulelor sau undelor energetice microscopice din care este alcătuit eul său de înțelegerea adevăratelor sensuri ale macrocosmosului, ale dimensiunilor infinite ale spațiului și timpului. Contemplând luminile și întunecimile abisale în timp ce nava se smulgea decisiv din

îmbrățișarea gravitației terestre, a început să se simtă ca o rudă săracă, neinvitată la cel mai bogat și somptuos bal care nu a fost organizat în cinstea lui. Nu era prima dată când simțea dezgust, lehamite față de întreaga sa existență de până atunci, față de companiile și afacerile sale care i-au devorat cei mai frumoși ani ai vieții. Ce poate fi mai stupid decât produsele firmelor sale? Pentru ce toate eforturile și banii irosiți? Turismul cosmic, sicriile cu morți care se vor roti veșnic în jurul Pământului în țărâna căruia ar fi trebuit să se întoarcă de fapt? Pentru ca cineva, dintre cei bogați, privilegiați să-și facă poze și să le posteze pe rețelele de socializare? Mai există oare cineva ca el, ales să trăiască această revelație a stupizeniei existenței noastre?

Nava își încetinește zborul. Se apropie de stația orbitală. În sfârșit cuplarea e realizată, mecanismul de ermetizare asigură uniformizarea presiunii între capsulă și stație. Unul câte unul, trec cu toții în incinta modulului spațial. De aici, prin hubloul panoramic peisajul stelar este și mai spectaculos. Mai ales pe fondul „planetei albastre”, care pare că luminează universul, atât cât îl poate cuprinde omul cu mintea lui pitică. Tot drumul a fost

transmis în direct, preluat de Smart Pass TV și difuzat mai departe, în toată lumea.

În spațiu vor ieși doar Andrei și pastorul Jeffrey. Stația orbitală arată ca un păianjen uriaș. La modulul central sunt atașate brațele radiale, multe la număr, articulate, îndreptate spre toate direcțiile, la care vor fi conectate modulele mortuare. Turiștii spațiali, rudele defuncțiilor, preoții, vor putea să iasă în spațiu și cu ajutorul unui sistem de cuple mobile vor putea să se deplaseze de-a lungul acestor brațe până la capsula care îi interesează. Ca și cum s-ar plimba, în zbor imponderabil pe aleile unui cimitir, printre morminte și cavouri.

Vestea incidentului a produs un cutremur uriaș. Acțiunile Smart Pass Inc. au pierdut o mulțime de puncte la primele tranzacționări. Atunci când au început să apară detaliile însă, valoarea acțiunilor a recuperat rapid și apoi a depășit prognozele cele mai optimiste ale observatorilor financiari.

Mai întâi au fost difuzate doar imagini transmise din diferite unghiuri de camerele de luat vederi montate în exteriorul capsulei. Fără comentarii. Ceilalți membri ai echipajului nu au

făcut nici un fel de declarații. În imaginile transmise se văd cei doi astronauți. Andrei și părintele Jeffrey ies din capsulă și se îndepărtează, urmărind unul din brațele extinse ale stației. Pot fi identificați. Cel din față e Andrei, are o siluetă mai suplă iar părintele e un bărbat masiv. Se vede și prin costumul de cosmonaut. Sunt asigurați cu cabluri legate de modul. Cablurile se extind pe măsură ce Andrei și părintele se îndepărtează. Apoi părintele se oprește și se prinde cu mâna de lonjeron. Andrei continuă să se deplaseze de-a lungul brațului stației. Ajunge la capăt și se prinde cu mâna de bolțul ultimei articulații. Face câteva giumbușlucuri, posibile doar în starea fascinantă de imponderabilitate. Se dă peste cap în jurul lonjeronului, apoi se desprinde de braț și se îndepărtează și mai mult. Singura punte de legătură cu modulul spațial rămâne cablul de siguranță. Deodată imaginea se întrerupe dar se restabilește după câteva secunde. Atunci se vede un obiect alb, plat, de dimensiunea unui televizor obișnuit, cu muchii neregulate, care trece cu viteză mare între Andrei și stația spațială și secționează cablul de siguranță. Apoi obiectul dispare din cadru iar Andrei își continuă traiectoria îndepărtându-se

tot mai mult. La un moment dat se pare că face cu mâna, ca și cum și-ar lua rămas bun.

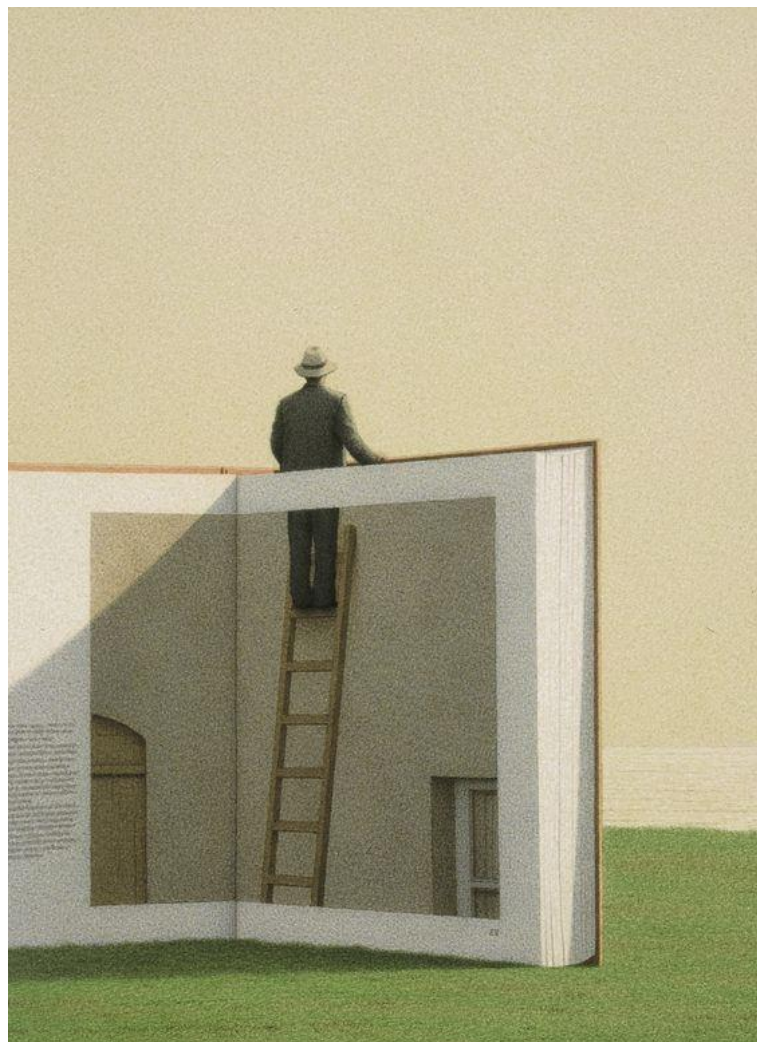
Comentariile și discuțiile pe marginea celor întâmplate au ocupat spațiul media luni de zile. Obiectul care a secționat cablul de siguranță al lui Andrei nu putea fi decât un gunoi cosmic, un rest de la o navă sau un satelit abandonat și distrus cândva. Nu se putea identifica deoarece imaginea nu e clară și viteza obiectului e prea mare. Dar de ce transmisia s-a întrerupt câteva secunde chiar atunci? Nu cumva sunt imagini truate și de fapt nu a existat nici un obiect, nici un gunoi cosmic? Înseamnă că și-a tăiat singur cablul. De ce? Costumul de astronaut al lui Andrei i-ar fi permis să supraviețuiască în spațiu câteva ore. Dar nu era prevăzut cu dispozitiv de propulsie care i-ar fi permis să se întoarcă la modul. Nici ceilalți membri ai echipajului nu dispuneau de nici un mijloc de salvare pentru o astfel de situație.

Unii susțineau că ceea ce s-a întâmplat era o pedeapsă divină pentru cineva care a îndrăznit să tulbure cutumele și tradițiile strămoșești, care a îndrăznit să vină cu fel de fel de inovații care să prejudicieze credința și biserica, odihna veșnică a morților.

Curios era și faptul că la câteva ore după lansarea navei în care se aflau cei patru astronauți, din satelit s-a mai înregistrat o lansare, de la un alt cosmodrom. Despre această lansare nu s-a vorbit deloc. Explicația oficială era aceea că acțiunea era cu caracter militar și deci era secretă. Dar alții au speculat că ar fi fost tot o navă Smart Pass Interspace care l-ar fi recuperat pe Andrei și l-a adus acasă, pe Pământ. Toată lumea știa că afacerile Smart Pass Inc. au fost preluate de Sonia și de părintele Jeffrey iar prețul acțiunilor a crescut spectaculos, de-a dreptul a explodat. Deci întreg incidentul ar fi fost regizat ca o acțiune genială de marketing, iar Andrei s-ar fi retras undeva, în liniște, unde trăiește netulburat cu banii care s-au scurs de la Smart Pass Inc. chiar înainte de lansare și nu au putut fi găsiți.

Au mai fost și alte zvonuri. Cineva spunea că l-a văzut pe Andrei la o mănăstire din Carpați pe care o ctitorise prin propriile strădanii. Dar când ziariștii și investigatorii au dat buluc la mănăstire, au aflat că părintele monah tocmai s-a retras în sihăstrie într-o colibă din munți și nimeni nu știe unde ar fi aceasta, în ciuda căutărilor furibunde dezlănțuite. Ceea ce a dat și mai mult apă la moară zvonului. Alții

susțineau că a înființat și conduce o biserică satanistă în America dar nu au venit cu nici un fel de dovezi. Un grup de credincioși de pe rețeaua de socializare l-au propus pe Andrei pentru canonizare dar biserica a respins proiectul. Cel puțin deocamdată, până se vor face cercetările și se vor afla mai multe despre incident și despre Smart Pass Inc. în general. Cu astfel de lucruri trebuie să ai răbdare multă iar adevărul, indiferent care este el, se va afla până la urmă, ca orice adevăr, a spus atunci purtătorul de cuvânt al bisericii.

PROZĂ

Bla Bla Story

VIOREL PRODAN

Ceva nu era în regulă cu profilul lui. Simțisem asta din prima clipă. Chiar de când îmi răspunsese la întrebarea dacă urma să fiu singur pe bancheta din spate.

- O să fii singur în spate, stai liniștit.

Apoi, când discutaserăm de locul de întâlnire.

- Nu pot să ajung mai departe de strada Plevnei. Te iau de acolo.

De ce să nu poți intra mai adânc în oraș? Mai adânc de periferie.

Dar, până la urmă, omul avea o tonă de review-uri, și pentru mine asta conta. Eram la prima experiență cu Bla Bla Car.

Trebuia să-mi ridic viza de India. Hotărâsem să fac drumul la București cu el. Cu Octavian. Eram nou în aplicație.

Tocmai vorbisem cu unul dintre foștii mei studenți de Bla Bla Car. Și am zis că, ce naiba, hai să vedem cu ce se mănâncă asta. Mai ales că predau Macroeconomie și intra cumva în fișa

postului să cunosc atât cât se poate, bucătăria unicornilor.

Am abonament la Netflix, Amazon Prime, cont pe Airbnb, Uber și DIDI. Trebuia să experimentez și Bla Bla Car.

Așa că, atunci când un TIR oprise lângă mine pe Plevnei 16, nu am fost atât de surprins. Cumva, Octavian mă pregătise pentru asta.

- Trage tare, strigă prin geamul deschis. N-ai luat micul dejun?

- Oh, salut. Nu am mai urcat nicio dată într-un TIR.

- Hai, serios!

Urc.

- Da. Și acum văd că nu sunt banchete în spate, în... cabinele de TIR.

- Stai așa! Simandicos, apasă pe ecranul unui IPAD înglobat în bordul camionului. Perdeaua din spate se trage, văd o canapea, luminată cu led-uri calde, tocmai potrivită să te întinzi, să citești sau să dormi.

Octavian mă privea dintr-o parte, cu sprâncenele ridicate, îmi studia reacția. I-am dat satisfacție, ridicând degetul mare de la mâna dreaptă.

- Super.

- Ce zici? toată tapițeria e de piele năbuc. Interior de design. Seria asta de la Renault e cu interior de design.

- Cum adică, cu interior de design?!

- Este un designer Italian care a gândit interiorul. Eu i-am mai adăugat doar tableta asta mare pe bord. Ca la Tesla.

- A călătorit timp de o lună cu un camion, continuă Octavian. Și a venit cu cele mai bune idei. Șmechere. Avem spațiu larg pentru TV, așternuturile intră în plafonul de deasupra. Frigider încorporat. Dulap pentru haine de schimb. Ca într-o garsonieră.

Vorbea mult. Probabil ca să trecem mai ușor peste faptul că suntem într-un TIR.

- Constantin! pot să îți spun Constantin?

- Poți, așa mă cheamă....

- Adică, dacă pot să îți spun pe numele mic?

- A, normal. Nici o problemă

- Ok atunci, eu sunt Tavi... de la Octavian.

Începusem să realizez cum e să vezi totul din cabina unui TIR, un mastodont de 50 de tone ce se legăna greoi la fiecare frânare. În primul rând, aveam impresia că ocupăm toată strada. O altă ciudățenie: în timp ce în cabină toate erau mai mari - volanul, butoanele, ecranele, manetele, oglinzile, afară - mașinile, oamenii, casele îmi păreau mai mici. Mă uitam mirat

în jur, mutându-mi privirea de pe o parte pe alta a străzii.

Tavi scria ceva pe telefon. Probabil un text.

- Ei, haide că în zece minute o luăm și pe Elena, apoi mergem întins.

- Elena?

- Da, e o Bla Bla fată ce merge până la Sebeș. O artistă.

Rostise artistă cu o tentă de superioritate, sau ușoară ironie. Deci, mai avea un client. Mă uit prin cabină. Doar două scaune. Scaunul șoferului și cel pe care stăteam eu...

- Și unde o să stea Bla Bla fata?!

- Păi, dacă nu vrei să o ții tu în brațe... și râse.

- Nu neapărat aș ține pe cineva în brațe vreo 8 ore, sau cât facem până în București.

- Chiar dacă e drăguță? mă privi zâmbind și trăgându-mi cu ochiul. Treceți pe canapea, trageți perdeaua și eu pun muzica tare. Se face drumul mai repede, continuă el.

- Nu e cazul, mă voi sacrifica și voi sta în spate. Mai citesc, mai... ațipesc.

Am vrut să spun că mai beau ceva, un cognac, dar nu am ținut neapărat să-i spun de sticla ce o aveam în rucsac. Chiar lângă "America fără etaje" a lui Ilf și Petrov. O începusem cu o seară înainte.

Trebuia să îmi schimb *mind setul*. Oricum, mă afluam într-un decor mai bun decât pe bancheta din spate a unei limuzine Renault. O canapea confortabilă, leduri cu intensitate reglabilă. O perdea care permitea să nu văd, sau să fiu văzut. Spotify, cognacul și America fără etaje.

Mai așteptăm să urce Elena, după ce ne vom prezenta – formaliza, mă voi scuza și voi apela la... consumabilele mele. După perdea.

Tavi opri imediat ce trecu de aeroport. Într-un loc unde parcare nu era permisă. Bloca o bandă de circulație și, când au început claxoanele, a pornit avariile. A scos o mână pe geam la "care e treaba, ce claxonați - aveți cu nervii?!"

M-am uitat pe trotuar, nu era nimeni. În oglinda retrovizoare, nici o mișcare. Claxoane, gesticulări. Tavi își curăța bordul, câteva scame imaginare de pe jeanși. Apoi se uită pe telefon. Și vorbea cu mine.

- Insistasem să vină la fix. Aici nu pot parca. Așa e cu fetele astea. Dacă nu se lasă așteptate...

- Îi dăm sfertul academic, nu?! M-am gândit să zic și eu ceva.

Claxoanele erau foarte dese, creșteau starea de iritare.

- Îi dăm. Dar vezi că e genul plictisitor. I-am văzut profilul pe Facebook, poze cu flori, postări cu note muzicale, concerte de adormit.

- Adică, artiștii sunt plictisitori?

- Ei, nu toți! Aurel Tămaș, Smiley, Dorian Popa....

Voiam să întreb ce înseamnă artist, dar urmară câteva claxoane alungite și Tavi zâmbi, după ce privi în oglindă.

- Ei, uite că vine. Poți să stai la mijloc până se urcă? Mersi.

Ce era să fac? Am eliberat locul. Tavi s-a ridicat, s-a aplecat peste scaunul tocmai eliberat și a deschis ușa.

Elena a intrat și întreaga cabină s-a umplut cu mirosul parfumului ei. Avea un rucsac mic pe spate, o cutie lungă într-o mână și o cafea de la Rompetrol în cealaltă.

- Bună! sper că nu am întârziat.

Și noi amândoi "nu!"

- Chiar înainte de ora stabilită, spuse Tavi.

- E foarte înaltă cabina, spuse Elena, uitându-se zâmbind la Tavi, în timp ce își prindea centura.

Încă nici o privire către mine.

Pornirăm. Lucrurile mici începeau să treacă pe lângă noi și să rămână în urmă din ce în ce mai repede.

- Sebeș, nu?! întrebă Tavi.

- Da, nu s-a schimbat nimic.

Avea o voce cristalină. Vorbea cu accentul celor din centrul țării.

Intram pe centura de Sud a orașului. Pe lângă gropile de gunoi. Fără să facă economie de gesturi și cuvine, Tavi ne descria traseul.

Nu pot spune că nu eram atent la Tavi, la peisajul ce ne înconjura – nu mai fusesem de mult pe acolo, dar era ceva la Elena ce mă... sau mai bine zis ce nu mă lăsa în pace.

În primul rând nu părea foarte vorbăreață, sau era doar emotivă. Sau nu se putea vorbi din cauza lui Tavi. Să fi fost trusa? Sigur, înăuntru avea un instrument muzical. Dar care era?! Înainte să mă cufund în lectura Americii

fără Etaje și să-mi pun căștile, îmi trebuia răspunsul.

- Ce ar fi să ne prezentăm? zic, întrerupându-l pe Tavi din poveștile cu licitațiile eșuate de la groapa de reciclare.

- Ah, scuze. Trebuia să fac asta din prima clipă. Ne-am luat cu vorba.

S-a luat cu vorba.

- Noi ne știm de pe aplicație. Ne-am mai scris. Credeam că...

Nu știu ce credea, dar pare-se că se pot vizualiza profilurile înainte să ne întâlnim. De reținut, pentru data viitoare.

- Eu sunt Tavi, am 32 de ani și sunt șofer profesionist. Dependent de mărușul mușcat... și râse. De tot ce e Apple, completă văzând că era singurul care a râs. Să continuăm cu domnișoara aceasta finuță și fermecătoare. Ea e vedeta cabinei.

- Sunt Elena, am 28 de ani și sunt din Sebeș. Sunt muzician și cânt la violă.

Apoi se întoarse către mine.

Violă...

- Sunt Constantin. Dar nu pentru că tu ești Elena.

Zâmbesc, la rândul meu, singur. Continui repede, să acopăr pauza:

- Predau Macroeconomie la o Universitate din India.

Pauză. Liniște. Bun. Sigur vor fi în-
trebări.

- Aaaa, dom' profesor! Tocmai în In-
dia?! Păi cum?

Am ales varianta scurtă.

- A fost o oportunitate. Profit de ea
de vreo 5 ani. Petrec doar verile în Ro-
mânia.

Urcam Feleacul și începutul de mai
se arăta peste tot în jur. Orașul se în-
tindea lung în dreapta noastră. Blo-
curi albe și vechi, amestecate cu aco-
perișurile roșii ale celor mai noi. Dea-
lurile din nord de un verde proaspăt.

La insistențele lui Tavi, mai dau câ-
teva detalii. Sunt acolo cu familia.
Într-un fel ne-am integrat. Da, ei sunt
altfel. Nu există camioane Renault.
Sunt mulți. Nu prea curați. Nici cami-
oane Volvo nu prea vezi. Se mănâncă
bine. Nu prea beau. Au mărcile lor de
camioane, însă cele mai multe sunt
chinezești. Da! unele femei sunt chiar
frumoase.

În dreapta, departe, munții Vlăde-
sei. În stânga, coșurile albe de beton
înalte, îndepărtate, ale fabricii de ci-
ment din Turda. Înspre acolo înce-
peam să coborâm. Era momentul să
anunț retragerea-n lectură. Dar Tavi
mi-o luă înainte, întors spre Elena.

- Și cine te așteaptă în Sebeș?

- Nu mă așteaptă nimeni.

- Păi nu te așteaptă iubi?!

- Nu am iubi.

- Nu ai iubi?! O domnișoară fru-
moasă ca tine ? L-ai părăsit?

- Nu am părăsit pe nimeni. Nu am
nici un iubi în viața mea.

Elena răspundea calm, nu era de-
ranjată de întrebările lui Tavi. Și se
părea că asta îl provoca.

- Păi și ce faci serile?

Se întoarce, zâmbind, către mine.
Să-mi arate el cât de fadă e ea. Viața
ei. Mă uitam la calmul Elenei. Era tot
acolo.

- Studiez, citesc... ies cu prietenele.

- Și nu te distrezi deloc?

- Păi, când ieșim, ne distrăm. Chiar
bine. Orașul are tot ce trebuie pentru
asta.

- Tu ieși, Tavi? Întreb eu, să mai scot
fata de sub asediu.

- Ehe, profesore! ce am mai ieșit și
eu la vremea mea. Acum mai greu, cu
doi copii mici, toată săptămâna pe
drum. Mai ieșim așa... în familie. Cu
băieții scap mai rar. Dar când scap
știm să ne petrecem. Voi știți, Elena?

- Ne petrecem și noi, nu mă plâng.

- Și cum vă petreceți voi fetele, fără
iubi? Adică ieșiți acolo, beți un suculeț
și vă uitați după băieți.

- Și e rău să te uiți după băieți? Bă-
ieți sunt, cu bărbații stăm mai rău. Și

când îi găsim... știm și noi să ne distrăm.

Ia uite că pisicuța scoase gheruțele. Dar Tavi nu era genul să se lase cu una cu două. Înțepăturile începeau să curgă dintr-o parte în alta. Elena își păstra calmul, iar Tavi își mai pierdea din siguranță. Înfipt bine în canapea am întrebat dacă se supără cineva pe o sticlă de cognac desfăcută. Apoi am întrebat-o pe Elena dacă dorea și ea. Dorea. Chiar să-i torn în paharul de cafea.

Am trecut de Turda și eram pe autostradă. Dealuri molcome de o parte și de alta. Undeva în stânga, departe, Mureșul. Până acolo, înșiruite pe vechia șosea, satele – unul după altul.

Tavi ne spuse că până la Aiud e super autostrada. Apoi se repezi din nou la Elena. Probabil mai prinsese curaj.

- Și cum vă distrați voi, fetele cuminți de la muzică?

- Din grupul de prietene doar eu sunt muzician. Dar, pentru curiozitatea ta, pot să-ți povestesc și o aventură avută cu colegi muzicieni.

- Aventură, profesore! Ia să auzim... ce aventuri trăsnet ați avut voi, fetele de la muzică!

Era răutăcios, dar nu voiam să intervin. Nici nu era nevoie. Cu un

zâmbet senin, Elena răscolea în cutia cu amintiri.

- Doar să nu-l plictisim pe Constantin, se întoarce spre mine.

- Vai de mine, de abia aștept să aud o poveste interesantă. Drumul e lung.

- În fiecare an WOP organizează un concert. World Orchestra for Peace. Fondatorul acestei orchestre alege muzicienii în funcție de calitățile fiecăruia. Calități și disponibilitate. În doi ani consecutivi, am cântat și eu la aceste evenimente.

- Ia uite pe cine am luat în mașină, întrerupse deja Tavi povestea. Ți-am spus că e vedetă!

Fără să vreau, am ridicat și eu din sprâncene.

- Să zicem că în acei doi ani am fost unul dintre cei mai disponibili muzicieni la violă. M-a ajutat și conservatorul din Cluj, unde sunt asistent. Dar nu despre asta e vorba... Prima participare la Berlin. Pe parcursul evenimentului, inclusiv săptămâna de repetiții am cunoscut oameni tare faini. Am rămas foarte bună prietenă cu o violonistă din Germania. Și cu o flautistă de la Opera din Oslo. Emma și Nora. Tot atunci am cunoscut doi colegi de-ai Norei, percuționiști la Opera din Oslo. Concertul nu a ieșit rău. Berlinul era interesant și noi am

legat o prietenie strânsă. Întărită la câteva petreceri. Chiar ne-am mai văzut după câteva luni, în aceeași formație, pentru un city break în Budapesta. Avem grup pe WhatsApp, toate alea... Întâmplarea făcea ca, în anul următor, WOP să se țină la Oslo. Am fost chemată, spre bucuria mea, să fac iarăși parte din orchestră. La fel și Ema. Pentru ceilalți – era acasă. Reieșise de la sine că trebuia să petrecem împreună acele zile. Aveam un plan. Cu puțin înainte să plec, colegilor de la conservator le veniseră ideea să cânt cu viola Stradivarius aflată în patrimoniul Conservatorului. Eu refuz. Ei insistă. Accept. Cu o zi înainte să plec, am semnat procesul verbal de predare-primire, vreo 30 de pagini. Nu am citit, doar am semnat. Când să ies, domnul Rogoian, de la Patrimoniul, îmi spune să stau liniștită, viola e asigurată pentru orice daună, inclusiv furt. „Și vrei să știi valoarea de asigurare?” întreabă el. Eu coboram deja scările. Nu mă opresc. „Mai bine nu, domnu’ Rogoian.” „35 de mii. Euro.” Înlemnisem acolo pe scări, în timp ce își închidea ușa la birou. După o pauză, am plecat acasă. N-am închis un ochi toată noaptea. Eram cu ei pe violă. O legasem de pat.

- Și cum ți-au dat ție viola aia? Nu le era frică?

- Păi, se practică! Reprezentăm conservatorul.

- Poate că nu scrie pe ea valoarea ei, mă bag și eu în vorbă. Și nu știe tot orașul. Nu?!

- Probabil. Nu mai contează. Când am ajuns la aeroport, eram nedormită. Din Munchen, zburam împreună cu Emma. Avea vești. Nora ne aștepta la aeroport. Aeroportul din Oslo are un nume frumos. Gardermoen. Se pronunță Gardemun. Apartamentul pus la dispoziție de organizatori era superb. Bulevard principal. Terasă cu vedere la Oslo Fiord. Trei camere. Unul din băieți ne roagă să luăm maximum de băutură permisă la Duty free-ul din aeroport. Tărie, adică vodcă. Absolut.

- Ia uite că muzicienii noștri beau tărie, dom Profesor. Ce zici?

- Scurtează drumul spre distracție, zic eu. Știu ei ce fac. Elena, mai pun puțin cognac?

- Da, mersi! Oricum am început și noi să ne simțim bine de pe avion. Lufthansa are băutura inclusă în prețul biletului. Și, dacă zâmbești frumos stewardului, poți spune că e la discreție. Am aterizat. Nu ne-a luat mult să luăm câte două sticle de vodcă, și câte

un six pack de bere. Afară din Duty Free, Nora ne aștepta, cu frumusețea ei scandinavă. Am întrebat-o pe Ema dacă tot timpul Nora fusese așa frumoasă sau era doar euforia revederii. Ema a râs și ne-am îmbrățișat toate trei. Drumul, cu trenul, de la aeroport la Oslo a fost scurt, plin de povești interesante și râsete. Cei doi băieți țineau o masă într-unul din multele baruri din Oslo Station. Vechea gară renovată, foarte mișto. Nu am stat mult acolo. Barurile sunt exorbitant de scumpe în Oslo. Nora a venit cu ideea să mergem toți la apartamentul unde eram cazată cu Emma. Era la distanță de mers pe jos de Oslo Station. Nora avea mereu ideile cele mai bune. Gălăgioși, râzând, ajungem la clădirea de apartamente. De fapt un hotel fără recepție. Înaltă, arhitectură scandinavă. Apartamentul la etajul 14. Pe terasă desfacem prima vodcă. Unul din băieți pornește muzica. Orașul, clădiri noi de inox cu sticlă, fiordul și vapoare. Pescăruși gălăgioși și o altă lume. O altă lume pentru mine. Eram surescitată. Distracția a continuat până târziu, cu multă vodcă. Și chiar ne-am distrat. Băieții au rămas peste noapte.

- Ei uite că știu și muzicienii să se distreze.

Dar Tavi nu mai reuși să o întrerupă pe Elena.

- Ne-au trezit să ne salute și au plecat. M-am ridicat din pat imediat ce am ieșit și mi-am făcut o cafea. Apoi un duș. S-au trezit și fetele. Inspectăm împreună urmele dezvățului din apartament. Și atunci am văzut că viola nu era în living. Am fugit în camera unde am dormit. Nu era. Mă rog, nu era nicăieri în apartament. Doar vioara Emmei.

- Ai pierdut-o sau ți-au furat-o?! se repezi Tavi.

- Păi tocmai asta ne spune. Hai să nu o mai întrerupem.

- Am căzut pe canapea. M-au lăsat picioarele. Fetele nu știau ce instrument aveam. Le-am spus și s-au așezat lângă mine. Expresiile de pe chipul lor nu mă ajutau. Am început să refacem traseul. La aeroport – o aveam. În tren – o aveam. În Oslo Station? Pfuai.....nu mai știam. „Sigur nu a rămas în tren”, spuse una din fete. Nu ținea minte să rămână ceva în suportul de bagaje. În general, îl inspecta cu privirea înainte să coboare. Putea fi așa. Dar nu era sigură. Așa că planul era să începem căutarea în Oslo Station. Apoi să contactăm regia de trenuri. Apoi poliția. Dar, prima dată, l-am contactat pe domnul

Rogojan. „Fată dragă, asigurarea nu acoperă pierderea. Nu se gândește nimeni la acest risc. Cum, futu-i!, s-a întâmplat?!” I-am închis telefonul. Și nu i-am răspuns la cele zece apeluri ce au urmat. Simțeam că înnebunesc. Orice era acoperit, mai puțin pierderea.

- Păi de ce nu ai spus că ți s-a furat? Nu se mai răbdă Tavi.

- Nu m-am gândit la asta. Nu reușeam să am nici un gând întreg. Nora sunase la barul unde fusesem cu o seară înainte. Robotul îi spunea că se deschide doar la 10. În jumate de oră. Ne-am îmbrăcat să alergăm acolo. Tremuram. Tot Nora a sunat la compania de trenuri. Ne-au spus să sunăm în gară la centrul de informare. Ei trebuie să știe de obiectele pierdute. Am sunat. Nu s-a raportat nici unul. Băieții nu răspundeau la telefon. Nu aveam nici o tragere de inimă când am ieșit din apartament. Eram convinsă că tocmai mi-am nenorocit viitorul. Când am ajuns la lift, Nora a văzut prima cutia violei reze-mată pe perete, lângă ușile acestuia. Pe holul etajului cu zeci de camere. Cu siguranță, am scos-o prima dată din lift ca să pot trage afară rollerul. Și acolo a rămas toată noaptea. Și dimineața. Pe lângă ea au trecut băieții și probabil mulți oameni. Am strâns-o

lung în brațe pe Nora, de parcă ea era salvatorul meu. Tot în brațele ei am început să plâng, în hohote. Vă dați seama că seara am sărbătorit găsirea violei. Pentru că tocmai economisiseam 35 000 de euro, am făcut cinste cu încă câteva sticle și cu un sushi, livrat la apartament. Băieții mai chemaseră ceva lume și apartamentul se umpluse repede. Băutura curgea de peste tot, muzică, cunoștințe noi - interesante, întinericul care nu se mai lăsa deși era trecut de miezul nopții, Nora care stătea mai mult pe fotoliul tras în fața dulapului în care era viola. O chemam să danseze cu noi, dar îmi spunea să petrec liniștită, zâmbindu-mi. Încet, totul se învelea ca într-o ceață, amețeam într-un fel plăcut. Petrecerea a fost oprită de poliția chemată să facă liniște. Dimineața soarele m-a trezit cu Nora în același pat, hainele toate ne erau aruncate pe podeaua camerei.

Când zise asta se întoarce spre Tavi. Acesta privea fix înainte, înghițind în sec.

- Concertul de peste două zile a fost un succes, încheie Elena.

Liniștea se lăsase brusc în cabină.

Ieșisem de pe autostradă și intram în Sebeș. Încă procesam povestea

Elenei, în timp ce ea privea undeva dincolo de șosea, de oraș și de dealuri.

Lui Tavi, Elena i se părea o altă ființă. Era fâstâcit și contrariat. Și acum, ca de obicei, avea o mulțime de întrebări, dar nu îndrăznise să pună *acea* întrebare. Ea îi răspundea calm în timp ce îi arăta parcare unde voia să coboare.

Când și-a luat cutia în brațe, mi-a atras atenția o tăbliță fixată pe aceasta. M-am uitat curios, așteptând-mă să citesc ceva legat de viola Stradivarius, dar tot ce am reușit să identific a fost AMGD Cluj-Napoca , OB INV: urmat de un număr din mai multe cifre, INSTRUMENT : Trombon- Bach și apoi un grup de litere cu cifre, probabil modelul sau seria. Mirat, am vrut să o întreb pe Elena dacă ținea în mână, cu adevărat, o cutie de trombon. Dacă obișnuia să cânte și la trombon. Dar deschisese ușa.

A salutat la fel de cristalin ca la urcare, apoi a coborât din cabină. Prin ușa deschisă aerul de afară aducea mirosul parfumului ei. A închis ușa și ne-a făcut cu mâna. Tavi a claxonat. Cea mai puternică armă.

- Ce zici, dom Profesor ?! Și-o fi..., adică e....

- De ce nu ai întrebat-o pe ea ?

Nu mai zise nimic, se concentrează pe revenirea în trafic. Îi luă destul timp să iasă din parcare, încât să văd cum Elena se urcă într-o mașină albă și se aruncă în brațele unui bărbat pe care îl sărută lung.

Eram înapoi pe autostradă. Camionul se întinse lin la drum. Au mai fost câteva încercări de conversație dar, până la urmă am decis să încep să citesc. Nu a mai rămas mult în sticla de cognac.

Autostrada făcea slalom printre satele săsești. Turle protestante se înălțau din coroane de nuci, tei și stejari. Autostrăzile din America fără etaje treceau printr-un deșert roșcat. Apoi ațipisem.

- Professore! M-a trezit foarte aproape de șoseaua de Centură. Știi că nu pot să intru în oraș. Dar te las într-o stație de autobuz care merge până la Metrou în Militari. Nu trebuie să plătești bilet pe autobuz.

- De ce?!

Voiam să îl întreb de ce mă lasă pe Șoseaua de Centură.

- Pentru că e un autobuz plătit de Auchan. Și dacă te întreabă cineva de bilet, spui că ai fost la Auchan, la cumpărături.

- La Auchan, la cumpărături?!

Dar nu mai avea rost. Am coborât și am salutat camionul care se îndepărta claxonând. La Auchan tocmai aprindeau luminile în parcare.

RECENZIE

„Noaptea Babei Yaga”

de Akira Outani

TETTYO SAITO

Protagonista acestei povești este o femeie tânără, pe nume Shindou. Deși ar putea face din violență un talent, ea aspiră să trăiască o viață pașnică. Brusc însă este răpită de Yakuza, care-i oferă un loc de muncă intuind potențialul violenței sale. Misiunea ei este să protejeze o fată pe nume Naoko, fiica șefului grupărilor Yakuza.

"Noaptea Babei Yaga" este o poveste publicată într-o revistă literară numită "Bungei", a cărei temă, în cel mai nou număr, este "Deșteptarea Sisterhood". Sisterhood înseamnă relația dintre femei precum prietenia, dragostea, sau altceva mai ambiguu. În Japonia, o artă destul de populară este aceea care descrie această relație în mod detaliat. Și povestea de față reflectă această tendință în Japonia.

În timp ce Shindou este o persoană la fel de încăpățânată și rustică ca

membrii Yakuza, Naoko este feminină și grațioasă, și are o cunoștință amănunțită despre cultura japoneză. Caracterul lor este diferit ca apa și uleiul, așa că, în timpul serviciului, au loc câteva conflicte. Scriitoarea Akira Outani descrie această relație subtilă din perspectiva lui Shindou. Lipsa hilară și mizerabilă de comunicare provoacă râsete, ca la o comedie slapstick.

Dar această relație se schimbă treptat. Shindou bea o cafea la o cafenea cu Naoko, care n-a băut cafea niciodată. Cu afecțiune, ele vorbesc despre lucrurile mărunte dinăuntrul lor. În timp ce-și petrec împreună tot timpul, se adună experiențe multumitoare iar intimitatea, timidă, însă călduroasă, se naște. Totuși, Udagawa, logodnicul pervers al lui Naoko, încercă să le întrerupă relația.

Încă un element importat în poveste este fenomenul Yakuza. Acesta este descris în arta japoneză, mai ales în cinematografie, atât de mult, încât există și un gen denumit "Yakuza-mono". Însă, precum gangurile în SUA sau mafia în Italia, grupările Yakuza sunt extrem de masculine și patriarhale, iar asta transpare în "Noaptea Babei Yaga". De exemplu, membrii Yakuza o disprețuiesc pe Shindou,

adresându-i-se cu "mesu gaki" (メスガキ) sau "kusare manko" (腐れまんこ). Asta înseamnă "târfă mică" sau "pizdă putredă" în japoneză, de unde se poate intui profunda lor misoginie.

Citind despre această poveste, cititorii români au început probabil să observe deja că, în timp ce Yakuza este un fenomen patriarhal, Sisterhood se referă la relația dintre femei. Așadar, aceste două elemente sunt ca apa și uleiul, precum începutul relației dintre Shindou și Naoko! Dar Outani, scriitoarea, încearcă să reinterpreteze acest gen masculin prin așa-numita *female gaze*. Adică, ea deconstruiește genul Yakuza-mono printr-o perspectivă feminină. Și, scriind o poveste Yakuza-mono cu protagoniste-femei, Outani descrie relația bogată a femeilor dincolo de limite, încercând totodată să demonstreze patriarhatul.

Scrierea lui Outani este extrem de vie și vizuală. O scenă de acțiune apare de mai multe ori după ce a fost introdusă în prima secvență, iar vivacitatea acțiunii și intensitatea durerii sunt remarcabile. De fapt, Outani este și cinefilă și expertă în filme asiatice, precum cele japoneze, cele sud-coreene, și cele din Hong Kong. Așadar, se

poate spune că vivacitatea acțiunii reflectează esența cinematografului din Hong Kong, și intensitatea durerii o reflectează pe cea a cinematografului sud-coreean.

Inițial, fenomenul Yakuza este ca un personaj care prosperă în mediul vizual. Cu un caracter dur, cu ritualul său sublim, un tatuaj care este denumit "irezumi" în japoneză. Yakuza va fi îndrăgit de artiști mereu deoarece cuprinde atât de multe simboluri impresionate. Mai ales în cinematografie, Yakuza înfloarește ca un gen sau,

cel puțin, ca o cultură. Deși "Noaptea Babei Yaga" este un roman, în același timp creează o experiență vizuală intensă prin fuziunea acestor elemente.

Akira Outani este o scriitoare care, la începuturile sale, scria "BL", o poveste despre dragostea dintre bărbați. De ceva vreme, însă, și-a inversat această tendință și a început să scrie despre relația dintre femei, bucurându-se de popularitate. Colecția ei de povestiri numită "Kanpeki janai atashitachi" ("Noi nu suntem perfecte") a fost una dintre cele mai populare cărți în 2018 în Japonia. Autoarea este cunoscută ca o lesbiană declarată și ca o feministă, luptând împotriva misoginiei și rasismului în Japonia de zi cu zi. Cu poveștile și caracterul ei, Akira Outani este o scriitoare de prim rang în literatura japoneză actuală.